

ISSN: 2822-1397 (ONLINE)
VOL 2 NO. 2

วารสาร มจร โทศัยปริทรรศน์ Journal of MCU Kosai Review

ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2567
VOL. 2 NO. 2 MAY - AUGUST 2024

วารสาร มจร โกศัยปริทรรศน์ (Journal of MCU KOSAI Review)

ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2567

ISSN: 2822-1397 (Online)

Vol. 2 No. 2 May - August 2024

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมการผลิตงานวิชาการ การศึกษาค้นคว้า บทความต่าง ๆ ด้านพุทธศาสตร์ ด้านครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ และด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านพุทธศาสตร์ ด้านครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ และด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่บูรณาการร่วมกับศาสตร์สมัยใหม่
3. เพื่อสร้างความร่วมมือทางด้านวิชาการ การบูรณาการ การเผยแพร่ผลงาน องค์ความรู้ของนักวิชาการของมหาวิทยาลัยและหน่วยงานอื่น ๆ

ข้อกำหนดของบทความที่ตีพิมพ์

บทความทุกบทความที่ตีพิมพ์ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewed) ในสาขาวิชานั้น ๆ อย่างน้อย 2 ท่านขึ้นไป โดยเป็นการประเมินในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed)

กำหนดเผยแพร่

วารสาร มจร โกศัยปริทรรศน์กำหนดเวลาในการออกวารสารปีละ 3 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน

ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม

ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม

ลิขสิทธิ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

111 หมู่ 5 ตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ 54000

โทร 054-646585

คณะกรรมการที่ปรึกษา

พระธรรมวชิรบัณฑิต,ศ.ดร.

พระราชเชมามากร,รศ.ดร.

รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม

พระครูโฆสิตสังฆพิทักษ์,ดร.

นายสุขุม กัณกา

ผศ.ดร.ธาดา เจริญกุล

ผศ.สุพจน์ แก้วไพฑูริย์

อธิการบดี

รองอธิการบดีวิทยาเขตแพร่

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายบริหารวิทยาเขตแพร่

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไปวิทยาเขตแพร่

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการวิทยาเขตแพร่

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิตวิทยาเขตแพร่

หัวหน้าบรรณาธิการ (Chief Editor)

ผศ.ปัญญา สุนันทา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยบรรณาธิการ (Assistant Editor)

พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา ฉันทโก,ดร.

ดร.ปัญญาวีร์ มงคลพิพัฒน์พร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ (Editorial Board)

พระมหาเกรียงศักดิ์ อินทปญโญ,ดร.

ผศ.ดร.สมจิต ขอนวงศ์

รศ.ดร.รวีโรจน์ ศรีคำภา

พระมหามหวิรินทร์ ปริสุตโต,ผศ.ดร.

ผศ.ดร.วินิจ ผาเจริญ

ดร.สมบัติ กัณบุตร

ดร.สุทธิกานต์ สิริพิบูล

รศ.ดร.โชติ บดีรัฐ

ผศ.ดร.อนันต์ อุปสอด

ผศ.ดร.กุลิสรา จิตรชญาวิช

ดร.ประวิทย์ ธงชัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

การจัดการ

ผศ.ปัญญา สุนันทา

ดร.นพรัตน์ รัตนวงศ์

พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา ฉันทโก,ดร.

นางสาวพัฒน์นรี อัฐวงศ์

ดร.ปัญญาวีร์ มงคลพิพัฒน์พร

นายธีรวัฒน์ จันทจำรัส

ประสานงาน

พระศักดิ์ธัช สั้วโร,ดร.

พระอนุสรณ์ กิตติวัฒน์,ดร.

พระสมพงษ์ มหาปญโญ

ผศ.สุพจน์ แก้วไพฑูรย์

นายอภิชา สุขจีน

กฎหมาย

นายสุชุม กัณกา

นางสาวสุพิชญา กัณกา

ออกแบบปก

ผศ.ปัญญา สุนันตา

ดร.ปัญญวีร์ มงคลพิพัฒน์พร

บทบรรณาธิการ

วารสาร มจร โภคัยปริทรรศน์ ได้จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อส่งเสริมทักษะทางวิชาการ และเผยแพร่ผลงานอันเป็นประโยชน์ต่อการนำไปพัฒนาองค์ความรู้หรือประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประเทศ โดยที่ฉบับนี้มีนักวิชาการทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ได้ส่งบทความเพื่อเผยแพร่ในวารสารซึ่งบรรณาธิการได้มีการคัดเลือกบทความและได้ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย จำนวน 2 ท่าน ได้ทำการกลั่นกรอง ตรวจสอบเพื่อความถูกต้องในด้านเนื้อหาเพื่อให้มีความครอบคลุมตามหลักของวิชาการและหลักทางด้านภาษาทุกบทความ

ทั้งนี้ในฉบับนี้มีบทความที่ผ่านการคัดสรรและให้ตีพิมพ์ในวารสารจำนวน 7 บทความ ประกอบด้วย

- 1) ปัจจัยด้านบุคคลที่ส่งผลต่อทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านมั่ว อำเภอสว่างงาม จังหวัดลำปาง
- 2) วิเคราะห์รูปแบบการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ-สังคม : กรณีศึกษาภูฏานตูลู
- 3) วิเคราะห์เปรียบเทียบวัตรปฏิบัติการบิณฑบาตของพระสงฆ์ในสมัยพุทธกาลและในสังคมไทยปัจจุบัน
- 4) กระบวนการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธของชุมชนบ้านบุญแจ่ม ตำบลน้ำเลา อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่
- 5) รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายสาธารณะองค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอนองม่วงไช้ จังหวัดแพร่
- 6) พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ ในเขตตำบลทุ่งน้ำ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ และ
- 7) การพัฒนาการปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวพระพุทธศาสนา

คุณค่าด้านวิชาการของบทความในวารสารฉบับนี้ จะมีประโยชน์สำหรับผู้สนใจศึกษาค้นคว้า นำไปใช้อ้างอิงในงานวิจัยและงานวิชาการ ในนามของกองบรรณาธิการ ขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความสนใจ และทีมงานวารสารที่ได้ทำงานด้วยความทุ่มเท เสียสละ ทั้งกำลังกายและกำลังใจร่วมกันจนสามารถจัดพิมพ์หนังสือวารสารฉบับนี้สำเร็จด้วยความเรียบร้อยเป็นอย่างดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปัญญา สุนันตา

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทบรรณาธิการ	ก
ปัจจัยด้านบุคคลที่ส่งผลต่อทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านมั่ว อำเภอสริมงาม จังหวัดลำปาง	1-16
Human Factors Affecting Thai Reading Skills of Prathom Suksa 1 Students at Banmu Community School Serm Ngam District, Lampang Province	
ชาคริยา ชันคำ Chakriya Khankham	
วิเคราะห์รูปแบบการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ-สังคม : กรณีศึกษากฎทนต์สูตร	17-26
Analysis of the Model of Solving Economic and Social Problems: A Case Study of Kutadanta Sutta	
พระภูมิพัฒน์ โสภณสีโล, พรหมเรศ แก้วโมลา, พระมหาสิทธิชัย ชยสิทธิ Phra Phomiphat Sobhanasilo, Phromres Kaewmola, Phra Maha Sittichai Chayasitthi	
วิเคราะห์เปรียบเทียบวัตรปฏิบัติการบิณฑบาตของพระสงฆ์ในสมัยพุทธกาลและในสังคมไทยปัจจุบัน.....	27-43
A Comparative Analysis of The Ways of Conduct in The Alms of The Monks in Probably The Buddha and The Monks in Thai Society	
พระมุกิตตา ฐานธมโม, พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์, พระสมุห์อนุสรณ์ กิตติวัฒนโณ Phra Mutita thanadhammo, Phrakru Soontorndhammanithat, PhrasaMu Anusorn Kittiwanno	
กระบวนการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธของชุมชนบ้านบุญแจ่ม ตำบลน้ำเลา อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่.....	44-57
The Process of Developing Strong Communities with the Buddhist Way of Ban Boon Chaem Community, Nam Lao Sub-District, Rong Kwang District, Phrae Province	
พระครูไพบุลย์ธรรมารักษ์, พระใบฎีกาศักดิ์ธัช ล้วโร, พระราชเขมากร Phrakhru Paiboondhammarak, Phrabaidika Sakdithat Samvaro, Phra Rajakhemakorn	

รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายสาธารณะองค์การบริหารส่วนตำบลท่าหนัก
ธรรม อำเภอนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่..... 58-66

The Model of People's Participation in Public Policy Development of Tam Nak Tam Sub-
District Administrative Organization Nong Muang Khai District, Phrae Province

สิริพร อินทรารุจิกุล, สุขุม กั่นกา

Siripon Intararujikul, Sukhum Kanka

พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด
แพร่ ในเขตตำบลทุ่งน้ำ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ 67-76

Political participation behavior in election the members of Phrae provincial
administrative organization council Members in Thung Nao sub-district, Song district, Phrae
province

ศักดิ์ชัย นาลัย, สมจิต ขอนวงศ์, พระครูโสภณกิตติบัณฑิต

Sakchai Nalai, Somjit Konwong, Phrakru Sophonkittibundit

การพัฒนาการปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวพระพุทธศาสนา 77-86

Development of local government according to Buddhism

วินิจ ผาเจริญ, อภิชา สุขจีน

Winit phacharoen, Aphicha Sukjeen

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ 105

จริยธรรมการตีพิมพ์บทความ 121

ปัจจัยด้านบุคคลที่ส่งผลต่อทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านมั่ว อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง
HUMAN FACTORS AFFECTING THAI READING SKILLS OF PRATHOM
SUKSA 1 STUDENTS AT BANMU COMMUNITY SCHOOL
SERM NGAM DISTRICT, LAMPANG PROVINCE

ชาคริยา ชันคำ

Chakriya Khankham

โรงเรียนชุมชนบ้านมั่ว

Baan Mua School

Email: chakriya.khan@gmail.com

(Received: Jun 15, 2023; Revised: Jul 6, 2023; Accepted: Jul 11, 2023)

บทคัดย่อ

งานศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบุคคลที่ส่งผลต่อทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านมั่ว อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง การวิจัยครั้งนี้ กำหนดประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านมั่ว อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง เป็นนักเรียนชาย 4 คน นักเรียนหญิง 3 คน รวมทั้งหมด 7 คน ซึ่งใช้เป็นกลุ่มประชากรทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านมั่ว อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2. ด้านทัศนคติต่อการอ่าน และ 3. ด้านนิสัยรักการอ่าน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = .09) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีผลปรากฏดังรายละเอียดดังนี้ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = .26) ด้านทัศนคติต่อการเรียนภาษาไทย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = .06) ด้านนิสัยรักการอ่าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = .03) และผลการทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์การเปรียบเทียบบุคคลที่มีเพศต่างกัน มีผลต่อทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านมั่ว อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ได้แก่ ชายมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 และหญิงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 เปรียบเทียบโดยวิธีการทดสอบค่าที (t-test) พบว่าไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ: ทักษะการอ่าน, ภาษาไทย

Abstract

The purpose of this research study was to study the personal factors affecting Thai reading skills of Prathomsuksa 1 students at Ban Mo Community School. Serm Ngam District, Lampang Province, this research the population was determined to be Prathom Suksa 1 students at Ban Mo Community School. Serm Ngam District, Lampang Province, consisting of 4 male students, 3 female students, a total of 7 people, which are used as the entire population. Tools used in this research as a questionnaire (Questionnaire) about factors affecting Thai reading skills of Prathom Suksa 1 students at Ban Mo Community School. Serm Ngam District, Lampang Province, consisting of 3 aspects as follows: 1. Achievement in learning, 2. Attitude towards reading, and 3. Reading habits. By analyzing baseline data, mean and standard deviation. and t-test. The data analysis results showed that the overall picture is at a high level ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = .09). When considering each aspect, the results are shown as follows: Achievement in learning Thai subjects the mean was at a high level ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = .26). The mean was at the highest level ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = .06). was at the highest level ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = .03) and the hypothesis test results were analyzed by comparing individuals of different sexes. Affecting Thai reading skills of Prathom Suksa 1 students at Ban Mu Community School Serm Ngam District, Lampang Province, for males had an average of 4.51 and females had an average of 4.43, compared by t-test, found no difference. therefore, rejecting the hypothesis set

ความสำคัญและความเป็นมา

ภาษาไทยนอกจากจะเป็นภาษาประจำชาติ ยังแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นชาติไทย ภาษาไทยยังมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตประจำวัน ช่วยถ่ายทอดความรู้ความคิด เสริมสร้างความเข้าใจอันดีของคนในสังคม ภาษาไทยจึงเป็นวิชาที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคนในชาติ การเรียนภาษานั้นเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้วิชาอื่นๆ ผู้ที่ใช้ภาษาไทยได้ดีย่อมส่งผลในการเรียนรู้วิชาอื่นดีไปด้วย เพราะภาษาไทย คือ หัวใจของทุกวิชาดังนั้นความสามารถของการใช้ภาษาในการสื่อสาร จึงนับว่าสำคัญมากในยุคปัจจุบัน ดังที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กล่าวถึงความสำคัญของภาษาไทยไว้ว่า

“ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบธุรกิจ การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนาระบบการคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี และสุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป”

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ กล่าวไว้ว่า “ คนไทยทุกคนได้รับการศึกษา และเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ดังนั้นการจะก้าวไปพร้อมกับโลกในศตวรรษที่ 21 นั้นทักษะการอ่านจึงเป็นทักษะที่สำคัญอย่างยิ่ง เพื่อที่จะใช้ในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในการนำความรู้มาพัฒนาตนเอง และประเทศชาติ

การอ่านเป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญและจำเป็นมากในการดำรงชีวิตของคนในยุคปัจจุบันยิ่งมากกว่าทุกสมัยที่ผ่านมา เพราะวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้เปลี่ยนแปลงก้าวหน้าอย่างรวดเร็วจนสภาพสังคมได้กลายเป็นสังคมข่าวสาร ดังนั้นทุกคนจำเป็นต้องมีทักษะการอ่านสำหรับการเรียนในชั้นประถมศึกษาชั้น การอ่านเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเรียนรู้เพราะการเรียนวิชาต่างๆ ทุกระดับชั้นต้องอาศัยความสามารถทางการอ่านทั้งสิ้น ซึ่งมีผลให้ทักษะด้านการฟัง การพูด และการเขียนดีขึ้น ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาอื่น ๆ ดีตามไปด้วยแม้ว่าการอ่านมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาดังกล่าว แต่ในทางปฏิบัติ การอ่านของนักเรียนมีปัญหาหลายประการ (คำนึ่ง วิสัยจร และคณะ, 2523: 147)

การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยนั้น การอ่านถือว่ามีค่าสำคัญมาก เพราะเป็นทักษะพื้นฐานทางภาษาที่ใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาทักษะการอ่านเป็นทักษะที่นักภาษาศาสตร์ยอมรับกันว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าที่สุดเป็นพื้นฐานที่สำคัญแก่การเรียนรู้สรรพยาวิทยาการทั้งปวง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าทักษะการอ่านเป็นทักษะที่จำเป็นที่สุด ผู้ที่เป็นนักปราชญ์และผู้ที่มีชื่อเสียงเกือบทั้งหมดจะเป็นนักอ่าน เพราะเขาเหล่านั้นแสวงหาความรู้จากการอ่านทั้งสิ้น จะเห็นได้ว่าความก้าวหน้าในสาขาวิชาต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็นทางด้านวิทยาศาสตร์ ทางสังคม หรือทางการศึกษาล้วนเกิดจากการเรียนรู้ที่ได้จากการอ่านแทบทั้งสิ้น (บันลือ พฤษะวัน, 2529: 4-11)

จากการที่ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านมั่ว อำเภอสระมิงาม จังหวัดลำปาง ได้ทราบว่านักเรียนอ่านหนังสือไม่คล่อง อ่านได้น้อย อ่านออกเสียงไม่ถูกต้อง จับใจความสำคัญของเรื่องที่ไม่ค่อยได้ จึงเห็นว่านักเรียนอ่านหนังสือไม่คล่อง อ่านหนังสือไม่ได้เป็นเพราะขาดทักษะการอ่านที่ถูกต้อง ทำให้เกิดผลกระทบกับการเรียนรายวิชาอื่นๆอีกด้วย เพราะการอ่านเป็นทักษะที่สำคัญอย่างยิ่งในการเรียนรู้วิชาอื่นๆ ที่ต้องใช้ทักษะการอ่านในการเรียนรู้ ถ้าหากผู้เรียนเกิดปัญหาทางการอ่าน อาจจะทำให้เกิดผลเสียขึ้นในอนาคต ต่อการพัฒนาตนเอง และประเทศชาติ ดังที่ สุวิทย์ ยิ่งวรพันธ์ (2516:

153 –154) ได้กล่าวไว้ว่าถ้าประชากรของประเทศใดเป็นผู้อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ หรือเป็นผู้อ่านแต่ไม่มีโอกาสอ่านหรืออ่านน้อย จะเกิดผลเสียแก่ประเทศชาติ ทำให้ประชากรด้อยคุณภาพ เพราะถ้าประชากรอ่านน้อยขาดทักษะการอ่าน ไม่มีความกระตือรือร้นในการทำงาน ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ ถ้ามีคนอย่างนี้มากขึ้น การงานก็ไม่ก้าวหน้าประเทศก็ล้าหลัง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านมั่ว อำเภอสระมิงาม จังหวัดลำปาง เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบุคคลที่ส่งผลต่อทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านมั่ว อำเภอสระมิงาม จังหวัดลำปาง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบุคคลที่ส่งผลต่อทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านมั่ว อำเภอสระมิงาม จังหวัดลำปาง

การทบทวนวรรณกรรม

ทักษะการอ่านภาษาไทย

การอ่านเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น เป็นทักษะที่ใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ซึ่งมีนักการศึกษาจากต่างประเทศ และในประเทศได้ให้ความหมายของการอ่านในหลายลักษณะ ประกอบด้วยแนวคิดต่าง ๆ ของนักวิชาการ ได้แสดงทัศนะทางทักษะการอ่านเป็นกระบวนการสื่อสารระหว่างผู้อ่านกับความคิดที่ได้จากการอ่าน ร่วมกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน ผู้เขียนจะมีบทบาทในการอ่าน ถอดความคิดออกมาเป็นตัวอักษร ถ้าไม่มีผู้อ่านการเขียนก็ไม่มี ความหมาย ดังนั้น เข้าจึงสรุปคำจำกัดความของการอ่านว่าเป็นปฏิสัมพันธ์ในการถอดรหัสความหมายของคำจากผู้เขียนให้เข้าถึงจิตใจของผู้อ่านซึ่งสอดคล้องกับเสาวลักษณ์ รัตนวิชัย (2534) กล่าวว่า การอ่านคือการสร้างความหมายจากสัญลักษณ์โดยผ่านกระบวนการทางความคิดและยังเป็นกระบวนการของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านและผู้เขียนในด้านของความรู้และความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมาย ผู้เขียนย่อมจะพยายามใช้สัญลักษณ์หรือตัวอักษรสื่อความหมายหรือใช้ข้อมูลที่ตนต้องการสื่อสารแก่ผู้อ่าน และผู้อ่านเองก็ย่อมจะต้องสื่อความหมายจากสัญลักษณ์หรือตัวอักษร ที่ผู้เขียนต้องการสื่อความหมายแก่ตน การอ่านเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ถึงสิ่งต่างๆ ช่วยให้คนเพิ่มพูนความรู้จากข้อเขียนของผู้อื่น เป็นรากฐานในการเรียนวิชาอื่นๆ ดังนั้น หลักสูตรจึงเน้นการสร้างสรรคิให้นักเรียนมีความพร้อมในการอ่าน รักการอ่าน และยังช่วยพัฒนาความคิดของตนเอง และเป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตในทุกๆด้าน ด้านการอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถของแต่ละคน ซึ่งเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์ และสอดคล้องกับ (ประเทิน มหาจันทร์, 2536) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า เป็นกระบวนการในการแปลความของตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ที่มีการจดบันทึกไว้ การอ่านที่แท้จริงผู้อ่านจะต้องเข้าใจความหมายของเรื่องที่อ่านซึ่งจะต้องอาศัยประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐานด้วย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการอ่านภาษาไทย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นสิ่งที่ใช้วัดความรู้ความสามารถของผู้เรียนว่าผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากน้อยเพียงใด เป็นการวัดผลความสำเร็จที่ได้จากการเรียนรู้ นักการศึกษาได้แสดงความคิดเห็นไว้ ดังนี้ กู๊ด (Good, จิราภรณ์ เมืองพรวน และไพศาล หวังพานิช, 2536) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ (Achievement) โดยสรุปว่า ผลสัมฤทธิ์คือความรู้ ความสามารถ ทักษะและสมรรถภาพด้านต่างๆ ของสมองที่พัฒนาขึ้นหลังจากการเรียนรู้วิชาต่างๆจนเกิดความสำเร็จ (Accomplishment) ความคล่องแคล่ว ความชำนาญในการทักษะอันเกิดจากการเรียนรู้ในวิชาต่างๆ ที่ได้เรียนมาแล้วเป็น คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอนเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์ของการเรียนที่เกิดขึ้นจากการฝึกอบรมหรือจากการสอน ซึ่งการตรวจสอบความสามารถหรือความสัมฤทธิ์ผล (Level of Accomplishment) ได้ผลจากการทดสอบของครูผู้สอนหรือผู้รับผิดชอบในการสอนหรือทั้งสองอย่างร่วมกัน สามารถชี้วัดได้ว่าผู้เรียนเรียนรู้ได้เท่าไรแล้ว มีความสามารถในการเรียนรู้ในเรื่องใด ซึ่งอัลพอร์ต (Allport, กมลรัตน์ หล้าสุขุข และ เชิดศักดิ์ ไชว่าสินธุ์, 2527) ได้ให้ความหมายของคำว่าทัศนคติ สรุปว่า ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึก สภาพแวดล้อมทางจิตของบุคคลที่เกิดจากการเรียนรู้ประสบการณ์ที่เป็นตัวกำหนดทิศทางการตอบสนองของบุคคลต่อสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องแล้วแสดงสภาวะของร่างกายและจิตใจ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ในด้านความพร้อมที่จะตอบสนองต่อบุคคลหรือสิ่งต่างๆออกมา ใน 2 ลักษณะ คือ แสดงความพร้อมที่จะเข้าไปหาเมื่อเกิดความรู้สึกชอบ เรียกว่า ทัศนคติที่ดีหรือ ทัศนคติทางบวก และ แสดงความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงเมื่อเกิดความรู้สึกไม่ชอบ เรียกว่า ทัศนคติที่ไม่ดีหรือ ทัศนคติทางลบ ทั้งนี้การแสดงทัศนคติของตัวบุคคลจะขึ้นอยู่กับกรอบการเรียนรู้ ระเบียบวิธีของสังคมที่มีความแตกต่างกันไป สำหรับ (ทวีศักดิ์ เดชาเลิศ, สุขุม เฉลยทรัพย์, พานิช พิทักษา และฉวีวรรณ คูหาภินันท์, 2542) สรุปว่า นิสัยรักการอ่านเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความชอบอ่านหนังสือ โดยเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำจากการฝึกฝน แนะนำ ชักชวน ตั้งแต่เยาว์วัยให้รักการอ่าน ทำให้เกิดการชอบการอ่านจนเป็นนิสัย ได้แก่ การใช้เวลาวางอ่านหนังสือ การอ่านหนังสือในห้องสมุด การอ่านหนังสือทุกที่เมื่อมีเวลาและโอกาส และรู้จักประโยชน์จากการอ่านหนังสืออย่างเต็มที่ นอกจากนี้ (สุขุม เฉลยทรัพย์, 2529) และ (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, 2542) ได้กล่าวถึงการปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน สรุปว่า การปลูกฝังนิสัยรักการอ่านจะเริ่มจากการวางรากฐานในการอ่านหนังสือของเด็ก โดยการสร้างความสนใจในการอ่านที่เกิดจากการเริ่มต้นที่บ้าน เพราะบ้านเป็นสถานที่ที่เด็กจะเรียนรู้ได้ทุกวัน ผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดคือผู้ปกครอง เด็กจะชอบอ่านหรือไม่ขึ้นอยู่กับเลี้ยงดู เด็กที่ผู้ปกครองวางรากฐานการอ่านหนังสือตั้งแต่เยาว์วัย จะมีความชื่นชอบในการอ่านหนังสือเพราะการปลูกฝังจากผู้ปกครอง ดังนั้นผู้ปกครองสามารถสร้างนิสัยรักการอ่านให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี และสามารถพัฒนาทักษะการอ่านของเด็กไปพร้อมกับการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านของเด็กอีกด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการอ่านภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา ได้แก่ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะการอ่านและปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการอ่าน สร้างเครื่องในการวิจัย คือแบบสอบถาม แจกแบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติทางวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านมั่ว อำเภอสระมิงงาม จังหวัดลำปาง เป็นนักเรียนชาย 4 คน นักเรียนหญิง 3 คน รวมทั้งหมด 7 คน ซึ่งใช้เป็นกลุ่มประชากรทั้งหมด

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้นตามกรอบของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านมั่ว อำเภอสระมิงงาม จังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบุคคลที่ส่งผลต่อทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านมั่ว อำเภอสระมิงงาม จังหวัดลำปาง และเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านมั่ว อำเภอสระมิงงาม จังหวัดลำปาง ประกอบด้วย 3 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2. ด้านทัศนคติต่อการอ่าน และ 3. ด้านนิสัยรักการอ่าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. การรวบรวมเอกสาร ผู้ศึกษารวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ งานวิจัย และเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านบุคคลที่ส่งผลต่อทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านมั่ว อำเภอสระมิงงาม จังหวัดลำปาง

2. ผู้ศึกษาได้สร้างแบบสอบถาม และขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารโรงเรียนชุมชนบ้านมั่ว อำเภอสระมิงงาม จังหวัดลำปาง หลังจากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านมั่ว อำเภอสระมิงงาม จังหวัดลำปาง จำนวน 7 คน ซึ่งในการแจกแบบสอบถามผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามไปแจกและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง

4. ผู้ศึกษานำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม คือ ตอบครบทุกข้อ แล้วตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์ปัจจัยด้านบุคคลที่ส่งผลต่อทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

โรงเรียนชุมชนบ้านมั่ว อำเภอสระงาม จังหวัดลำปาง

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านบุคคลที่ส่งผลต่อทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านมั่ว อำเภอสระงาม จังหวัดลำปาง พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = .09) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีผลปรากฏดังรายละเอียดดังนี้

1) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = .26) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ข้าพเจ้าเกิดความตระหนักในการเรียนมากขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = .53) และข้าพเจ้าเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนมากยิ่งขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = .00)

2) ด้านทัศนคติต่อการเรียนภาษาไทย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = .06) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้าพเจ้ามีความรู้สึกสนุกสนาน มีความสุข ทุกครั้งที่เรียนวิชาภาษาไทยและข้าพเจ้ารู้สึกมีความสุขที่ได้เรียนวิชาภาษาไทย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = .00) รองลงมาคือ ข้าพเจ้ารู้ว่าวิชาภาษาไทยมีประโยชน์ และข้าพเจ้ารู้สึกชอบทุกครั้งที่ได้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับวิชาภาษาไทย ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = .48) และข้าพเจ้าอ่านภาษาไทยได้อย่างคล่องแคล่ว ข้าพเจ้าอ่านสะกดคำได้อย่างถูกต้องตามหลักภาษา และข้าพเจ้าอ่านหนังสือเพิ่มเติมในวิชาภาษาไทย ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = .48)

3) ด้านนิสัยรักการอ่าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = .03) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้าพเจ้ามีความคิดสร้างสรรค์หลังจากการอ่านหนังสือ ข้าพเจ้าเชื่อว่าการอ่านหนังสือเป็นการพักผ่อนที่ดี และข้าพเจ้าเชื่อว่าการอ่านหนังสือทำให้มีความรู้เพิ่มมากยิ่งขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = .39) รองลงมาคือ ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมรักการอ่านของห้องสมุดโรงเรียน ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = .48) และข้าพเจ้าขอยืมหนังสือจากห้องสมุดไปอ่านที่บ้านและข้าพเจ้าชอบเข้าร้านหนังสือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = .48)

และผลการทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์การเปรียบเทียบบุคคลที่มีเพศต่างกัน มีผลต่อทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านมั่ว อำเภอสระงาม จังหวัดลำปาง ได้แก่ ชายมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 และหญิงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 เปรียบเทียบโดยวิธีการทดสอบค่าที (t-test) พบว่าไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชายมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 และหญิงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 เปรียบเทียบโดยวิธีการทดสอบค่าที (t-test) พบว่าไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ด้านทัศนคติต่อการเรียนภาษาไทย ชายมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 และหญิงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 เปรียบเทียบโดยวิธีการทดสอบค่าที (t-test) พบว่าไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ และด้านนิสัยรักการอ่าน ชายมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 และหญิงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 เปรียบเทียบโดยวิธีการทดสอบค่าที (t-test) พบว่าไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยด้านบุคคลที่ส่งผลต่อทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านมั่ว อำเภอสระใคร จังหวัดลำปาง สามารถอภิปรายผลดังนี้

1) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ซึ่งผลของงานศึกษาทำให้ทราบว่านักเรียนเกิดความตระหนักในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น รวมถึงเกิดการกระตุ้นอยากที่จะเรียนรู้มากขึ้น เพื่อหวังผลถึงความสำเร็จ คือ ความรู้ ความสามารถ ทักษะและสมรรถภาพด้านต่างๆ ของสมองที่พัฒนาขึ้นหลังจากการเรียนวิชาต่างๆ จนเกิดความสำเร็จ (Accomplishment) ความคล่องแคล่ว ความชำนาญในการทักษะอันเกิดจากการเรียนรู้ในวิชาต่างๆ ที่ได้เรียนมาแล้วเป็น คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอนเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์ของการเรียนที่เกิดขึ้นจากการฝึกอบรมหรือจากการสอน (กู๊ด, จิราภรณ์ เมืองพรวน และ ไพศาล หวังพานิช, 2538)

2) ด้านทัศนคติต่อการเรียนภาษาไทย จากผลการศึกษาทำให้ทราบว่านักเรียนเกิดความรู้สึกสนุกสนาน มีความสุขที่ได้เรียน เกิดความตระหนักรู้ว่าภาษาไทยมีประโยชน์ รวมถึงสามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างคล่องแคล่วมากขึ้น สามารถอ่านสะกดคำได้มากขึ้น เกิดความรู้สึก สภาพแวดล้อมทางจิตของบุคคลที่เกิดจากการเรียนรู้ประสบการณ์ที่เป็นตัวกำหนดทิศทาง การตอบสนองของบุคคลต่อสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง แล้วแสดงสภาวะของร่างกายและจิตใจ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ในด้านความพร้อมที่จะตอบสนองต่อบุคคลหรือสิ่งต่างๆออกมา ใน 2 ลักษณะ คือ แสดงความพร้อมที่จะเข้าไปหาเมื่อเกิดความรู้สึกชอบ เรียกว่า ทัศนคติที่ดีหรือ ทัศนคติทางบวก และ แสดงความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงเมื่อเกิดความรู้สึกไม่ชอบ เรียกว่า ทัศนคติที่ไม่ดี หรือ ทัศนคติทางลบ รวมถึงเกิดความรู้สึกที่จะอ่านหนังสือมากยิ่งขึ้น

3) ด้านนิสัยรักการอ่าน จากผลการศึกษาพบว่านักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์หลังจากการอ่านหนังสือ ซึ่งเป็นการพักผ่อนในลักษณะหนึ่ง อีกทั้งหนังสือทำให้เกิดความรู้ที่เพิ่มพูน เกิดเป็นนิสัยรักการอ่านมากขึ้น เพราะนิสัยรักการอ่านเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความชอบอ่านหนังสือ โดยเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำจากการฝึกฝน แนะนำ ชักชวน ตั้งแต่เยาว์วัยให้รักการอ่าน ทำให้เกิดการชอบการอ่านจนเป็นนิสัย ได้แก่ การใช้เวลาร่วมอ่านหนังสือ การอ่านหนังสือในห้องสมุด การอ่านหนังสือทุกที่เมื่อมีเวลาและโอกาส และรู้จักประโยชน์จากการอ่านหนังสืออย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย

1) การส่งเสริมการอ่านควรได้รับความร่วมมือทั้งจากครอบครัว ชุมชน และโรงเรียน เพราะนักเรียนควรมีการได้รับการเสริมแรงจากทุกด้านเพื่อกระตุ้นความอยากในการเรียนรู้ของตนเอง

2) การจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อให้นักเรียนได้เกิดการกระตุ้นเพื่อจะพัฒนาตนเอง

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาในประเด็นที่นักเรียนยังไม่เกิดแรงกระตุ้นเพื่อการพัฒนา เช่น กระบวนการคิดอย่าง

สร้างสรรค์ หรือการจัดกิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย*. กรุงเทพมหานคร ม.ป.ท. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กมลรัตน์ หล้าสูงค์. (2527) . *จิตวิทยาสังคม*. ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เกล้า จักทอน. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา*. บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- จิราภรณ์ เมืองพรวน. (2538). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อรายวิชาวรรณคดีชาดกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เรียนโดยใช้บทเพลงและไม่ใช้บทเพลง. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2542). *การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน*. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- ชุตีวรรณ เจริญสุข. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดชัยชนะสงคราม เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร. *สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เชิดศักดิ์ โหมวาสินธุ์. (2520). *การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ*. กรุงเทพมหานคร : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ทวีศักดิ์ เดชาเลิศ. (2526). องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ทิตนา แคมมณี. (2550). *การสอนจิตวิทยาการเรียนรู้ เรื่อง ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 5 .กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพพร เพียรพิกุล. (2529). ปัจจัยที่มีผลต่อความสนใจในการอ่านของเด็กในโรงเรียนสอนคนตาบอด. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาอักษรศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บันลือ พฤกษ์วัน. (2534). *มิติใหม่การสอน ภาควิชาปฏิบัติ อันดับ 3 การพัฒนาความพร้อมในการอ่าน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- ประเทิน มหาจันทร์. (2536). *การสอนอ่านเบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- ประยูร ไชยวรรณ. (2548). ปัจจัยที่ส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพของนักเรียนชั้น

- ประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอำนาจเจริญ. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา*. บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ประสาธ อิศรปรีดา. (1993). *เอกสารประกอบการสอนการเรียนวิชาจิตวิทยาสำหรับครู*. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- พรพจน์ พจน์พัฒนาพล. (2548). การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนวัดเทพนิมิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พาดิณี พิทักษ์. (2531). ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการอ่านนิสัยในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพศาล หวังพานิช. (2536). *การวัดผลการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- วรรณิ โสสมประยูร. (2537). *การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุขุม เฉลยทรัพย์. (2529). *การส่งเสริมการอ่าน*. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์. วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยา. วิทยาลัย.
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทยา. (2545). *หลักและวิธีการสอนอ่านภาษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 7 .กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช กรุงเทพฯ.
- สุพิชญา ธีระกุล และคนอื่น. (2521). *การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน*. สมุทรปราการ : ชนิษฐ์การพิมพ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2544). *ศาสตร์การสอน*. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ ยิ่งวรพันธ์. (2522). *พัฒนาชนบทในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรสาสน์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ.2560 -2564*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย. (2534). *การพัฒนาการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาเล่ม 2*. กรุงเทพมหานคร : ประยูรวิจิตรจำกัด.
- ศิริพร ลิ่มตระการ. (2531). *อ่านเร็วอย่างเข้าใจ*. กรุงเทพมหานคร : สมาคมการอ่านแห่งประเทศไทย
- Allport, G.W. (1973). *Personality : A Psychological*. New York : heary Holt.
- Dechant. (1982). *The reaching of Reading*. New Yok : Holt, Rinehart and Winstor.
- Good, C.V. (1973). *Distionary of Education*. New York : Mc Graw-hill Book Company.

วิเคราะห์รูปแบบการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ-สังคม : กรณีศึกษาภูฏานตสูตร
Analysis of the Model of Solving Economic and Social Problems:
A Case Study of Kutadanta Sutta

พระภูมิพัฒน์ โสภณสีโล¹, พรหมเรศ แก้วโมลา², พระมหาสิทธิชัย ชยสิทธิ³

Phra Phomiphat Sobhanasilo¹, Phromares Kaewmola², Phramaha Sittichai Jayasiddhi³

วิทยาลัยสงฆ์แพร่, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย¹,

วิทยาลัยสงฆ์แพร่, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย²,

วิทยาลัยสงฆ์แพร่, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย³

Phrae Buddhist Collage, Mahachulalongkornrajavidyalaya University¹,

Phrae Buddhist Collage, Mahachulalongkornrajavidyalaya University²,

Phrae Buddhist Collage, Mahachulalongkornrajavidyalaya University³

Mail: phumiphatseri2566@gmail.com

(Received: Sep 4, 2023; Revised: Sep 30, 2023; Accepted: Sep 30, 2023)

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าจากกรณีศึกษา “วิเคราะห์รูปแบบการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ-สังคม: กรณีศึกษาภูฏานตสูตร” โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ-สังคมไทยในปัจจุบัน 2) เพื่อศึกษาสาระสำคัญของการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ-สังคมที่ปรากฏในภูฏานตสูตร และ 3) เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ-สังคม : กรณีศึกษาภูฏานตสูตร เป็นการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร โดยการรวบรวมข้อมูลจากพระไตรปิฎก อรรถกถา บทความวิชาการ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาสรุปเรียบเรียงเพื่อนำเสนอข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่า

1. แนวคิดในการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ-สังคมของไทยในปัจจุบัน คือ การนำพาประเทศไทยไปสู่ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประเด็นที่สำคัญสำหรับงานวิจัยนี้อยู่ที่การกำหนดนโยบาย ได้แก่ ส่วนที่ 1 การแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิตของประชาชน รัฐบาลมุ่งมั่นที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน รูปแบบของนโยบาย ประกอบด้วย ลดข้อจำกัดในการประกอบอาชีพ ส่วนที่ 2 การปรับปรุงระบบสวัสดิการและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้งสองส่วนถือว่าอยู่ในหมวดเศรษฐกิจและสังคมด้านการยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน

2. สาระสำคัญของการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ-สังคมที่ปรากฏในภูฏานตสูตร คือ รูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืน 2 แบบ ได้แก่ การพัฒนาคนและการพัฒนาบ้านเมือง การพัฒนาคน คือพัฒนาให้มีศีลและปัญญา ส่วนการพัฒนาบ้านเมือง คือ พัฒนาทางเศรษฐกิจ ได้แก่ หลักการปราบโจรผู้ร้าย 3 ประการ ซึ่งผู้วิจัยนำมา

เป็นประเด็นในการวิเคราะห์รูปแบบการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ-สังคม

3. รูปแบบการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ-สังคม กรณีศึกษากฎทนต์สูตรมี 5 ประเด็น คือ 1) การส่งเสริมอาชีพแก่กลุ่มชนระดับล่าง 3 กลุ่ม เป็นการสร้างรากฐานด้านเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง 2) การขอความร่วมมือจากกลุ่มชนระดับบน 4 กลุ่มนั้น เป็นการสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง 3) การตรวจสอบคุณสมบัติของผู้นำและผู้ดำเนินโครงการ เป็นการสร้างสรรค์สังคมแห่งความสามัคคี 4) การไม่ให้เสียดายทรัพยากรในการทำทาน เป็นการสร้างสรรค์สังคมแห่งบุญกุศลโดยให้ผู้นำปฏิบัติตามหลักบุญและกุศล 5) การให้ทานโดยไม่เลือกหน้า เป็นการสร้างสรรค์สังคมแห่งการเอื้อเฟื้อ แบบไม่เลือกที่รักมักที่ชัง มาเป็นเครื่องมือในการเชื่อมประสานคนในชุมชน ส่วนผลการวิเคราะห์รูปแบบการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ-สังคมของไทยตามแนวกฎทนต์สูตร พบว่า มีความสอดคล้องกันใน 2 ประเด็น คือ 1) การแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิตของประชาชน ที่รัฐบาลมุ่งมั่นที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ได้แก่ การลดข้อจำกัดในการประกอบอาชีพ ลดหนี้ 3 ส่วน คือ 1. กองทุนหมู่บ้าน 2. กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา 3. หนี้สินนอกระบบ 2) การปรับปรุงระบบสวัสดิการและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน เช่น นโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จะเห็นได้ว่า สอดคล้องกับรูปแบบในกฎทนต์สูตรที่เป็นการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจมหภาค ด้วยการมอบเงินทุนและปัจจัยเพื่อการประกอบอาชีพ ให้แก่บุคคลที่มีความขยันขันแข็งในอาชีพของตน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเกษตรกร พ่อค้า และข้าราชการ

คำสำคัญ: รูปแบบ, ปัญหาเศรษฐกิจ-สังคม, กฎทนต์สูตร

Abstract

This article presents the results of the research “Analysis of the Model of Solving Economic-Social Problems: A Case Study of *Kūṭadanta Sutta*” with the objectives; 1) to study the concepts of solving economic-social problems in Thailand today, 2) to study the essence of solving economic-social problems as appears in the *Kūṭadanta Sutta*, and 3) to analyze the model of solving economic-social problems: a case study of the *Kūṭadanta Sutta*. It is a documentary research study. By collecting information from Tripitaka, Atthakatha, academic article and research documents and summarized to present the information.

The research Finding

1. The concept of solving economic-social problems in Thailand today is to bring Thailand to Thailand as a developed country in the 21st century. The important issues for this research are policy-making, namely: Part 1 Solving problems in the livelihood of the people. The government is committed to improving the quality of life of the people. Part 2 Improving the welfare system and developing the quality of life of the people Both parts are considered to be in the economic and social category of improving people's quality of life.

2. The essence of solving economic and social problems presented in *Kūṭadanta Sutta*

is two sustainable development models: Human development and national development. Human development is to develop morality and wisdom as for the development of the country. Economic development, including the three principles of suppressing bandits and villains which the researcher uses as a point in analyzing the model for solving economic and social problems.

3. The model of solving economic and social problems: a case study of *Kūṭadanta Sutta* has 5 issues: 1) Promoting careers for three lower-level ethnic groups creates a strong community economic foundation. 2) Asking for cooperation from the four upper-level ethnic groups is a way to strengthen the community's economic stability. 3) Examining the qualifications of leaders and project operators It is the creation of a harmonious society. 4) not to regret wealth in alms. It is the creation of a society of merit by allowing leaders to follow the principles of merit and charity. 5) Giving alms indiscriminately. It is the creation of a generous society without favoritism or hatred become a tool for connecting people in the community.

As for the results of analyzing the model for solving economic-social problems in Thailand according to the *Kūṭadanta Sutta*, it was found that there were two issues consistent: 1) Solving problems in people's lives. The government is committed to improving the quality of life of the people, including reducing restrictions on occupations, reducing debt in 3 parts: 1. Village funds 2. Student loan funds 3. Informal debt 2) Improving Welfare system and development of people's quality of life, such as the government welfare card policy can be seen to be in line with the model in the *Kūṭadanta Sutta* that solves macro-economic problems. By providing funds and factors for careers for people who are diligent in their careers, 3 groups: farmers, merchants and civil servants.

Keyword: Model, Economic-social problems, *Kūṭadanta Sutta*

บทนำ

เมื่อกล่าวถึงสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจ-สังคมไทยในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า จากความสำเร็จของการพัฒนาในช่วง 50 ปีที่ผ่านมา สิ่งที่ควบคู่มาด้วยความสำเร็จกลับกลายเป็นปัญหาที่สะสมพอกพูนตามมาและเพิ่มมากขึ้นในขณะนี้ จนกลายเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมไทยยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งปัญหาใหญ่หลัก ๆ ที่ตามมาคือ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านสังคม ยิ่งพัฒนาด้านเศรษฐกิจให้ก้าวหน้ามากเท่าใด และความเจริญด้านวัตถุมีมากเท่าใด สภาพด้านจิตใจกลับเสื่อมลง จิตใจคนสับสน ว้าวุ่น คนขาดที่พึ่งทางใจ ครอบครัวที่เคยเข้มแข็งกลับอ่อนแอ แยกแยก ชุมชน หมู่บ้านที่เคยเข้มแข็งก็ตกอยู่ในสภาพเดียวกัน ประเด็นปัญหาทางเศรษฐกิจ-สังคมที่พบในปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางด้านวัตถุ แต่เกิด

ความเสื่อมทางด้านจิตใจ ค่านิยม และสังคมคนไทยประพุดติปฏิบัติที่แสดงถึงความเสื่อมทางจิตใจอย่างเห็นได้ชัดเจนหลายประการ เช่น นิยมวัตถุ นิยมความหรูหราฟุ่มเฟือย ยกย่องคนรวย โดยไม่คำนึงถึงว่าจะร่ำรวยมาโดยวิธีการใด เกิดการแข่งขันเอาไรต์เอาเปรียบ ไม่คำนึงถึงคุณธรรม จริยธรรม การเบียดเบียนเอาไรต์เอาเปรียบนั้นนอกจากจะเบียดเบียนกันเองแล้ว ยังเบียดเบียนรุกทรยศชาติและสิ่งแวดล้อมอีกด้วย ที่ดิน ป่าไม้ แม่น้ำ สภาพธรรมชาติถูกรุกราน ยึดครอง ถูกทำลาย สภาพน้ำเน่าเสีย สภาพคนจนอยู่ในสลัมท่ามกลางตึกสูงอันหรูหราใหญ่โต สภาพความยากจนแร้นแค้นของคนในชนบท และสภาพเสื่อมโทรมทางสังคมอันเกิดจากความเสื่อมทางจิตใจมีมากยิ่งขึ้น (คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2563) จะเห็นได้จากปัญหายาเสพติด โสเภณี โรคเอดส์ และปัญหาอื่น ๆ ที่สำคัญเช่น ปัญหาที่เกิดจากโรคระบาดภัยธรรมชาติต่าง ๆ ที่นับวันยิ่งทวีความรุนแรง สร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างมหาศาล รวมไปถึงการละเลยด้านศาสนา และประเพณีอันดีงาม เป็นต้น

ประเด็นสำคัญคือแนวทางในการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ-สังคมอย่างเร่งด่วนเพื่อฟื้นฟูและเยียวยาคนในสังคม ภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว ที่จะต้องปรับตัวให้เท่าทันกับสถานการณ์ เพราะส่วนหนึ่งของปัญหานั้นเกิดมาจากการที่การปรับสภาพไม่ทันกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ซับซ้อนในเมืองหลวงและในชนบท คนไทยส่วนใหญ่พื้นฐานการศึกษายังน้อย ปรับตัวไม่ทันกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เข้ามาสู่ประเทศไทย โดยเฉพาะเรื่องข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ รวมไปถึงแพลตฟอร์มการสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ เป็นต้น การเกิดวิกฤตการณ์ของการศึกษา ปัญหาระบบการศึกษา การกระจายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเมื่อกล่าวโดยสรุปแล้ว ปัญหาเศรษฐกิจ-สังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จะต้องได้รับการแก้ไขปัญหาโดยแนวทางการบูรณาการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความยั่งยืน และเป็นที่น่าสนใจว่าหลักธรรมหรือหลักการทางพระพุทธศาสนาจะสามารถนำมาประยุกต์เพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างไรบ้าง สถานะของพระพุทธศาสนาในกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ-สังคมไทยในปัจจุบัน ถึงแม้ว่าพระพุทธศาสนาในประเทศไทยมีความยั่งยืนสถาปมาจนถึงทุกวันนี้ เพราะคุณลักษณะสำคัญที่มีความยืดหยุ่น และปรับตัวเข้ากับพลังกดดัน จากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมได้อย่างดีเยี่ยม พุทธศาสนาและสถาบันสงฆ์เป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของประชาชนชาวไทย ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างของประเทศพระพุทธศาสนาและสถาบันสงฆ์มีอิทธิพลเกี่ยวข้องกับการแทรกซึมเข้าไปในส่วนสถาบันในสังคม ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าที่อิทธิพลและผลกระทบของพฤติกรรมพลวัตร และการเปลี่ยนแปลงของสถาบันอื่น ๆ ในสังคมที่มีต่อสถาบันศาสนาและสถาบันสงฆ์กับอำนาจทางการเมืองก็คือ ความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจเชิงการอุปถัมภ์เชิงการพึ่งพาซึ่งกันและกันระหว่างศาสนจักรกับอาณาจักร (พระครูปริยัติกิตติธำรง, 2561)

หลักธรรมและหลักการทางพระพุทธศาสนา ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์หลักการที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ต่าง ๆ ในพระไตรปิฎก มาเป็นแนวทางในการบูรณาการและแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ-สังคมได้อย่างหลากหลาย ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาพระสูตรที่น่าสนใจดังปรากฏในพระไตรปิฎกเล่มที่ 9 สุตตันตปิฎก ในกุกกัณฑ์ตสุตต ซึ่งพระสูตรที่พระพุทธองค์ทรงตอบปัญหาที่กุกกัณฑ์ตสุตตได้ถามถึงการบูชาขัย ซึ่งพระองค์ได้ทรงตอบถึงการบูชาขัยที่ถูกต้อง และสามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมบ้านเมืองมีความสงบร่มเย็น พระเจ้ามหาวิชิตราชทรงรับคำของพราหมณ์ปุโรหิตแล้ว ได้พระราชทานพันธุ์พืช

และอาหารแก่พลเมืองที่ขมมักเขม้นในเกษตรกรรมและการเลี้ยงปศุสัตว์พระราชทานต้นทุนให้แก่พลเมืองผู้ขมมักเขม้นในพาณิชย์กรรม พระราชทานอาหารและเงินเดือนแก่ข้าราชการที่ขยันขันแข็งในบ้านเมืองของพระองค์ พลเมืองเหล่านั้นชวนชวายเป็นหน้าที่การงานของตน ไม่พากันเบียดเบียนบ้านเมืองของพระองค์ บ้านเมืองอยู่ร่มเย็น ประชาชนต่างชื่นชมยินดีต่อกัน มีความสุขกับครอบครัว อยู่อย่างไม่ต้องปิดประตูบ้าน (ที.สี. (ไทย) 9/323-358/125-150)

จากการศึกษาในกฎทนต์สูตรข้างต้น ทำให้ทราบแนวทางแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมตามหลักในกฎทนต์สูตรนั้น เกิดจากเมื่อพระเจ้ามหาวชิตราช ทรงต้องการประกอบพิธีบูชามหาโยธ แต่พราหมณ์บุโรหิตได้ทูลให้ทรงปราบปรามโจรผู้ร้ายก่อนการบูชาโยธ ไม่ใช่ใช้วิธีปราบปรามโจรผู้ร้ายด้วยการจับกุมตัวมาลงโทษตามที่มาในอดีต พราหมณ์บุโรหิต ได้เสนอให้แก้ปัญหาโจรอันเนื่องมาจากความยากจนเป็นอันดับแรก ด้วยการส่งเสริมทุนทรัพย์ให้กับคนระดับล่าง 3 กลุ่ม ซึ่งขยันทำมาหากินในอาชีพของตน ได้แก่ กลุ่ม เกษตรกร กลุ่มพ่อค้า และกลุ่มข้าราชการ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะวิเคราะห์รูปแบบการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ-สังคม : กรณีศึกษากฎทนต์สูตร เพื่อที่จะนำองค์ความรู้ไปเป็นแนวทางการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ-สังคม ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของสังคมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ-สังคมไทยในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาสาระสำคัญของการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ-สังคมที่ปรากฏในกฎทนต์สูตร
3. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ-สังคม: กรณีศึกษากฎทนต์สูตร

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์รูปแบบการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ-สังคม : กรณีศึกษากฎทนต์สูตร” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

พระอธิการสายแพร กตปุญโญ และพระมหามิตร ฐิตปุญโญ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคนและพัฒนากันเมืองในกฎทนต์สูตร” ผลการวิจัยพบว่า กฎทนต์สูตร เป็นพระสูตรที่เกี่ยวข้องกับพัฒนากันเมือง พัฒนาคณะและเศรษฐศาสตร์อีกทั้งเป็นพระสูตรหนึ่งที่ทำให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความคิด วิธีการจัดการกับปัญหา และที่สำคัญคือ รูปแบบการปกครองรูปแบบพิเศษในสมัยพุทธกาล แม้จะไม่ได้เจาะลึกเป็นกฎหมาย ก็พอจะมองเห็นถึงลักษณะพิเศษบางประการที่ผู้ปกครองมอบให้กับประชาราษฎร์ ถ้าหากมองในแง่ของการกระจายอำนาจ ซึ่งพระราชาทรงได้มอบอำนาจให้ไปจัดการท้องถิ่นไปดำเนินการปกครองและจัดทำ (พระอธิการสายแพร กตปุญโญ และพระมหามิตร ฐิตปุญโญ, 2563)

พระกุศล สุภเนตโต ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์การแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจตามหลักกฎทนต์สูตรกับโครงการชิม ช้อป ใช้” ผลการวิจัยพบว่า 1) การแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจที่ปรากฏตามกฎทนต์สูตรนั้น เป็นการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจมหภาค ด้วยการมอบเงินทุนและปัจจัยเพื่อการประกอบอาชีพ ให้แก่บุคคลที่มีความขยันขันแข็งในอาชีพของตน 3 กลุ่มคือ กลุ่มคือเกษตรกร พ่อค้า และข้าราชการ 2) โครงการชิม ช้อป ใช้

รัฐมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการกระตุ้นเศรษฐกิจ ผ่านการส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศ และ 3) วิเคราะห์ การแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจตามหลักกฎหมายทันตสูตรกับโครงการชิม ซ้อป ใช้ พบว่า โครงการชิม ซ้อป ใช้ มีหลักการเช่นเดียวกับกฎหมายทันตสูตรใน 2 กรณีคือ รัฐต้องการบรรเทาความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจของ ประชาชนด้วยการมอบเงินให้กับประชาชน และรัฐต้องการให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ ตามหลักการ ของเศรษฐกิจมหภาค ทำให้เกิดกำลังซื้อเพิ่มขึ้นอันจะเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในประเทศ สำหรับข้อแตกต่าง กันมีดังนี้ พบว่า รัฐไม่ได้เลือกผู้เข้าโครงการตามกลุ่มอาชีพ แต่ให้ทุกอาชีพสามารถเข้าร่วมโครงการได้โดย อิสระ โครงการนี้ยังไม่มีกระตุ้นให้ข้าราชการทำงานได้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นแต่อย่างใด และยังไม่ ได้สนับสนุนให้ประชาชนมีการประพฤติคุณธรรมบด 10 เพิ่มขึ้นอีกด้วย สุดท้ายโครงการนี้จึงไม่สามารถทำ ปัญหาโจรผู้ร้ายลดลงได้แต่อย่างใด ในส่วนการลงทะเบียนผ่านระบบโทรศัพท์มือถือ ก็อาจเป็นอุปสรรคทำให้ผู้ ที่เดือดร้อนจากเนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจที่แท้จริงไม่ได้เข้าร่วมโครงการนี้ (พระกุศล สุภเนตโต, 2564)

ศันสนีย์ ชุมพลบุญชร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “กฎหมายทันตสูตรกับการจัดการเศรษฐกิจศาสตร์มหภาค” ผลการวิจัยพบว่า ในอดีตรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ บริหารจัดการประเทศโดยมุ่งเน้นพัฒนาเศรษฐกิจ เจริญปริมาณ ในขณะที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ น้อย เมื่อเศรษฐกิจเติบโตแต่ปัญหาสังคมและ สิ่งแวดล้อมยังคงมีอยู่ จึงหันมาปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการแนวใหม่โดยเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนมนุษยควบคู่กัน สอดคล้องกับแนวทางการจัดการในด้านต่าง ๆ เหล่านี้ของพระเจ้า มหาวิชิตราชดังปรากฏในกฎหมายทันตสูตรที่แสดงถึงการดำเนินนโยบายการคลังตามหลักเศรษฐศาสตร์มหภาคเพื่อ พัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งเกิดการพัฒนามนุษย์ทั้งพฤติกรรมและจิตใจ เพราะมนุษย์ที่ ได้รับการพัฒนาแล้วคือหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ เมื่อมนุษย์ได้รับการพัฒนาทั้งพฤติกรรมและจิตใจ อย่างเป็นองค์รวมแล้ว ย่อมเป็นพลังสำคัญอันยิ่งใหญ่ที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตและประเทศชาติได้ การนำ แนวทางที่ได้ศึกษาจากพระสูตรนี้ไปประยุกต์ใช้ย่อมเป็นหนทางหนึ่งที่ช่วยเอื้อต่อการพัฒนาประเทศไปสู่ การพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาที่ทุกประเทศต่างมุ่งดำเนินการในปัจจุบัน เพื่อความอยู่ดีมีสุขของ ประชาชน (ศันสนีย์ ชุมพลบุญชร, 2559)

พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส ได้เขียนบทความวิชาการเรื่อง “เศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงพุทธ : การจัดการความขัดแย้งผ่านมิติการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ” กล่าวในตอนหนึ่งว่า ในสถานการณ์ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากวิกฤติการณ์ทางสังคมนั้น กลไกหลักสำคัญประการหนึ่งในการขับเคลื่อนประเทศคือ “การเมือง” จะเข้าไปดำเนินการบริหารจัดการอย่างไร เพื่อกลุ่มคนต่างๆ อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และ ยอมรับได้ต่อการแบ่งปันผลประโยชน์และความต้องการของผู้มีอำนาจในการ บริหารจัดการ ด้วยเหตุนี้ เพื่อที่จะแก้ปัญหาดังกล่าว จึงมีความจำเป็นต้องอาศัย “กลไกทางด้านเศรษฐศาสตร์” เข้ามาเป็นเครื่องมือ เพื่อให้การดำรงอยู่ของอำนาจทางการเมือง โดยเฉพาะการบริหารจัดการ หรือดำเนินการตามนโยบายแห่งรัฐ เป็นไปอย่างราบรื่นได้ พระพุทธเจ้าทรงนำเสนอตัวอย่างของการแก้ปัญหาปัญหาทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและการปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำเสนอสาเหตุของตัวสาเหตุที่แท้จริง ตลอดจนแนวทาง การแก้ปัญหาแบบยั่งยืนเอาไว้ใน “กฎหมายทันตสูตร” ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจะนำมาเสนอเพื่อเป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจ (Best Practice) เพื่อจะได้ถอดบทเรียนสำคัญในการแก้วิกฤติการณ์ทางสังคมที่สัมพันธ์กับการ เมือง และ

เศรษฐกิจ และตอบคำถามที่ว่า ในพระสูตรดังกล่าวนี้ ได้นำเสนอหลักการที่ว่า “เศรษฐศาสตร์การเมือง” เอาอย่างไร อีกทั้งได้นำเสนอหลักพุทธธรรมเพื่อการแก้ปัญหาและการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ เพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมได้อย่างไร (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2565)

อภิรมย์ สีตาคำ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพของชุมชนและพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาความยากจน” ผลการวิจัยพบว่า หลักเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ มีลักษณะเป็นทางสายกลาง เรียกว่า เศรษฐศาสตร์มัชฌิมาปฏิปทา ซึ่งศักยภาพของชุมชนและพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาความยากจน พบว่ามีลักษณะ 8 ประการ คือ (1) กิจกรรมการปลูกจิตสำนึกของประชาชน (2) กิจกรรมการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน (3) กิจกรรมการสนับสนุนให้เกิดกลุ่มที่ช่วยเหลือกันเอง (4) กิจกรรมการประยุกต์ความเชื่อและค่านิยมทางศาสนา (5) กิจกรรมการส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักประหยัดและเก็บออม (6) กิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติ (7) กิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมต่าง ๆ และ (8) กิจกรรมสร้างเครือข่ายพระสงฆ์ โดยมีแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนของชุมชน 2 ประการ คือ (1) หลักความบริสุทธิ์ใจ ในการท างาน และ (2) กระบวนการทำงานแก้ไขปัญหาความยากจนในรูปแบบของเครือข่ายการทำงานร่วมกันทั้งคณะสงฆ์ พระสงฆ์ในพื้นที่ และชาวบ้านในชุมชน รวมทั้งหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน (อภิรมย์ สีตาคำ, 2560)

พระเทพรัตนมุนี ดร. (สายพวงศ์โนมปญโญ/กองลินธุ์) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การเกษตรแนวพุทธเพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจชุมชน” ผลการวิจัยพบว่า เกษตรแนวพุทธ เป็นการเกษตรที่ถือเอาแม่แบบหลักมัชฌิมาปฏิปทา หรือหลักความเป็นสายกลางในการท างาน ไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและไม่เบียดเบียนผู้อื่น ดำเนินกิจกรรมด้วยหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ คือ ประโยชน์ในปัจจุบันที่คฤหัสถ์พึงถือเอาปฏิบัติในการทำงาน คือ มีความพากเพียร ขยัน ไม่เกียจคร้าน รู้จักรักษาและปกป้องดูแลกิจการที่ตนดำเนินการอยู่ให้ปลอดภัย หรือมีภูมิคุ้มกันที่ดี ผู้แนะนำที่ดี และรู้จักใช้จ่ายทรัพย์ในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม มีหลักสำคัญ 5 ประการ คือ ด้านจิตใจ เป็นที่พึ่งของตนเองด้านสังคม ช่วยเหลือเกื้อกูลกันด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ใช้และจัดการอย่างฉลาดด้านเทคโนโลยีและด้านเศรษฐกิจ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้และยึดหลักพออยู่ พอกิน พอใช้โดยนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้กับการแก้ปัญหาการเกษตรเชิงเดี่ยว มาเป็นการทำเกษตรแนวพุทธเพื่อท าให้เศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนและถาวรต่อไปได้ (พระเทพรัตนมุนี, 2559)

พระครูพิพัฒนจันทรังษี (บุญโฮม ญาณฉนฺโท) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนแนวพุทธของกลุ่มเกษตรกร บ้านโนนยาง ตำบลนาดี อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย” ผลการวิจัย พบว่า เกษตรตามแนวพระพุทธศาสนา เป็นการเกษตรที่ถือเอาแม่แบบหลักมัชฌิมาปฏิปทา หรือหลักความเป็นสายกลางในการทำงาน ไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและไม่เบียดเบียนผู้อื่น นอกจากนั้น ยังจะต้องดำเนินกิจกรรมทั้งปวงด้วยหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ คือ ประโยชน์ในปัจจุบันที่คฤหัสถ์พึงถือเอาปฏิบัติในการทำงาน คือ มีความพากเพียร ขยัน ไม่เกียจคร้าน รู้จักรักษาและปกป้องดูแลกิจการที่ตนดำเนินการอยู่ให้ปลอดภัย หรือมีภูมิคุ้มกันที่ดีหรือมีผู้แนะนำที่ดี และรู้จักใช้จ่ายทรัพย์ในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมแก่อัตภาพของแต่ละครอบครัว หลักสำคัญ 5 ประการ กล่าวคือ 1) ด้านจิตใจ ทำตนให้เป็นที่พึ่งของตนเอง มีจิตสำนึกที่ดี 2) ด้านสังคม แต่ละชุมชนต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน 3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ใช้และจัดการอย่างฉลาด

4) ด้านเทคโนโลยี 5) ด้านเศรษฐกิจ คือจะต้องมุ่งลดรายจ่ายก่อนเป็นสำคัญ เพิ่มรายได้และยึดหลัก พออยู่ พอกิน พอใช้ (พระครูพิพัฒนจันทรังษี (บุญโฮม ญาณฉนโท), 2560)

กฤษดา ปัจจำเนย์ และ เต๋นพงษ์ แสนคำ กล่าวถึงเรื่อง “พุทธศาสนากับปัญหาเร่งด่วนของการพัฒนา” ความเป็นว่า นักวิชาการทางการพัฒนาปัจจุบันกำลังค้นหาแนวทางของการพัฒนาที่เรียกว่า การพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายไปที่ปัญหาเร่งด่วนของการพัฒนา ในบทความนี้ได้นำเสนอแนวทางของการพัฒนาตามหลักของพุทธศาสนาโดยในเบื้องต้นผู้เขียนได้นำเสนอปัญหาเร่งด่วนของการพัฒนาอันได้แก่ ปัญหาความเหลื่อมล้ำ และความยากจน และปัญหาของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จากนั้นนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาตามหลักการทางพุทธศาสนา จากการความหมายของพุทธศาสนา พบว่า พุทธศาสนาตอบสนองต่อปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจนโดยมุ่งแก้ปัญหาในเชิงปัจเจก แต่ยังไม่ได้มุ่งแก้ปัญหาในเชิงโครงสร้างสังคม ส่วนปัญหาของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พบว่า พุทธศาสนาแนะนำให้เสนอการแก้ปัญหาในเชิงองค์รวมซึ่งวางอยู่บนฐานของนิเวศวิทยาเชิงลึกที่ให้ความสำคัญกับระบบนิเวศ (กฤษดา ปัจจำเนย์ และ เต๋นพงษ์ แสนคำ, 2563)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์รูปแบบการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ-สังคม : กรณีศึกษาภูฏานตสูตร” เป็นการศึกษาโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยจะทำการศึกษาเนื้อหาตามกรอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย แนวทางการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ-สังคม ตามแนวทางพระพุทธศาสนา ศึกษาโครงสร้างเนื้อหาของภูฏานตสูตร และวิเคราะห์รูปแบบการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ-สังคม : กรณีศึกษาภูฏานตสูตร โดยศึกษาจากเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิ ดังต่อไปนี้

1) เอกสารปฐมภูมิ ได้แก่ คัมภีร์พระไตรปิฎก และอรรถกถา

2) เอกสารทุติยภูมิ ได้แก่ หนังสือ ตำรา บทความวิชาการ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ-สังคม ตามแนวทางพระพุทธศาสนา

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ศึกษาข้อมูลภาคเอกสารจากเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิ

2) นำข้อมูลจากภาคเอกสารมาเรียบเรียงและวิเคราะห์เพื่อนำไปเป็นกรอบในการวิเคราะห์รูปแบบการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ-สังคม : กรณีศึกษาภูฏานตสูตร จากนั้นวิเคราะห์และเรียบเรียงข้อมูลตามหัวข้อและตอบตามวัตถุประสงค์ โดยนำเสนอเป็นแบบบรรยายเชิงพรรณนา

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร จะวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสารต่าง ๆ โดยวิเคราะห์และตีความ และโยงไปถึงความสอดคล้องกันของข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีสาระสำคัญเรื่องแนวคิดแนวทางการแก้ปัญหาเศรษฐกิจสังคม โครงสร้างเนื้อหาในภูฏานตสูตร และวิเคราะห์รูปแบบ การแก้ปัญหาเศรษฐกิจ-สังคม : กรณีศึกษาภูฏานตสูตร เพื่อเขียนงานวิจัยพร้อมวิเคราะห์เสนอแนวคิดของผู้วิจัยโดยให้เป็นไปตาม

วัตถุประสงค์และตอบปัญหาที่ต้องการทราบ

ผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมไทยในปัจจุบัน

1) แนวคิดและนโยบายเกี่ยวกับการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมของไทยในปัจจุบัน

“นโยบายรัฐบาล” มุ่งสู่ประเทศพัฒนาแล้วในศตวรรษที่ 21 ภายใต้การนำของพล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ด้วยวิสัยทัศน์ “มุ่งมั่นให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วในศตวรรษที่ 21” โดยหัวใจของทุกนโยบาย คือ การใช้งบประมาณแผ่นดิน หรือ “ภาษีประชาชน” อย่างคุ้มค่า ยึดกรอบวินัยการเงินการคลัง มีความโปร่งใส และตรวจสอบได้ ที่สำคัญเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบาย และแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ โดยอยู่บนรากฐานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ “เติบโตเชิงคุณภาพ” ไม่ใช่ “การเติบโตเชิงปริมาณ”

ดังนั้น การกำหนดนโยบายทั้งระยะสั้น หรือ ระยะยาวต้องพินิจพิจารณาให้ถี่ถ้วนอย่างถ่วงถ่วง ถึงเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ ทั้ง นโยบายหลัก 12 ด้าน และ นโยบายเร่งด่วน 12 ด้าน เพื่อให้ไปสู่เป้าหมายเดียวกัน คือ การนำพาประเทศไทยไปสู่ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นการเดินไปสู่เป้าหมายดังกล่าวได้ สิ่งสำคัญอันดับแรก คือ การแก้ปัญหาเร่งด่วน ที่ผ่านการร่วมกันคิดและถ่วงถ่วงจากพรรคร่วมรัฐบาล "19 พรรคการเมือง" ออกมาเป็นนโยบายเร่งด่วน 12 ด้าน ถือเป็น “สัญญาประชาคม” ต่อพี่น้องประชาชนที่ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งต่างคาดหวังต่อรัฐบาลใหม่ที่เข้ามาบริหารประเทศ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิตของประชาชน รัฐบาลมุ่งมั่นที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน รูปธรรมของนโยบาย ประกอบด้วย ลดข้อจำกัดในการประกอบอาชีพ ลดหนี้ 3 ส่วน คือ 1. กองทุนหมู่บ้าน 2. กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา 3. หนี้สินนอกระบบ

2. การปรับปรุงระบบสวัสดิการและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน จุดเด่นของนโยบาย คือ การสานต่อและทำทันที ประกอบด้วย บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เบี้ยยังชีพ "ผู้สูงอายุ" "คนพิการ" ที่มีรายได้น้อย ขยายสิทธิกลุ่ม "มารดาตั้งครรภ์" "เด็กแรกเกิด" "เด็กวัยเรียน" ลดความเหลื่อมล้ำของ "คุณภาพการบริการสุขภาพ" ทั้งระบบ ทั้งสองส่วนถือว่าอยู่ในหมวดสังคมด้านการยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน ปัญหาเศรษฐกิจถือเป็นปัญหาใหญ่ที่รัฐบาลให้ความสำคัญเป็นพิเศษ เพราะประเทศไทยเผชิญทั้งปัญหาจากภายในประเทศ

3. มาตรการเศรษฐกิจเพื่อรองรับความผันผวนของเศรษฐกิจโลก ส่งเสริมการท่องเที่ยว "เมืองหลัก" "เมืองรอง" และ "การท่องเที่ยวชุมชน" ซึ่งถือเป็นรายได้สำคัญในการพัฒนา ปัญหาเร่งด่วนที่กำลังเผชิญหน้าในขณะนี้ คือ ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ รัฐบาลจึงกำหนดนโยบายมาตรการช่วยเหลือพี่น้องเกษตรกร

4. การให้ความช่วยเหลือเกษตรกรและพัฒนานวัตกรรม เพราะการทำการเกษตรยุคใหม่ต้อง

ใช้ "นวัตกรรม" เข้ามาลดต้นทุนการผลิต พร้อมกับสร้างหลักประกันทางรายได้ให้แก่เกษตรกร

5. การยกระดับศักยภาพของแรงงาน โดยเฉพาะการยกระดับรายได้ หรือค่าแรงขั้นต่ำต้องสอดคล้องกับการพัฒนา "ทักษะฝีมือแรงงาน"

6. การวางรากฐานระบบเศรษฐกิจของประเทศสู่อนาคต โดยมุ่งเน้นการต่อยอด "อุตสาหกรรมเป้าหมาย" เร่งพัฒนาขับเคลื่อนเศรษฐกิจใหม่

7. การเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21 การพัฒนาคนให้มีความพร้อมไปสู่ศตวรรษใหม่แห่งการเปลี่ยนแปลง

8. การแก้ไขปัญหาทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ ทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายราชการประจำ ปัญหาเร่งด่วน คือ "การทุจริตคอร์รัปชัน" ถือเป็นเรื่องสำคัญที่รัฐบาลตระหนัก คือ ต้องดำเนินการคู่ขนานทั้ง "นักการเมือง" และ "ข้าราชการประจำ"

9. การแก้ปัญหายาเสพติด เป็นปัญหาเร่งด่วนที่รัฐบาลต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน คือ การแก้ไขปัญหายาเสพติดและสร้างความสงบสุขในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ ที่ต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนบังคับใช้ "กฎหมาย" อย่างเคร่งครัด

10. การพัฒนาระบบการให้บริการประชาชน หรือ รัฐบาลดิจิทัล การพัฒนาระบบการให้บริการประชาชนหรือรัฐบาลดิจิทัล ที่ต้องลดข้อจำกัดด้านกฎหมายที่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการทำธุรกิจและการดำรงชีวิตของประชาชน และต้องแก้ไขกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม ล้าสมัย

11. การจัดเตรียมมาตรการรองรับภัยแล้งและอุทกภัย การวางมาตรการตั้งรับและช่วยเหลือเยียวยาเป็นสิ่งสำคัญ การกำหนดนโยบายการจัดเตรียมมาตรการรองรับภัยแล้งและอุทกภัย เริ่มด้วยมาตรการป้องกัน "ก่อน" ภัย การให้ความช่วยเหลือ "ระหว่าง" ภัย การแก้ไขปัญหาใน "ระยะยาว" โดยเฉพาะ "ระบบเตือนภัย" ต้องมีการจัดระบบติดตามสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง

12. การสนับสนุนให้มีการศึกษา การรับฟังความเห็นของประชาชน และการดำเนินการเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ที่พรรคร่วมรัฐบาลและพรรคฝ่ายค้านให้ความสำคัญ (กลุ่มสื่อสารเชิงกลยุทธ์ สำนักโฆษก สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2564)

2) แนวคิดหลักพุทธธรรมกับการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ-สังคม พบว่า พระพุทธศาสนาสอนมุ่งเน้นเรื่องการพ้นทุกข์ สอนให้รู้จักทุกข์และวิธีการดับทุกข์ ให้พ้นจากอวิชชาหรือความไม่รู้จริงในธรรมชาติ อันเป็นเหตุให้เกิดทุกข์จากกิเลสทั้งปวง คือ ความโลภ ความ โกรธ ความหลง เน้นการศึกษาทำความเข้าใจหลักพุทธธรรมที่สำคัญของพระพุทธศาสนา เพื่อนำไปสู่การแก้วิกฤติการทางเศรษฐกิจที่สำคัญโดยเริ่มจากการพัฒนาปัจเจกบุคคลไปสู่สังคมโดยรวม และเศรษฐกิจฐานหลักของประเทศ

2. สาระสำคัญของการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมที่ปรากฏในกฎทนต์สูตร

กฎทนต์สูตร แปลว่า พระสูตรที่ว่าด้วยกฎทนต์พราหมณ์ ตรัสแก่กฎทนต์พราหมณ์ขณะประทับอยู่ในสวนอัมพลัญฐิกาใกล้หมู่บ้านพราหมณ์ชื่อชาณุมัต แคว้นมคธ ซึ่งพระเจ้าพิมพิสารพระราชทานหมู่บ้านนี้ให้นพรหมไทยให้กฎทนต์พราหมณ์ปกครอง ขณะที่พระผู้มีพระภาคเสด็จแวะไปประทับที่นั่น กฎทนต์พราหมณ์กำลังเตรียมการจัดทำพิธีบูชามหาโยถ 3 ประการ เมืองค์ประกอบ 16 ประการ เพื่อความสุข ความเจริญของ

ตนเองและประชาชนในหมู่บ้านของเขา โดยเตรียมสัตว์ไว้ฆ่าบูชาญ คือ วัวเพศผู้ลูกวัวเพศผู้ ลูกวัวเพศเมีย แพะ และแกะ อย่างละ 700 ตัว เนื่องจากตนไม่ทราบว่าจะทำพิธีนี้อย่างไรแน่ และทราบว่าพระผู้มีพระภาคทรงทราบดี ฉะนั้น เมื่อทราบจากพวกพราหมณ์ทั้งหลายว่าพระผู้มีพระภาคเสด็จมาประทับอยู่ที่สวนอัมพลัญฐิกาแล้วจึงได้ออกไปเฝ้า แม้จะถูกพราหมณ์หลายร้อยคนที่มาพักเพื่อรับทานในพิธีบูชามหาญญนั้นคัดค้านว่าไม่ควรไปเฝ้า ควรให้พระผู้มีพระภาคเสด็จมาหาเอง ภูฏันทตพราหมณ์ก็ได้ยกเอาพุทธคุณขึ้นมาอ้างลบล้างเหตุผลของพวกพราหมณ์ทำนองเดียวกับที่โสณทัตพราหมณ์กล่าวอ้าง ซึ่งพระสูตรเป็นลักษณะการสนทนาเถา - ตอบอีกแบบหนึ่ง คือ ภูฏันทตพราหมณ์เข้าไปเฝ้าเพื่อทูลขอคำอธิบาย พระผู้มีพระภาคทรงอธิบายโดยยกอดีตมหาราพระองค์หนึ่งที่เคยทำพิธีบูชามหาญญนี้ได้ผลดีมาแล้วมาตรัสเล่าให้ฟัง แล้วภูฏันทตพราหมณ์ก็ทูลถามเพื่อขอความรู้ต่อไป โดยมีโต้แย้งใด ๆ พระผู้มีพระภาคก็ทรงอธิบายจนผู้ถามพอใจ

ใจความสำคัญของพระสูตรเป็นการอธิบายพิธีบูชามหาญญ 3 ประการที่มีองค์ประกอบ 16 ประการ โดยยกเอาพิธีบูชามหาญญของพระเจ้ามหาวชิตราช ที่ทรงมีพีชพันธุ์ธัญที่องพระคลัง ทรงทำสงครามได้ชัยชนะจนได้ครองดินแดนกว้างใหญ่ไพศาล วันหนึ่ง ทรงประสงค์จะทำพิธีบูชามหาญญเพื่อความสุขสวัสดิแก่พระองค์เองและอาณาประชาราษฎร์ จึงทรงปรึกษากับพราหมณ์ปุโรหิตว่าจะทำอย่างไร พราหมณ์ปุโรหิตจึงกราบทูลแนะนำให้ทรงทำเป็นชั้น ๆ ดังต่อไปนี้

ชั้นที่ 1 ให้ทรงปราบโจรผู้ร้ายแบบถอนรากถอนโคน เพื่อมิให้กลับมาเป็นเสี้ยนหนามเบียดเบียนประชาราษฎร์ต่อไปอีก โดยวิธีการ 3 อย่าง คือ

1. ให้พระราชทานพันธุ์พืชและอาหารแก่เกษตรกรผู้ขยันในการทำเกษตร
2. ให้พระราชทานต้นทุนแก่ราษฎรผู้ขยันในการค้าขาย
3. ให้พระราชทานอาหารและเงินเดือนแก่ข้าราชการผู้ขยันในหน้าที่ราชการ

พระเจ้ามหาวชิตราชทรงปฏิบัติตามคำแนะนำนี้โดยเคร่งครัด ก็ปรากฏว่าได้ผลดีเป็นอย่างยิ่ง คือพระราชทรัพย์เพิ่มพูนมากขึ้น ๆ บ้านเมืองไม่มีโจรผู้ร้าย บ้านเรือนไม่ต้องปิดประตู อาณาประชาราษฎร์อยู่เย็นเป็นสุขกันทั่วหน้า

ชั้นที่ 2 ให้มีรับสั่งถึงบุคคลในพระราชอาณาเขต 4 พวก คือ (1) พวกเจ้าผู้ครองเมืองต่าง ๆ ที่ขึ้นกับพระเจ้ามหาวชิตราช (2) พวกอำมาตย์ราชบริพารผู้ใหญ่ (3) พวกพราหมณ์มหาศาล (พราหมณ์ผู้มีทรัพย์มาก) (4) พวกคหบดีมหาศาล (คหบดีผู้มีทรัพย์มาก) เพื่อขอให้บุคคลเหล่านั้นรับทราบการพระราชพิธีบูชามหาญญ และขอความเห็นชอบด้วย ซึ่งปรากฏว่าบุคคลเหล่านั้นได้ตอบรับรองด้วยดีรับรองนี้เรียกว่า อนุมติ 4 (จากบุคคล 4 พวก) ถือเป็นองค์ประกอบ 4 ประการในองค์ประกอบทั้งหมด 16 ประการ

ชั้นที่ 3 ตรวจหาคุณสมบัติ 8 ประการของเจ้าของพิธีบูชามหาญญ คือ พระเจ้ามหาวชิตราช และคุณสมบัติ 4 ประการของผู้ทำพิธี คือ พราหมณ์ปุโรหิตเองปรากฏว่าทั้งพระเจ้ามหาวชิตราชและพราหมณ์ปุโรหิตมีคุณสมบัติครบถ้วนตามตำรา

ชั้นที่ 4 ให้ทรงวางพระทัยในการบูชามหาญญ 3 ประการ คือ ต้องไม่ทรงเดือดร้อนพระทัยว่า (1) กองโภคสมบัติอันยิ่งใหญ่ของเรา จักสิ้นเปลืองไป (2) กองโภคสมบัติอันยิ่งใหญ่ของเรา กำลังสิ้นเปลืองไป (3) กองโภคสมบัติอันยิ่งใหญ่ของเราได้สิ้นเปลืองไปแล้ว

ขั้นที่ 5 ให้ทรงวางพระทัยในผู้มารับทาน ซึ่งจะมีทั้งคนดีและคนไม่ดีปะปนกันโดยให้ทรงตั้งพระทัยเจาะจงให้แก่ผู้ซึ่งตเว้นจากอกุศลกรรมบถ 10 เท่านั้น

ขั้นที่ 6 ในการทำพิธีบูชามหาโยนิ้นั้น ไม่ต้องฆ่าวัว แพะ แกะ ไก่ สุกร และสัตว์นานาชนิด ไม่ต้องตัดไม้ทำลายป่ามาทำหลักบูชาโยนิ้นั้น ไม่ต้องตัดหญ้าคา พวงทาสกรรมกรของพระเจ้ามหาวิจิตรราชก็ไม่ต้องถูกบังคับให้ทำสิ่งที่ตนไม่ต้องการ สิ่งที่ต้องใช้ในพิธีมีเพียงเนยใส เนยข้น นมเปรี้ยว น้ำมัน น้ำผึ้ง และน้ำอ้อยเท่านั้น

ข้อสังเกตหลักการสำคัญของพระสูตรนี้แสดงถึงหลักการที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. ทรงปฏิบัติแนวความคิดเรื่องการบูชาโยนิ้นั้นด้วยการฆ่าสัตว์ เป็นการบูชาด้วยเนยใส เนยข้น นมเปรี้ยว น้ำมัน น้ำผึ้ง และน้ำอ้อย โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่คนและสัตว์ ตลอดจนการตัดไม้ทำลายธรรมชาติ

2. ทรงแสดงให้เห็นว่ามหาโยนิ้นั้น 3 ประการ อันมีองค์ประกอบ 16 ประการ ซึ่งพวกพราหมณ์ถือกันว่าเป็นพิธีที่ศักดิ์สิทธิ์มีผลมากนั้น จริง ๆ แล้วเป็นพิธีที่ต้องเตรียมการมาก แต่มีผลน้อย คือ น้อยกว่านิตยทาน (เช่น การใส่บาตรทุก ๆ เช้า) ซึ่งมีการเตรียมการน้อย หรือแม้การถือศีล 5 ซึ่งมีการเตรียมการน้อย แต่มีผลมากกว่า

3. ทรงแนะนำวิธีพัฒนาที่ยั่งยืน 2 แบบ ได้แก่ การพัฒนาคนและการพัฒนาบ้านเมือง การพัฒนาคน คือ พัฒนาให้มีศีลและปัญญา อันเป็นยัญสุดท้าย ส่วนการพัฒนาบ้านเมือง คือ พัฒนาทางเศรษฐกิจ ได้แก่ หลักการปราบโจรผู้ร้าย 3 ประการ

3. วิเคราะห์รูปแบบการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ-สังคม : กรณีศึกษากฎทนต์สูตร

1) รูปแบบการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ-สังคม : กรณีศึกษากฎทนต์สูตร

พระพุทธศาสนากับการแก้ปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมไทยแม้จะเป็นสังคมแห่งพระพุทธศาสนา แต่ก็มีวัฒนธรรมของชาวตะวันตกไหลบ่าเข้ามา จึงทำให้วัฒนธรรมอันดีงามเริ่มเสื่อมถอยลงเกิดปัญหาตามมาเพราะคนไม่ประพฤติธรรม ผิดศีล ผิดกฎหมายมากยิ่งขึ้น ก่ออาชญากรรมต่าง ๆ จึงควรรักษาสิ่งที่ดีเอาไว้ ดังความตอนหนึ่งว่า สังคมไทย เป็นสังคมที่อาศัยหลักพุทธธรรมของพระพุทธศาสนามาเป็นเวลานานแล้ว กระทั่งกลายเป็นวัฒนธรรมและอารยธรรม แต่หลังจากประเทศไทยได้พัฒนาประเทศไปตามประเทศที่เจริญในด้านวัตถุ ดังนั้น เมื่อเกิดปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมจึงต้องแก้ไขด้วยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ หลักกฎทนต์สูตร ซึ่งเป็นหลักการที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบการแก้ไขปัญหาด้วยการวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น และแนวทางการพัฒนาคนและพัฒนาบ้านเมืองไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปรูปแบบการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมได้ดังนี้

1. การส่งเสริมอาชีพแก่กลุ่มชนระดับล่าง 3 กลุ่มนั้น เป็นการสร้างรากฐานด้านเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง โดยให้ผู้นำทำการส่งเสริมอาชีพแก่กลุ่มชนระดับรากหญ้า 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) มอบพันธุ์พืชเพื่อเป็นต้นทุนทางการผลิตให้แก่เกษตรกร (2) มอบเงินทุนเพื่อเป็นต้นทุนทางการค้าให้แก่ผู้ค้าขาย (3) มอบเงินเดือนเพื่อเป็นขวัญกำลังใจแก่ข้าราชการ และกำหนดเงื่อนไข ผู้ที่จะมีสิทธิ์ได้รับการส่งเสริมดังกล่าวนี้ จำต้องมีความขยันในหน้าที่การงานของตน เป็นการส่งเสริมความสามารถด้านการผลิตและการค้า

ในระดับชุมชน และสร้างคุณธรรมให้กับชุมชนไปพร้อม ๆ กัน

2. การขอความร่วมมือจากกลุ่มชนระดับบน 4 กลุ่มนั้น เป็นการสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง โดยให้ผู้นำเชื่อมประสานกับกลุ่มคนระดับบน 4 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มนักการเมือง อธิการทางการปกครอง (2) กลุ่มผู้บริหารประเทศ (3) กลุ่มอิทธิพลทางสังคมในฐานะเป็นที่เคารพนับถือ (4) กลุ่มนักลงทุนรายใหญ่ ให้มาร่วมมือด้วย เป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจและคุณธรรมให้กับชุมชน

3. การตรวจสอบคุณสมบัติของผู้นำและผู้ดำเนินโครงการ เป็นการสร้างสรรค์สังคมแห่งความสามัคคี โดยการนำค่านิยมและวัฒนธรรมทางความเชื่อของสังคม มาเป็นเครื่องมือในการปรับทัศนคติ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในสังคม ที่มีค่านิยมและวัฒนธรรมทางความเชื่อแบบดั้งเดิม ซึ่งจะส่งผลดีต่อผู้นำและผู้ดำเนินโครงการ ทำให้คนในสังคมเกิดความยอมรับ และไว้วางใจต่อผู้นำและผู้ดำเนินโครงการ พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือ (ความสามัคคี) สนับสนุน และจะปฏิบัติตามด้วยความยินดี

4. การไม่ให้เสียดายทรัพยากรในการทำงาน เป็นการสร้างสรรค์สังคมแห่งบุญกุศลโดยให้ผู้นำปฏิบัติตามหลัก บุญ (ความดี) และกุศล (ความฉลาด) ทำให้ไม่เสียดายทรัพยากรในการทำงาน ทั้ง 3 วาระ กล่าวคือ (1) ก่อนให้ ก็ไม่เสียดายทรัพยากรที่กำลังจะหมดไป (2) ขณะให้ ก็ไม่เสียดายทรัพยากรที่กำลังหมดไป (3) หลังจากให้แล้ว ก็ไม่เสียดายทรัพยากรที่หมดไปแล้ว มาเป็นเครื่องมือในการปรับทัศนคติและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในสังคมอันเนื่องมาจากความเห็นแก่ตัว ไม่ยอมเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ขึ้นตอนนี้จะส่งผลดี คือ ทำให้ผู้นำเป็นที่รักที่ชอบใจเป็นที่เคารพนับถือจากคนในสังคมส่วนประชาชนผู้ได้รับทานย่อมได้รับความรู้สึกดี ๆ มีกำลังใจมากยิ่งขึ้น และยินดีให้ความร่วมมือ

5. การให้ทานโดยไม่เลือกหน้า เป็นการสร้างสรรค์สังคมแห่งการเอื้อเฟื้อ การให้การเอื้อเฟื้อเพื่อแม่ ให้แก่คนทั่วไปแบบไม่เลือกที่รักมักที่ชัง มาเป็นเครื่องมือในการเชื่อมประสานคนในชุมชน ขึ้นตอนนี้จะส่งผลดีแก่ตัวผู้นำ ทำให้ไม่มีใครกล้าครหานินทา และได้รับการเคารพนับถือจากคนในสังคมโดยทั่วหน้า สามารถเข้าไปนั่งอยู่ในหัวใจของคนในสังคมได้อย่างสนิทใจ

2) วิเคราะห์รูปแบบการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมไทยปัจจุบันตามแนวกฎหมายทันตสูตร พบว่า

มีความสอดคล้องกัน และแตกต่างกันของนโยบายรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมไทยกับรูปแบบการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมตามแนวกฎหมายทันตสูตร โดยภาพรวม 2 ประเด็น คือ

1. การแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิตของประชาชน ที่รัฐบาลมุ่งมั่นที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน รูปธรรมของนโยบาย ประกอบด้วย ลดข้อจำกัดในการประกอบอาชีพ พัฒนาระบบขนส่งสาธารณะด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล กทม. เมืองหลวงสตรีทฟู้ด ลดหนี้ 3 ส่วน คือ 1. กองทุนหมู่บ้าน 2. กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา 3. หนี้สินนอกระบบ สอดคล้องกับรูปแบบการแก้ปัญหาในกฎหมายทันตสูตรข้อที่ 1 การส่งเสริมอาชีพแก่กลุ่มคนระดับรากหญ้า 3 กลุ่ม เป็นการสร้างรากฐานเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง โดยใช้หลักสังคหะวัตถุ 3 ข้อ อุตถจริยา คือ การประพฤติประโยชน์ มาเป็นเครื่องมือในการปรับทัศนคติและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทั้งของผู้นำและประชาชน ด้วยการส่งเสริมอาชีพแก่กลุ่มคนระดับรากหญ้า 3 กลุ่ม คือ (1) มอบพันธุ์พืชแก่เกษตรกร เป็นการส่งเสริมด้านการผลิต เพื่อเป็นต้นทุนทางการผลิต (2) มอบเงินทุนแก่พ่อค้า เป็นการส่งเสริมด้านการจำหน่าย เพื่อเป็นต้นทุนทางการค้า (3) มอบเงินเดือนและสวัสดิการแก่

ข้าราชการ เป็นการส่งเสริมด้านบริหารจัดการเพื่อเป็นขวัญกำลังใจแก่ข้าราชการ

2. การปรับปรุงระบบสวัสดิการและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ที่รัฐบาลได้ดำเนินนโยบาย บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ข้อนี้จะเห็นได้ว่า สอดคล้องกับรูปแบบในกฎหมายรัฐธรรมนูญ การแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจที่ปรากฏตามกฎหมายรัฐธรรมนูญนั้น เป็นการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจมหภาค ด้วยการมอบเงินทุนและปัจจัยเพื่อการประกอบอาชีพ ให้แก่บุคคลที่มีความขยันขันแข็งในอาชีพของตน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเกษตรกร พ่อค้า และข้าราชการ

กรณีศึกษาการยกตัวอย่าง โครงการชิม ช้อป ใช้ รัฐมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการกระตุ้นเศรษฐกิจ ผ่านการส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศ การแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญกับโครงการชิม ช้อป ใช้ พบว่า โครงการชิม ช้อป ใช้ มีหลักการเช่นเดียวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญใน 2 กรณีคือ รัฐต้องการบรรเทาความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจของประชาชนด้วยการมอบเงินให้กับประชาชน และรัฐต้องการให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ ตามหลักการของเศรษฐกิจมหภาค ทำให้เกิดกำลังซื้อเพิ่มขึ้นอันจะเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในประเทศ สำหรับข้อแตกต่างกันมีดังนี้ พบว่า รัฐไม่ได้เลือกผู้เข้าโครงการตามกลุ่มอาชีพ แต่ให้ทุกอาชีพสามารถเข้าร่วมโครงการได้โดยอิสระ โครงการนี้ยังไม่มีกระตุ้นให้ข้าราชการทำงานได้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นแต่อย่างใด และยังไม่ได้สนับสนุนให้ประชาชนมีการประพฤติคุณธรรมบด 10 เพิ่มขึ้นอีกด้วย สุดท้ายโครงการนี้จึงไม่สามารถทำปัญหาใจร้ายลดลงได้แต่อย่างใด ในส่วนการลงทะเบียนผ่านระบบโทรศัพท์มือถือก็อาจเป็นอุปสรรคทำให้ผู้ที่เดือดร้อนจากเนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจที่แท้จริงไม่ได้เข้าร่วมโครงการนี้

กรณีศึกษาโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากหญ้า โดยมีการสร้างความร่วมมือการระดมทุนทางทรัพย์สินและความคิด จากผู้มีความรู้ความสามารถและมีทรัพยากรทั้งหลาย ให้มาเข้าร่วมโครงการหรือร่วมลงทุนมีหุ้นส่วนด้วย เพื่อให้โครงการดำเนินไปสู่เป้าหมายได้อย่างราบรื่น เนื่องจากชนชั้นผู้นำหรือชนระดับสูง ซึ่งอยู่ในระดับแนวหน้าของสังคม มีขีดความสามารถทางการเมือง และมีอิทธิพลต่อสังคมหากไม่เห็นชอบด้วยย่อมเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน อาจทำให้โครงการสะดุดหรือหยุดชะงักลงได้ ซึ่งการที่จะให้บุคคลเหล่านั้นเกิดความเห็นชอบและเข้าร่วมโครงการด้วยความยินดีนั้น ซึ่งจะส่งผลดีทั้งในระดับบุคคล ชุมชน สังคม และประเทศชาติ กล่าวคือ ทำให้เกิดแหล่งทุนที่สามารถนำไปขยายโอกาสทั้งการผลิตและการจำหน่ายได้มากยิ่งขึ้น สามารถกระจายผลผลิตได้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากมีกำลังการส่งออกและมีตลาดใหญ่ เศรษฐกิจของประเทศย่อมเกิดสภาพคล่องมากขึ้น เกิดการขยายตัวมากขึ้น รวดเร็วยิ่งขึ้น ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น และมีเหลือเก็บ ชุมชนมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การวิเคราะห์รูปแบบการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมด้วยหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ เป็นองค์ความรู้ที่จะนำไปสู่แนวทางการพัฒนาการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหาสังคมของประเทศไทยมีสาเหตุทั้งจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก สามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การวางแผน : เริ่มต้น ผู้นำชุมชนได้ประชาสัมพันธ์นัดประชุมชาวบ้านเพื่อปรึกษาหารือถึงปัญหาในด้านต่าง ๆ ของชุมชน พร้อมทั้งหาแนวทางในการแก้ปัญหา ซึ่งที่ประชุมได้แสดงความคิดเห็นและ

เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา พร้อมทั้งมีมติเห็นชอบให้ดำเนินโครงการเศรษฐกิจชุมชน โดยมีเป้าหมายในเบื้องต้นว่า อย่างน้อยต้องให้สมาชิกสามารถลดรายจ่ายประจำวัน โดยจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ คือ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มกองทุนเงินล้าน กลุ่มกองทุนขยะ กลุ่มสัมมาชีพ เป็นต้น จากนั้น จึงให้ร่วมกันพิจารณาคัดเลือกคณะกรรมการเพื่อรับผิดชอบงานของแต่ละกลุ่ม และให้สมาชิก ของแต่ละกลุ่มไปร่วมกันคิดวางแผนการทำงานในกลุ่มที่ตนรับผิดชอบ ว่าควรจะเป็นอย่างไรบ้าง

ประเด็นที่ 2 การเสริมสร้างเศรษฐกิจและสังคมให้เข้มแข็ง : สมาชิกแต่ละกลุ่มได้เพิ่มสมาชิกและขยายกลุ่มเพิ่มขึ้น เช่น กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ กลุ่มสวัสดิการชุมชน กลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร กลุ่มทอผ้า กลุ่มทำอาหาร เป็นต้น ในส่วนของผู้นำชุมชนและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลได้ติดต่อประสานงานไปยังหน่วยงานของรัฐในระดับอำเภอ เพื่อให้พัฒนาการอำเภอเข้ามาแนะนำในด้านการผลิตและการจำหน่าย พร้อมทั้งช่วยเหลือในด้านของงบประมาณ เพื่อทำการส่งเสริมให้กลุ่มต่าง ๆ มีความรู้ทั้งในด้านวิชาการและการตลาด ตลอดจนการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรการบรรจุภัณฑ์ พร้อมทั้งการสร้างเครือข่ายการตลาดด้วยความเชื่อมโยงกับหมู่บ้านต่าง ๆ

ประเด็นที่ 3 การส่งเสริมเศรษฐกิจและสังคมให้มั่นคง : ชุมชนมีความคิดเห็นตรงกันว่า การที่จะทำให้เศรษฐกิจชุมชนเกิดความมั่นคงอยู่ได้นั้น ไม่ใช่การพยายามเพิ่มรายได้ให้มากที่สุด แต่มองว่าคนในชุมชนต้องดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง พยายามลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออกไป ไม่ฟุ่มเฟือยและที่สำคัญชุมชนจักต้องช่วยกันปลูกฝังค่านิยมในการกินการใช้ของพื้นบ้านภายในชุมชนกันเอง ส่วนผู้นำชุมชนนั้น ให้หาช่องทางในการขยายตลาดหรือสร้างตลาดขึ้นมา ซึ่งในปัจจุบันนี้ ชุมชนกำลังวางแผนทำร้านค้าชุมชนหรือร้านค้าสวัสดิการชุมชน เพื่อรองรับและจำหน่ายผลผลิตของชุมชน ให้สมาชิกสามารถผลิตและจำหน่ายได้ตลอดทั้งปี ซึ่งจะทำให้เศรษฐกิจและสังคมมีความมั่นคงต่อไปได้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) รัฐบาลหรือหน่วยงานทางการปกครองควรกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนและนำกลยุทธ์ไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างจริงจัง
- 2) รัฐบาลหรือหน่วยงานทางการปกครองควรมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยนำหลักพุทธธรรมอื่น ๆ ที่เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของชุมชนมาประยุกต์ใช้ในพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นระบบ
- 3) รัฐบาลหรือหน่วยงานทางการปกครอง ควรกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นระบบ และทุกระดับ เพื่อการเตรียมคนก้าวขึ้นสู่ยุคประเทศไทย 4.0 และศตวรรษที่ 21 โดยการระบุไว้ในแผนพัฒนายุทธศาสตร์ หรือแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- 4) กลไกหรือกระบวนการในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม ตั้งแต่การวางแผนและนโยบายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ ควรมีการสร้างเครือข่ายบริหารที่เชื่อมโยงอย่างเป็นรูปธรรม ตั้งแต่ระดับ บุคคล ชุมชน และร่วมกับทุกภาคส่วนสู่ระดับประเทศ ให้เกิดความเข้มแข็งและนำไปสู่

ความยั่งยืน โดยดำเนินตามแนวทางกฎพันตสูตร

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาวิจัยเรื่องเกี่ยวกับ การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้วยกฎพันตสูตรที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธานุศาสตร์

2) ควรศึกษาวิจัยเรื่องเกี่ยวกับ การเปรียบเทียบหลักเศรษฐกิจพอเพียงกับกฎพันตสูตรตามแนวพระพุทธานุศาสตร์

3) ควรศึกษาวิจัยเรื่องเกี่ยวกับ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักทฤษฎีธัมมิกัตถสังวัตตนิกรมมกับกฎพันตสูตรในคัมภีร์พระพุทธานุศาสตร์เถรวาท

เอกสารอ้างอิง

กฤษดา ปัจจำเนย์ และ เต๋นพงษ์ แสนคำ. (2563). “พุทธศาสนากับปัญหาเร่งด่วนของการพัฒนา”. *วารสารปรัชญาและศาสนา*. ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม): 91-118.

กลุ่มสื่อสารเชิงกลยุทธ์ สำนักโฆษก สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2564). *ทัน LINE ไทยคู่ฟ้า*. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/21733>.

คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2563). *ธรรมประยุกต์ (Applied Dhamma)*. พระนครศรีอยุธยา : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระกุศล สุภเนตโต. (2564). “วิเคราะห์การแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจตามหลักกฎพันตสูตรกับโครงการชิมช้อป ใช้”. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน): 51-62.

พระครูปริยัติกิตติธำรง. (2561). *การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและปัญหาสังคม*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท จรัสสนิทวงศ์การพิมพ์.

พระครูพิพัฒน์จันทรังษี (บุญโฮม ญาณนโท). (2560). “ศึกษาศาสตร์ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนแนวพุทธของกลุ่มเกษตรกร บ้านโนนยาง ตำบลนาดี อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย”. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระเทพรัตนมุนี. (2559). “การเกษตรแนวพุทธเพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจชุมชน”. *วารสารปัญญาปนิธาน*. ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม): 34-47.

พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2565). “เศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงพุทธ : การจัดการความขัดแย้งผ่านมิติการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ”. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://ps.mcu.ac.th/?p=7599>.

พระอธิการสายแพร กตปุญโญ และพระมหามิตร ฐิตปญโญ. (2563). “การพัฒนาคนและพัฒนาบ้านเมืองในกฎพันตสูตร”. *วารสารวิชาการธรรมทัศน์*. ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม): 167-176.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

คันสนีย์ ชุมพลบุญชร. (2559). “กฏทันทสุตรกับการจัดการเศรษฐกิจศาสตร์มหภาค”, *ธรรมธาวารสารวิชาการทางพระพุทธศาสนา*, ฉบับรวมที่ 3: 109-115.

อภิรมย์ สีตาคำ. (2560). “การพัฒนาศักยภาพของชุมชนและพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาความยากจน”. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*. ปีที่ 13 ฉบับพิเศษ เล่ม 1 (มิถุนายน): 1-15.

วิเคราะห์เปรียบเทียบวัตรปฏิบัติการบิณฑบาตของพระสงฆ์
ในสมัยพุทธกาลและในสังคมไทยปัจจุบัน

A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE WAYS OF CONDUCT IN THE ALMS OF THE
MONKS IN PROBABLY THE BUDDHA AND THE MONKS IN THAI SOCIETY

พระมูทิตา ฐานธมโม¹, พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์², พระสมุห์อนุสรณ์ กิตติวัฒนโธ³

Phra Mutita thanadhammo¹, Phrakru Soontorndhammanithat²,

Phrasamu Anusorn Kittiwanno³

วิทยาลัยสงฆ์แพร่, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย¹,

วิทยาลัยสงฆ์แพร่, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย²,

วิทยาลัยสงฆ์แพร่, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย³

Phrae Buddhist Collage, Mahachulalongkornrajavidyalaya University¹,

Phrae Buddhist Collage, Mahachulalongkornrajavidyalaya University²,

Phrae Buddhist Collage, Mahachulalongkornrajavidyalaya University³

E-mail: Mutita.thana@hotmail.com

(Received: Sep 4, 2023; Revised: Sep 30, 2023; Accepted: Oct 2, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ (1) เพื่อศึกษาวัตรปฏิบัติและระเบียบข้อปฏิบัติ การบิณฑบาตของพระสงฆ์ในสมัยพุทธกาล (2) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาวัตรปฏิบัติการบิณฑบาตของ พระสงฆ์ในสังคมไทยปัจจุบัน (3) วิเคราะห์เปรียบเทียบวัตรปฏิบัติการบิณฑบาตของพระสงฆ์ในสมัยพุทธกาล และในสังคมไทยปัจจุบัน ผลการวิจัยพบว่า

1. วัตรปฏิบัติและระเบียบข้อปฏิบัติการบิณฑบาตของพระสงฆ์ในสมัยพุทธกาลในฐานะที่เป็นเป็น ธรรมเนียมกิจของบรรพชิตที่พึงประพฤติปฏิบัติเป็นกิจวัตรประจำวัน เพื่อการดำรงชีพ สร้างอัตตโยชน์ ปรัตถประโยชน์ และประโยชน์ทั้งสองฝ่าย ตามพุทธานุญาตทรงถือปฏิบัติสืบต่อกันมาต่างก็ดำรงชีวิตด้วย อาศัยอาหารที่ผู้อื่นถวาย เพื่อสร้างประโยชน์สุขแก่ลูกแก้วสรรพสัตว์ทั้งปวง ทรงถือว่าการบิณฑบาตเป็นการ โปรตสัตว์ ช่วยให้ชาวบ้านได้มีโอกาสบำเพ็ญทาน ได้ฟังธรรมการบิณฑบาตมีความสำคัญในฐานะที่เป็นอาชีวะป ริสุทธิ กล่าวคือ เป็นอาชีพที่บริสุทธิ์สำหรับนันทบวชผู้ละบ้านเรือน ไม่เกี่ยวข้องกับบ้านเรือนแล้ว พระภิกษุ สงฆ์ต้องไม่ดำรงชีวิต ด้วยการประกอบอาชีพคหบดีชาวบ้าน ด้วยการหลอกลวงหรือด้วยอาการอื่นใดที่ไม่เอื้อเพื่อ ต่อพระธรรมวินัย มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายไม่ฟุ้งเฟ้อ สันโดษด้วยปัจจัย 4 ฉะนั้น พระพุทธองค์จึงทรง อนุญาตให้พระภิกษุสามเณรสามารถรับนิมนต์ได้การรับนิมนต์ไปฉันอาหารที่บ้านของคฤหัสถ์ก็เรียกว่า การรับบิณฑบาตต่างกัน แต่ไม่ได้อุ้มออกไปเดินตามบ้านของคนนั้นคนนี่เท่านั้น

2. สภาพและปัญหาวัตรปฏิบัติการบิณฑบาตของพระสงฆ์ในสังคมไทยปัจจุบัน ในการออกรับอาหารบิณฑบาตจะออกเดินไปในหมู่บ้านตอนเวลาเช้าโดยจะเดินเรียงตามลำดับอาวาส เมื่อไปถึงหมู่บ้านที่ชาวบ้านกำลังรออยู่ก็จะยืนเรียงเป็นแถว แต่ก็จะมีบางพื้นที่บางวัดที่พระสงฆ์จะออกเดินตามลำพัง ภายหลังมหาเถรสมาคมได้กำหนดแนวทางในการออกรับบิณฑบาตของพระสงฆ์ตามที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้เสนอให้กำหนดแนวทางตักบาตรตามพระธรรมวินัย โดยให้พระสงฆ์ออกบิณฑบาตแล้วกลับวัดไม่ควรเกิน 8 โมงเช้า ไม่ไปนั่งตามร้าน เร่ร่อนนอกพื้นที่ ไม่เข้าแหล่งอโคจร ไม่ถ่ายเทอาหาร-ทิ้งดอกไม้ ไม่แย่งรับของปัจจัย เป็นต้น ดังจะเห็นได้ว่าการออกบิณฑบาตของพระสงฆ์ไทยนั้นมีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และการที่พระสงฆ์ได้ออกรับบิณฑบาต แล้วพุทธศาสนิกชนได้ทำบุญตักบาตรเป็นปัจจัยหนึ่งในการสืบทอดพระพุทธศาสนาทำให้พระพุทธศาสนานั้นมีความมั่นคงและเจริญรุ่งเรืองมาจนถึงปัจจุบัน

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบวัตรปฏิบัติการบิณฑบาตของพระสงฆ์ในสมัยพุทธกาลและในสังคมไทยปัจจุบันเกี่ยวกับการใช้บาตรของพระสงฆ์ในสมัยพุทธกาลกับสมัยปัจจุบันนั้นในส่วนของข้อวัตรปฏิบัติยังคงยึดเอาหลักพระวินัยเป็นหลัก แต่ในส่วนของภาชนะที่นำมาซึ่งบาตรนั้นมีความแตกต่างกันตรงที่สมัยพุทธกาลนั้นเป็นเรื่องที่ยากกว่าจะได้บาตรมา ในส่วนของอาหารที่รับบิณฑบาตของพระสงฆ์แต่เดิมครั้งพุทธกาลเลี้ยงชีพด้วยอาหารบิณฑบาตโดยสมัยพุทธกาลนั้นพระสงฆ์จะจาริกไปในบ้านเพื่อขออาหารจากชาวบ้าน ในสมัยปัจจุบันลักษณะของการออกไปขอรับบิณฑบาตก็มีส่วนคล้ายกับสมัยพุทธกาล คือ ถือบาตรออกเดินไปเพื่อขอรับอาหาร โดยไม่ได้เอ่ยปากขอ แต่ในส่วนของอาหารที่ได้มานั้นส่วนมากเป็นอาหารสำเร็จรูป และอาหารกึ่งสำเร็จรูปด้วยค่านิยมของสังคมที่เปลี่ยนไปโดยเน้นความสะดวกสบาย ซึ่งบางครั้งการบริโภคอาหารโดยที่ไม่สามารถเลือกได้ของพระสงฆ์ ทำให้เกิดโรคต่าง ๆ ขึ้นกับพระสงฆ์ เช่น ความดัน เบาหวาน น้ำหนักเกินมาตรฐาน เป็นต้น และในส่วนของจริยวัตรในการบิณฑบาตของพระสงฆ์ในพุทธกาลนั้นจะมีความสำรวมระวังประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดมากกว่าสมัยปัจจุบัน โดยสมัยพุทธกาลนั้นจะเป็นการบิณฑบาตเพื่อเลี้ยงชีพจริง ๆ ไม่มีวัตถุประสงค์อื่นแอบแฝง ในสมัยปัจจุบันมีพระสงฆ์บางรูปที่ไม่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย มีการออกรับบิณฑบาตโดยมุ่งหวังลาภสักการะหรือบางรูปเลือกรับเฉพาะเงิน ซึ่งทำให้เกิดความเสื่อมศรัทธาในหมู่พุทธศาสนิกชนบางคนดูแล้วถึงกับไม่อยากจะทำบุญกับพระสงฆ์ไปเลยก็มีในประเด็นนี้ผู้ศึกษาจึงอยากให้คณะสงฆ์ ร่วมกับฝ่ายปกครองร่วมกันสอดส่องดูแลพระสงฆ์ที่ประพฤติตนไม่ถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัยและควรมีบทลงโทษเพื่อให้เกิดความกลัว และเพื่อไม่ให้เป็นที่เยี่ยงอย่างแก่ผู้อื่นต่อไป

Abstract

This research has three objectives: (1) to study the practice and rules of conduct of monks during the Buddha's time; (2) to study the conditions and problems of monks' alms-alms practice in modern Thai society; (3) Comparative analysis of the practice of alms-alms practice of monks in the time of the Lord Buddha and in modern Thai society. It is a documentary research study. By collecting information from Tripitaka, Atthakatha, Deka,

research documents academic article and summarized to present the information The results showed that

1. The practice and rules of conduct for the monks in the Buddha's time as a case of monks who had to perform their daily routine. for living create an autonomous utility and benefit both sides According to the Buddha's traditions, each of them lived their lives by relying on food offered by others. To create benefits and happiness for all beings His Highness regarded alms-giving as favoring animals. Helping villagers have the opportunity to make merit Listening to the alms round is important as a pure occupation. In other words, it was a pure profession for a priest who had left his home. It's not related to the house anymore. A monk must not live with a career like a villager by deceit or by any other acts that are unfavorable to the Dharma and Vinaya having a simple life, not extravagant, secluded by four factors the Lord Buddha therefore allowed the monks and novices to accept the invitation to have a meal at the house of a layman. different acceptance of alms but did not carry them out to walk around the house of this person only.

2. Conditions and problems in the practice of alms-alms practice of monks in Thai society today. In the morning, the almsmen will walk through the village in order of seniority. When they reached the village where the villagers were waiting, they would stand in a line. But there will be some areas in some temples where monks will walk alone. After that, the Sangha Sangha has set guidelines for receiving alms for monks according to the National Buddhism Office. proposed to set a guideline for giving food to monks according to the Dhamma and discipline By asking the monks to give alms and return to the temple should not be later than 8 o'clock in the morning, not to sit in the shop. wandering outside the area does not enter the orbital source Do not transfer food - discard flowers. Do not compete for factor envelopes, etc. As can be seen that the issuance of alms by Thai monks has existed from the past to the present. and that the monks received alms Then Buddhists have made merit and give alms to the inheritance of Buddhism, making Buddhism stable and prosperous until now.

3. Analyze and compare the practice of alms-alms practice of monks in the time of the Lord Buddha and in modern Thai society regarding the use of monks' alms bowls in the time of the Lord Buddha and the present time. But in terms of obtaining an alms bowl, there is a difference in that in the Buddha's time it was more difficult than obtaining an alms bowl. As for the food that the monks received for alms, originally in the Lord Buddha's life by alms food, in the Buddha's time, the monks would pilgrimage to the house to beg the villagers for

food. In modern times, the manner of going out to receive alms is similar to that of the Buddha's time. Olding alms bowls and going out to ask for food without asking but in terms of food, most of them are ready-made food. and semi-finished food with the values of society that have changed with an emphasis on convenience which sometimes the consumption of food without the choice of the monks causing various diseases to the monks, such as high blood pressure, diabetes, overweight, etc. And in the part of the monks' conduct in the alms round in the Buddha's time, there will be carefulness. behave in accordance with the Dharma and Discipline more strictly than in the present day in the time of the Lord Buddha, it was actually alms giving for a living without any other hidden purpose. But in the present day, there are some monks who do not follow the discipline. There is an offering of alms with the expectation of fortune or worship or some choose to receive only money. which caused a decline in faith among Buddhists. Some people even watched the news and did not want to make merit with the monks at all. in conjunction with the administration to monitor the monks who misbehave in accordance with the principles of the Dharma and Discipline and should have punishments to instill fear and in order not to be disrespectful to others

บทนำ

บิณฑบาต หมายถึง อาหารที่ใส่ลงในบาตรพระ ในภาษาไทยใช้ในความหมายว่า รับของใส่บาตร พระที่ไปบิณฑบาต คือ ไปรับอาหารที่เขาจะใส่บาตร (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2557 : 182) การบิณฑบาต ถือเป็นหน้าที่หลักของผู้เข้ามาบรรพชาอุปสมบทในพระพุทธศาสนา คำสอนเกี่ยวกับการปฏิบัติ ตัวของผู้เข้ามาสู่ร่มกาสาวพัสตร์ที่ถือว่าเป็นปฐมฤกษ์ ที่พระอุปัชฌาย์สอนคืออนุศาสน์ 8 ประการ ซึ่งมีทั้งข้อ พึงปฏิบัติ และข้อที่พึงละเว้น ซึ่งข้อแรกได้กล่าวถึงเรื่องบิณฑบาต เพื่อให้ผู้เข้ามาบวชใช้เป็นเครื่องมือเลี้ยงชีพ ดังพระบาลีว่า ปิณฑิยาโลภโกชนํ นิสสาย ปพพชชา, ตตถ เต ยาวชีโว อุตสาโท กรณียो, (มหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย, 2539 : 197) แปลว่า บรรพชาอาศัยโภชนะ คือ คำข้าวที่ได้มาด้วยกำลังปลีแข้ง เธอพึงทำอุตสาหะ ในสิ่งนั้นตลอดชีวิต ฯ การออกรับบิณฑบาตถือว่าเป็นกิจหรือเป็นหน้าที่ของพระภิกษุสามเณร เพราะเป็น การปฏิบัติตามพระวินัย อีกทั้งยังเป็นกุศโลบายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และถือเป็นการสงเคราะห์ อนุเคราะห์มนุษยโลก ให้รู้จักการให้ทานการเสียสละ การทำบุญเพื่อลดความโลภ เป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์อัน ดีระหว่างพระภิกษุสงฆ์สามเณร กับชาวบ้าน โดยเมื่อชาวบ้านนั้นได้ถวายปัจจัย 4 มาแล้ว พระภิกษุสงฆ์ สามเณรก็จะตอบแทนด้วยการให้ธรรม หรือให้พร เป็นต้น

ในสมัยพุทธกาลเวลาที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสนทนากับหมู่พระภิกษุทั้งหลายมักจะตรัส ถามด้วยข้อความที่ว่า “ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายยังสบายดีหรือ ยังพอเป็นอยู่ได้หรือพวกเธอเป็นผู้พร้อม เปรียงกัน ร่วมใจกัน ไม่ทะเลาะกัน อยู่จำพรรษาเป็นผาสุกหรือ และบิณฑบาตไม่ลำบากหรือ” (มหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย, 2539 : 177) นี่ถือเป็นพุทธประเพณีที่ชี้ชัดให้เห็นว่าเรื่องการบิณฑบาตนั้นมีความสำคัญใน

สมัยพุทธกาลพระภิกษุถือเป็นกำลังหลักในการออกเผยแผ่หลักคำสอน เผยแผ่ศาสนา ในการที่จะเผยแผ่พระศาสนาได้ดั่งนั้นต้องอาศัยกำลังใจที่มุ่งมั่น ขณะเดียวกันกำลังกายก็สำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน ดังนั้นความสำคัญของอาหารบิณฑบาตถือว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อการยังชีพของพระภิกษุมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล การบิณฑบาตสมัยพุทธกาลถือว่าการเผยแผ่พระศาสนาได้เป็นอย่างดี ดังเช่น ท่านพระอัสสชิเถระผู้มีกิริยามารยาทงามเรียบร้อย ได้เดินบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ มีความสำรวมในการก้าวไป ถอยกลับ แลเหลียว คู้แขน เขยียดแขน นำเลื่อมใส มีนัยน์ตาอันทอดลง ถึงพร้อมด้วยอิริยาบถ ขณะนั้น อุปติสสมาณพได้เห็นท่านแล้วเกิดความเลื่อมใสเป็นอย่างยิ่ง จึงตามไปขอลาถาม “อินทรีย์ท่านผ่องใส ผิพรรณท่านบริสุทธิ์ ผุดผ่อง ท่านบวชเฉพาะใคร หรือท่านชอบใจธรรมของใครขอรับ” (ธรรมสภา, ม.ป.ป. : 30) เหตุนี้ทำให้อุปติสสมาณพเกิดความเลื่อมใสขอเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา เป็นต้น

สมัยปัจจุบันการบิณฑบาตก็ยังถือว่าเป็นกิจสำคัญที่พระสงฆ์สามเณรพึงปฏิบัติ แต่วิถีชีวิตของพระสงฆ์สามเณรสมัยปัจจุบัน กับสมัยอดีตมีความแตกต่างกันมากทั้งในเรื่องของการเป็นอยู่ และการดำรงชีวิต ซึ่งก็เป็นการปรับตัวตามยุคตามสมัย เมื่อครั้งพุทธกาลพระภิกษุสงฆ์มีกิจ และความจำเป็นที่จะต้องออกมารับบิณฑบาตเพื่อให้ได้ซึ่งอาหารมาบริโภคในการยังชีพอยู่ แต่สมัยปัจจุบัน การออกมารับบิณฑบาต จะมีชาวบ้านนำของมาใส่บาตรต่าง ๆ กันไป เช่น อาหารสด อาหารแห้ง สังฆทาน เครื่องใช้ต่าง ๆ ตลอดถึงมีการถวายเงิน เป็นต้น ซึ่งบางที่ทำให้เกิดปัญหาขึ้น สำหรับพระสงฆ์สามเณรบางรูปที่ไม่เข้าใจพระธรรมวินัย ได้ประพฤตินั้นไม่เหมาะสม มีการนุ่งห่มไม่เรียบร้อย เข้าไปบิณฑบาตในสถานที่ที่ไม่เหมาะสม หรือเป็นสถานที่ที่อโคจร ไม่มีความสำรวมระวังในการแสดงออกทางกิริยาอาการ การรับอาหารบิณฑบาตเกินความพอดีที่จะนำมาฉัน เลือกรับเฉพาะเงิน เป็นต้น บางครั้งทำให้ชาวบ้านถึงกับขาดความเลื่อมใสในพระสงฆ์สามเณร และเป็นเหตุให้ผู้ที่มีความเลื่อมใสศรัทธาอยู่แล้วเกิดความท้อใจ เพราะได้เห็นการออกมารับบิณฑบาตที่ไม่เป็นไปตามพระธรรมวินัย และไม่เป็นที่ไปเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แต่เป็นที่ไปเพื่อการแสวงหาลาภสักการะอันพระภิกษุสามเณรไม่พึงกระทำ

การออกมารับบิณฑบาตนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระภิกษุสงฆ์โดยตรงมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนถึงสมัยปัจจุบัน ถือว่าเป็นสมบัติอันล้ำค่าที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ให้ไว้แก่พระภิกษุสามเณรได้ใช้เป็นเครื่องเลี้ยงชีพสืบมาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นผู้วิจัยเห็นประโยชน์เรื่องการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบการบิณฑบาตของพระสงฆ์ในสมัยพุทธกาลกับการบิณฑบาตของพระสงฆ์ในสังคมไทย เพื่อเป็นการเปรียบเทียบและนำเสนอแนวทางที่ถูกต้องในการบิณฑบาตมาเผยแพร่เพื่อให้พระภิกษุสามเณรผู้ใคร่ศึกษาได้นำไปเป็นหลักในการดำรงชีวิตในสมณเพศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวัตรปฏิบัติและระเบียบข้อปฏิบัติการบิณฑบาตของพระสงฆ์ในสมัยพุทธกาล
2. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาวัตรปฏิบัติบิณฑบาตของพระสงฆ์ในสังคมไทยปัจจุบัน
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบวัตรปฏิบัติบิณฑบาตของพระสงฆ์ในสมัยพุทธกาลและในสังคมไทย

ปัจจุบัน

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์เปรียบเทียบวัตรปฏิบัติการบิณฑบาตของพระสงฆ์ในสมัยพุทธกาลและในสังคมไทยปัจจุบัน” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎก และอรรถกถา และชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ ตำราวิชาการ หนังสือเอกสาร บทความ หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

พุทธทาสภิกขุ ได้กล่าวเอาไว้ในหนังสือ คำสอนสำหรับผู้บวชใหม่ ว่าพระภิกษุจะต้องมี ชีวิตอยู่ด้วยการพิจารณา คือ ปัจจเวกข์ม บรพพานนี้อาศัยการบิณฑบาต พุทธถึงกิจวัตร 10 ประการ อันมีบิณฑบาตเป็นข้อแรก ว่ามีความมุ่งหมาย อย่างไร มีเจตนารมณ์ถึงการไม่หุงข้าวกิน แม้แต่ สะสมอาหารไว้ก็ไม่ได้ เป็นต้น (พุทธทาสภิกขุ, 2543 : 52-56)

เสถียรพงษ์ วรรณปก ได้กล่าวเอาไว้ในหนังสือ พุทธศาสนาตรศนะและวิจารณ์ ว่าชาวพุทธมีความเชื่ออยู่ว่าพระพุทธรูปเจ้านั้นไม่ได้มีพระองค์เดียว แต่มีหลายพระองค์ซึ่งจะอุปติมาโปรด ชาวโลกเป็นยุคสมัยยุคหนึ่งจะมีองค์หนึ่ง เรียกว่า พุทธกาล สิ้นยุคพระพุทธรูปองค์หนึ่งแล้ว จะมีช่วงว่างระยะเวลาหนึ่งก่อนองค์ใหม่จะมาเรียกว่า พุทธันดร และผู้ที่มาบวชในบวรพุทธศาสนา จะต้องถือศีลอย่างเคร่งครัด ได้แก่ บิณฑบาตโลภโภชนะ บิณฑบาตเลี้ยวชีพ ให้พิจารณาคุณค่าแท้ ของอาหาร คือ เพื่อหล่อเลี้ยงร่างกาย คุณค่าเทียม คือ ความอร่อย ความหรูหรา ฟุ่มเฟือย ความมัน ความสนุกสนาน (เสถียรพงษ์ วรรณปก, 2543 : 68)

พระธรรมปิฎก ได้กล่าวเอาไว้ในหนังสือ สอนนาค-สอนชิต ชีวิตพระ-ชีวิตพุทธ ว่า วิธีการรักษาพระพุทธรูปที่ดีที่สุดก็คือ การบวชเข้ามาประพฤติปฏิบัติตนตามหลักธรรมคำสั่ง สอน ให้พระธรรมและพระวินัยเข้ามาอยู่ในชีวิตจิตใจของตน พระอุปฌาย์ก็จะบอกบริวารที่ จำเป็นสำหรับเลี้ยงชีพ ว่าการบรพพานี้ต้องอาศัยอาหารจากชาวบ้านโดยการบิณฑบาตและยังเป็นการตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ด้วย โดยตั้งใจประพฤติปฏิบัติให้ดีที่สุด พ่อแม่เห็นลูกชายนุ่งห่ม ผ้าเหลืองสำรวมระวังเรียบร้อยมาบิณฑบาตก็มีความปีติอโสมนัสใจ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2542 : 15)

จันทน์ ทองประเสริฐ ได้กล่าวเอาไว้ในหนังสือ พระพุทธศาสนากับสังคมและการเมือง ว่าอาหารเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างที่สุดของชีวิต ถ้าหากไม่มีอาหารก็ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ เรื่อง อาหารมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับความสุหรือศีลธรรมในสังคม トラบใดที่ท้องของประชาชนยัง ว่างอยู่ยังมีความหิวโหยอยู่ จะให้คนมีศีลธรรมเป็นไปไม่ได้ พระพุทธรูปเจ้าไม่ให้เทศนาสอนแก่คนที่กำลังหิว เพราะคนที่กำลังหิวนั้นสมาธิไม่มี แต่ก็ไม่ได้อาหารอย่างฟุ่มเฟือย ทรงสอนให้ พิจารณาก่อนฉัน ว่าที่ฉันไปนั้นไม่ใช่เพื่อมัวเมา ไม่ใช่เพื่อเล่น แต่เพื่อเลี้ยงชีวิตให้เป็นไปที่จะทำ ประโยชน์ให้แก่สังคมต่อไปเท่านั้น (จันทน์ ทองประเสริฐ, 2535 : 103)

สมทรง ปุณฺณฤทธิ ได้กล่าวเอาไว้ในหนังสือ มารยาทชาวพุทธ ว่าชาวพุทธควรปฏิบัติต่อกันด้วยมารยาทที่งดงามถูกต้องทั้งทางกายวาจาและใจ ได้บอกวิธีการจัดภัตตาหารถวายพระสงฆ์ การถวายปัจจัย เครื่องไทยธรรม พิธีกรรมกับชาวพุทธ การใส่บาตร การกรวดน้ำ อนุโมทนา และการแผ่เมตตา เป็นต้น การทำบุญใส่บาตรพระสงฆ์นั้น นับว่าเป็นส่วนหนึ่งที่จะดำรง พระพุทธศาสนาไว้ให้ยั่งยืน ทั้งยังเป็นการสร้างบารมีให้มากขึ้นเฉพาะตนอีกด้วย อย่างไรก็ตาม การ ทำบุญใส่บาตรนั้น จะต้องให้ถูกวิธีด้วย มิฉะนั้นจะกลับเป็นการทำลายพระพุทธศาสนาเสียเอง พระพุทธรูปเจ้าทรงสอนว่า สมณะจะต้องเป็นผู้ไม่โลภ ไม่สะสม (สมทรง

ปัญญาฤทธิ์, 2535 : 13)

ปัญญา ใช้บางยาง และคณะ ได้กล่าวไว้ใน พระวินัย 22) พุทธบัญญัติจากพระไตรปิฎกว่าการขาดอธิษฐานของบาตย้อมมิได้ ด้วยการให้ 1 หมุนไปผิต 1 ลาสึกขา 1 กระทำกาลกิริยา 1 เพศกลับ 1 ปัจจุบันธรรม 1 เป็นที่ 7 กับช่องทะลุ 1 ดังนี้ แม้เพราะโจรลักและการถือเอาโดยวิสาสะ บาตรก็ขาดอธิษฐานเหมือนกัน จะขาดอธิษฐานด้วยช่องทะลุพอเมล็ดข้าวฟ่างลอดออกได้และลอดเข้าไปได้ บรรดาธัญชาติ 2 ชนิด เมล็ดข้าวฟ่างนี้เป็นเมล็ดธัญชาติอย่างเล็ก เมื่อช่องนั้นอุดให้ กลับเป็นปกติด้วยผงเหล็ก หรือด้วยหมุด แล้งจึงอธิษฐานบาตรนั้นใหม่ภายใน 10 วัน (ปัญญา ใช้บางยาง, 2548 : 224)

พุทธทาสภิกขุ กล่าวไว้ในหนังสือ สุธมฺมปฎิชา ว่าใจความสำคัญแห่งชาตปัจจุเวกขณะ คือ ข้อที่ว่า บิณฑบาตก็ดี บุคคลผู้บริโภคนั้นก็ดี เป็นสักรว่าธาตุ ว่างจากตัวตน นั้นเอง ข้อนี้ หมายความว่า แกงกับผลไม้ต่าง ๆ วางอยู่ตรงหน้าเรานั้น ได้รับความรู้สึกจากเราแต่เพียงว่า มันเป็นเพียงสักว่าตุ แล้วมันก็หมดเรื่องกัน แต่ถ้ารู้สึกว่าเป็นอาหารแล้วมันก็มีความหมายมาก มีเรื่องมากตามส่วน แต่ก็ไม่ใช่แรงอะไรนัก ถ้าหากว่ามันได้ลดส่วนน้อยลงไปจนถึงว่า ข้าวนั้น แกงนี้ แกงนั้น ผลไม้ นั้น ผลไม้นี้ ดังนี้ ดังนั้นแล้ว มันมีค่าเท่ากับถูกกัดตายแล้ว หรือเท่ากับถูก ยมบาลจับเข้าใส่กระทะต้มสุกแล้วเท่านั้นเอง เพราะฉะนั้นคาถาที่ว่า ธาตุมตตโก นิสสโตต นิชชีโว สุธมฺมปฎิชา จึงเป็นภาษาประเสริฐสุดสำหรับเรา (พุทธทาสภิกขุ, 2543 : 158)

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วีรพล พิชนาหะรี ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการใช้บาตรในพระพุทธศาสนาเถรวาท” ผลจากการวิจัยพบว่า ประวัติความเป็นมาของบาตรนั้น เริ่มมีการใช้มาก่อนสมัยพุทธกาล โดยนักบวชสันยาสีได้นำผลน้ำเต้าบ้าง เมล็ดมะม่วงหิมพานต์บ้างซึ่งแห้งและมีขนาดใหญ่โดยเอาเมล็ดออก บางที่เป็นดินเผา บางครั้งเป็นกะโหลกผี แล้วใช้เชือกร้อยเป็นห่วงสำหรับใช้ถือ หิ้ว หรือคล้องบาประสงค์เพื่อรับอาหาร ส่วนบาตรใบแรกของพระพุทธเจ้า คือ บาตรที่ขมิถุการพรหมนำมาถวาย คราวเสด็จออกบวช พระวินัยปิฎกจุลวรรคกล่าวถึงบาตรที่อนุญาตไว้ 2 ชนิด คือบาตรดินและบาตรเหล็กจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ชี้ให้เห็นได้ว่า การทำบาตรในประเทศไทยมีมาตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งรัตนโกสินทร์ปัจจุบันการทำบาตรแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ (1) การทำบาตรใหม่ (2) การนำบาตรเก่ามาปรับปรุงสภาพ และ (3) การซ่อมแซมบาตร (วีรพล พิชนาหะรี, 2560)

พระสุริยนต์ ทสสนีโย (น้อยสงวน) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์ บิณฑบาตในฐานะเป็นเครื่องมือหนุนชีวิตและกุศโลบายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา” กล่าวถึงการบิณฑบาต ว่าเป็นกุศโลบายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 3 ด้าน คือ 1) ด้านอัตตประโยชน์ได้แก่ประโยชน์แก่พระภิกษุสามเณรเอง คือ เพื่อการดำรงชีพ เพื่อพัฒนากาย ให้แข็งแรง และให้มีกายสงบสำรวมมีความสง่างาม เพื่อพัฒนาจิต คือ เกื้อหนุนพัฒนาจิตให้มีสมาธิ มีสติสัมปชัญญะและมีความสันโดษ และเพื่อพัฒนาปัญญา คือ รู้คุณค่าอาหาร ละการสะสม และรู้จักปล่อยวาง 2) ด้านปรัตถประโยชน์ได้แก่ประโยชน์แก่ผู้อื่น คือ เพื่อแสดงธรรมโปรดชาวบ้าน เป็นหน้าที่เป็นการอนุเคราะห์ชาวบ้านให้มีความรู้ในการดำเนินชีวิต และเพื่อส่งเสริมชาวบ้านบำเพ็ญบุญ ให้ทาน ลดความตระหนี่ เพื่อความสุขในภพนี้และภพหน้า และ 3) ด้านศาสนประโยชน์ ได้แก่การสืบทอดและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้แก่ ประโยชน์ในทางศาสนามี คือ เพื่อสืบทอดพระวินัย โดยการประพฤติ

ปฏิบัติตามสิกขาบทที่ทรงบัญญัติเอาไว้ เพื่อความสำรวมและความผาสุกของหมู่สงฆ์ และเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทำให้ประชาชนได้ละความชั่ว ตั้งอยู่ในความดี ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ผ่องใส (พระสุริยวงศ์ ทสสนีโย (น้อยสงวน), 2554)

สุภกฤษ บุตระจันทร์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาพฤติกรรมการทำบุญใส่บาตรของพุทธศาสนิกชนชาวตำบลบางลูกเสือ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก” ผลการวิจัยพบว่า การทำบุญตักบาตรนี้มีส่วนสำคัญอย่างมากในการที่จะดูแลบำรุงพระพุทธศาสนา เพราะ เป็นการถวายกำลังแก่พระภิกษุ สามเณรได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย และ สั่งสอนประชาชน เป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนา ให้มั่นคงถาวรสืบไป ทั้งนี้จะเป็นผลดีแก่ผู้ปฏิบัติ ด้วย เพราะทำให้เป็นผู้มีใจเป็นบุญกุศลเป็นการส่งเสริมคุณธรรม ให้เกิดขึ้นในจิตใจ เนื่องจากวิถี ชีวิตของชาวตำบลบางลูกเสือ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก ต่างก็มีความรู้ความเข้าใจ และ เป้าหมายในการทำบุญใส่บาตรแตกต่างกันไป (สุภกฤษ บุตระจันทร์, 2560)

พระมหาเสรีชน นริสโรและคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการละเมิดพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ที่ส่งผลต่อวิกฤติศรัทธาของชาวพุทธตามหลักนิติปรัชญาเชิงบูรณาการ” ผลการวิจัยพบว่า ในสังคมไทยปัจจุบันที่มีลักษณะสำคัญคือวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ส่งผลให้พระสงฆ์ละเมิดพระวินัยใน 2 รูปแบบ คือ การประพฤติวิปริตจากพระธรรมวินัย และการทำพระธรรมวินัยให้วิปริต ซึ่งมีสาเหตุและปัญหา 10 ประการ คือ 1) ผู้ไม่มีความละอาย 2) กระทำไปโดยไม่รู้ 3) ภูมิหลังจากหลากหลายวัฒนธรรม ชุมชน สังคม เช่น ความเชื่อเรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ 4) ศรัทธาที่มีต่อพระพุทธศาสนา 5) บรรพชา ความใจกิเลส 6) ตั้งใจกระทำแม้รู้ว่าละเมิด เช่น แปลงบุญเพื่อตอบสนองวัตถุนิยม และบริโภคนิยม 7) ไม่เคร่งครัดในหลักไตรลักษณ์ 8) การไม่กวดขัน ปล่อยปละละเลยของอุปัชฌาย์ และพระเถระในสังฆะ 9) อ่อนไหวต่อกิเลส ไม่ตั้งใจบวชเพื่อฝึกฝนตนให้มีคุณค่า 10) พระธรรมวินัยเป็นกรอบดำรงการบรรพชา หากไม่ตั้งใจปฏิบัติจะส่งผลต่อศรัทธาชาวพุทธ โดยที่วิกฤติศรัทธา หมายถึง ลักษณะความเชื่อและความเลื่อมใสอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของความคงอยู่และความเสื่อมถอย เกิดความลังเลสงสัย ไม่มีศรัทธาในความดี ความชั่ว และการทำจิตใจให้บริสุทธิ์ และจากการสำรวจอาหารจากการทำบุญใส่บาตรและถวายภัตตาหารทั้งหมด 163 รายการ พบว่าเป็นอาหารที่ซื้อ 113 รายการคิดเป็นร้อยละ 69.3 ซึ่งมีมากกว่าอาหารปรุงเองในครัวเรือน 50 รายการ ร้อยละ 31.7 ประกอบไปด้วยแป้ง ไขมันซึ่งเป็นอาหารที่อยู่ในโซนสีแดงส่งต่อการเกิดโรคทางระบบหัวใจ และหลอดเลือดและสุขภาพของพระสงฆ์ อาทิเช่น บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป แคนหมู อาทิอาหาร ผัด แกงกะทิ นมรสหวาน และขนมหวานเช่น แดงไทยกะทิสด (รัชนิกร ตาเสน และ ทรงวุฒิตวงรัตนพันธ์, 2562)

รวี จิระปาน และ สรุสิทธิ์ ล้อจิตรอำนาจ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสัญลักษณ์แนะนำการตักบาตรที่เหมาะสมสำหรับพระสงฆ์ที่เป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง” ผลการศึกษาพบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่ตักบาตร ถวายอาหารพระสงฆ์เพื่ออุทิศบุญให้ตนเอง ญาติและครอบครัวเป็นหลัก ตัวอย่างเห็นด้วยว่า อาหารที่นิยมนำมาตักบาตรล้วนเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้พระสงฆ์ป่วยเป็นโรค และไม่สามารถควบคุมสภาวะของโรคได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลจากการศึกษาเรื่องพฤติกรรมการถวาย อาหารของประชาชน และข้อมูลด้าน สุขภาพที่พบว่า พระสงฆ์ป่วยเป็น NCD เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สำหรับแหล่งที่มาของอาหารเพื่อตักบาตร พบว่า

ส่วนใหญ่ประชาชนนิยมนำอาหารสำเร็จรูปมาทำบุญต่กบาตรเอง ในส่วนเหตุผลในการเลือกอาหารสำหรับการต่กบาตรพบว่า ประชาชนจะเน้นที่ความสะดวกเป็นหลัก ในขณะที่คุณภาพอาหารเป็นเรื่องรองลงมา (รวี จิระปาน และ สรุสิทธิ์ ล้อจิตรอำนวย, 2562)

พระครูสังฆรักษ์บุญเสริม กิตติวัฒน์ และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “สุขภาวะพระสงฆ์ : การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสุขภาวะตามแนววิถีพุทธโดยการบูรณาการสาธารณสุขชุมชนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีในภาคเหนือตอนบน” ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาของการเสริมสร้างสุขภาวะของพระสงฆ์ ได้แก่ ด้านโภชนาการร่างกาย จิตใจ ความรับผิดชอบต่อสุขภาพ การจัดสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัยภายในวัด และการมีส่วนร่วมและสนับสนุนของภาคีในการเสริมสร้างสุขภาวะของพระสงฆ์ กระบวนการเสริมสร้างสุขภาวะของพระสงฆ์ตามแนววิถีพุทธในการบูรณาการสาธารณสุขชุมชนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีในภาคเหนือตอนบน ได้แก่ การใช้ยาสมุนไพรพื้นบ้าน ใช้ยาแผนปัจจุบัน และการใช้ระบบสาธารณสุขในการเสริมสร้างสุขภาวะของพระสงฆ์ตามแนววิถีพุทธโดยการบูรณาการสาธารณสุขชุมชน ได้แก่ หลักการ 4 และ วิธีการ 6 การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสุขภาวะของพระสงฆ์ตามแนววิถีพุทธโดยการบูรณาการสาธารณสุขชุมชนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีในภาคเหนือตอนบน ส่งผลให้พระสงฆ์มีสุขภาพดีขึ้น (พระครูสังฆรักษ์บุญเสริม กิตติวัฒน์ และคณะ, 2561)

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์เปรียบเทียบวัตรปฏิบัติการบิณฑบาตของพระสงฆ์ในสมัยพุทธกาลและในสังคมไทยปัจจุบัน” มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เป็นเครื่องมือสำคัญ โดยผู้วิจัยคัดเลือกเอกสารระดับปฐมภูมิ คือ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบด้วย คัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา และคัดเลือกเอกสารระดับทุติยภูมิ คือ ดุษฎีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ บทความวิจัยและงานวิชาการต่าง ๆ ที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) เอกสารปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา พร้อมทั้งคัมภีร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทางพระพุทธศาสนา

2) เอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources) คือ หนังสือ ตำรา งานวิจัย เอกสาร และบทความที่เกี่ยวข้องกับการบิณฑบาตของพระสงฆ์ในสมัยพุทธกาลและการบิณฑบาตของพระสงฆ์ในสังคมไทย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้ศึกษามาวิเคราะห์ สังเคราะห์สาระสำคัญ เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร จะวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสารต่าง ๆ โดยวิเคราะห์และตีความ และโยงไปถึงความสอดคล้องกันของข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีสาระสำคัญเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบิณฑบาตของพระสงฆ์ในสมัยพุทธกาล กับการบิณฑบาตของพระสงฆ์ในสังคมไทย และวิธีปฏิบัติต่าง ๆ เกี่ยวกับการบิณฑบาตตามแนวพระพุทธศาสนา เพื่อเขียนงานวิจัยพร้อมเสนอแนวคิดของผู้วิจัยโดยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และตอบปัญหา

ที่ต้องการทราบ

4. สรุปผลการศึกษาวิจัยและข้อเสนอแนะ

นำผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาในเชิงเอกสาร มาอธิบาย และสรุปเป็นหมวดหมู่ เพื่อตอบตามวัตถุประสงค์ ในลักษณะของการพรรณนาตามเนื้อหาสาระสำคัญที่กำหนดไว้ และมีข้อเสนอแนะจากองค์ความรู้เพื่อนำไปพัฒนาในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติการ ตลอดจนถึงข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยดังนี้

1. วัตรปฏิบัติและระเบียบข้อปฏิบัติการบิณฑบาตของพระสงฆ์ในสมัยพุทธกาล

การบิณฑบาตมีความสำคัญ อย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของพระภิกษุสามเณร พระพุทธองค์ ทรงตรัสให้พระภิกษุสามเณรเป็นอยู่ด้วยอาหารบิณฑบาตที่ชาวบ้านเขากวายเป็นเพราะฉะนั้น การออกบิณฑบาตจึงเป็นวิถีการดำรงชีวิตที่เหมาะสมสำหรับบรรพชิต จึงมีความสำคัญในฐานะที่เป็นเป็นกรณีกิจของบรรพชิตที่พึงประพฤติปฏิบัติเป็นกิจวัตรประจำวัน เพื่อการดำรงชีพ สร้างอัตตโยชน์ ปรัตถประโยชน์ และประโยชน์ทั้งสองฝ่าย ตามพุทธานุญาต พระพุทธเจ้าในอดีตทุก ๆ พระองค์ก็ประพฤติปฏิบัติกิจวัตรข้อบิณฑบาตนี้เช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นพระที่ปึงกรพุทธเจ้า พระโกณฑัญญพุทธเจ้า พระมังคลพุทธเจ้า พระสุมนพุทธเจ้า โสภิตพุทธเจ้า เป็นต้น ทรงถือปฏิบัติสืบต่อกันมาต่างก็ดำรงชีวิตด้วยอาศัยอาหารที่ผู้อื่นถวาย เพื่อสร้างประโยชน์สุขแก่อกุลแก่สรรพสัตว์ทั้งปวง การบิณฑบาตจึงมีความสำคัญในฐานะที่เป็นพุทธวงศ์ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้เป็นถึงศาสดาก็ให้ความสำคัญ กับการบิณฑบาตในฐานะเป็นพุทธกิจ คือ กิจที่พระองค์ปฏิบัติเป็นกิจวัตรประจำวัน ไม่ว่าจะพระพุทธรองค์จะเสด็จไปประทับ ณ แห่งหนตำบล ไต่ก็มีได้ทรงละกิจข้อบิณฑบาตนี้ การเสด็จออกบิณฑบาตของพระพุทธองค์นั้นมีประโยชน์มากมาย ทรงถือว่าการบิณฑบาตเป็นการโปรดสัตว์ ช่วยให้ชาวบ้านได้มีโอกาสบำเพ็ญทาน ได้ฟังธรรมการบิณฑบาตมีความสำคัญในฐานะที่เป็นอาชีวปริสุทธิตี กล่าวคือเป็นอาชีวะที่ปริสุทธิสำหรับบัณฑิตผู้ละบ้านเรือน ไม่เกี่ยวข้องด้วยบ้านเรือนแล้ว พระภิกษุสงฆ์ต้องไม่ดำรงชีวิต ด้วยการประกอบอาชีพคหบดีชาวบ้าน ด้วยการหลอกลวงหรือด้วยอาการอื่นใดที่ไม่เอื้อเพื่อต่อพระธรรมวินัย มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ไม่ฟุ่มเฟือย สันโดษด้วยปัจจัย 4 มุ่งกระทำกิจอย่างสูงคือการฝึกจิตให้หลุดพ้นจากกิเลสทั้งปวง นอกจากนี้การบิณฑบาตยังมีความสำคัญ ในฐานะที่เป็นจุดควมอันเป็นการฝึกหัดพัฒนาทางจิตได้แก่ การสมาทานองค์แห่งผู้ถือเทียวบิณฑบาตเป็นวัตร สมาทานองค์แห่งผู้ถือเทียวบิณฑบาตไปตามลำดับเป็นวัตร สมาทานองค์แห่งผู้ถือนั่งฉัน ณ อาสนะเดียวเป็นวัตร สมาทานองค์แห่งผู้ถือฉันเฉพาะในบาตรเป็นวัตร สมาทานองค์แห่งผู้ถือห้ามภตที่ถวายภายหลังเป็นวัตร เป็นต้น เพื่อความเป็นอยู่อย่างสมณะ เรียบง่าย มีน้อยสันโดษ ก่อกุลต่อการประพฤติปฏิบัติธรรมอย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าการบิณฑบาตจะมีความสำคัญในหลาย ๆ ด้านดังที่ได้กล่าวมา แต่การบิณฑบาตก็เป็นวัตรปฏิบัติของพระภิกษุสามเณร ไม่ใช่เป็นศีล ไม่ใช่เป็นข้อบังคับ ฉะนั้น พระพุทธองค์จึงทรงอนุญาตให้พระภิกษุสามเณรสามารถรับนิมนต์ได้การรับนิมนต์ไปฉันอาหารที่บ้านของคฤหัสถ์ก็เรียกว่าการรับบิณฑบาตต่างกัน แต่ไม่ได้อุ้มออกไปเดินตามบ้านของคนนั้นคนนี้เท่านั้น

2. สภาพและปัญหาวัตรปฏิบัติการบิณฑบาตของพระสงฆ์ในสังคมไทยปัจจุบัน

การบิณฑบาต หรือ การถวายอาหารบิณฑบาต ของพระสงฆ์ไทยมีปรากฏร่องรอยที่สืบค้นได้ตั้งแต่สมัยอยุธยาถึงต้นรัตนโกสินทร์ คือมีการนำอาหารห่อกระทงใบตองใส่บาตรพระสงฆ์ธรรมนิยมไทยสมัยอยุธยา ข้าวใส่ในบาตร ส่วนกับข้าวที่ห่อกระทง พระสงฆ์จะหยายฝ่าบาตรเพื่อให้วางกับข้าวบนฝ่าบาตร จึงมีศัพท์ที่ใช้เรียกของที่วางบนฝ่าบาตรว่า “ของปากบาตร” และมีพัฒนาการของการบิณฑบาต รวมไปถึงการถวายอาหารบิณฑบาตเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง จากเดิมที่เป็นกับข้าว เพิ่มมาเป็นยา เครื่องใช้ไม้สอย ดอกไม้ธูปเทียน เป็นต้น โดยพุทธศาสนิกชนชาวไทยมีความเชื่อเรื่องการใส่บาตรพอสรุปได้คือ ทำบุญตักบาตรตามโอกาสพิเศษ เช่น วันครบรอบวันเกิด ทำบุญตักบาตรเพื่ออุทิศถึงผู้ล่วงลับ เพื่อลดความตระหนี่ เพื่อเป็นการต่อบุญต่อลาภให้แก่ตนเอง เป็นการรักษานบธรรมนิยามประเพณีวัฒนธรรม เป็นแบบอย่างให้แก่ลูกหลานสืบต่อจากรุ่นสู่รุ่น และเป็นการช่วยสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา โดยมีความเชื่อว่าเป็นการช่วยกันทำหน้าที่อุบาสกอุบาสิกา ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาโดยการถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์เพื่อที่จะได้มีกำลังประพฤตวัตรปฏิบัติธรรม

ธรรมเนียมของพระสงฆ์ไทยในการออกมารับอาหารบิณฑบาตจะออกเดินไปในหมู่บ้านตอนเวลาเช้าโดยจะเดินเรียงตามลำดับอาวุโส เมื่อไปถึงหมู่บ้านที่ชาวบ้านกำลังรออยู่ก็จะยืนเรียงเป็นแถว แต่ก็จะมีบางพื้นที่บางวัดที่พระสงฆ์จะออกเดินตามลำพัง ภายหลังมหาเถรสมาคมได้กำหนดแนวทางในการออกมารับบิณฑบาตของพระสงฆ์ตามที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้เสนอให้กำหนดแนวทางตักบาตรตามพระธรรมวินัย โดยให้พระสงฆ์ออกบิณฑบาตแล้วกลับวัดไม่ควรเกิน 8 โมงเช้า ไม่ไปนั่งตามร้าน เร่ร้อนนอกพื้นที่ ไม่เข้าแหล่งโคจร ไม่ถ่ายเทอาหาร-ทิ้งดอกไม้ ไม่แย่งรับของปัจจัย เป็นต้น ดังจะเห็นได้ว่าการออกบิณฑบาตของพระสงฆ์ไทยนั้นมีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และการที่พระสงฆ์ได้ออกมารับบิณฑบาต แล้วพุทธศาสนิกชนได้ทำบุญตักบาตรเป็นปัจจัยหนึ่งในการสืบทอดพระพุทธศาสนาทำให้พระพุทธศาสนานั้นมีความมั่นคงและเจริญรุ่งเรืองมาจนถึงปัจจุบัน

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบวัตรปฏิบัติการบิณฑบาตของพระสงฆ์ในสมัยพุทธกาลและในสังคมไทยปัจจุบัน

การใช้บาตรของพระสงฆ์ในสมัยพุทธกาลกับสมัยปัจจุบันนั้นในส่วนของข้อวัตรปฏิบัติยังคงยึดเอาหลักพระวินัยเป็นหลัก แต่ในส่วนของการได้มาซึ่งบาตรนั้นมีความแตกต่างกันตรงที่สมัยพุทธกาลนั้นเป็นเรื่องที่ยากกว่าจะได้บาตรมา ซึ่งปรากฏในเรื่องของพระพาหิยะ ที่แม่ได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าจนสำเร็จเป็นพระอรหันต์แล้ว หากแต่ว่ายังไม่มีบาตร ทำให้ไม่สามารถบวชได้ จึงออกแสวงหาบาตรเป็นเหตุให้ถูกโคแม่ลูกอ่อนขวิดเสียชีวิต แต่ในสมัยปัจจุบันนั้นการได้มาซึ่งบาตรนั้นเป็นเรื่องไม่ยากเกินไปนักเพราะสามารถหาซื้อได้ตามร้านสังฆภัณฑ์ต่าง ๆ ได้ อีกทั้งการผลิตบาตรนั้นก็ง่ายกว่าสมัยพุทธกาลเพราะมีเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในส่วนของการทำบาตรที่รับบิณฑบาตของพระสงฆ์แต่เดิมครั้งพุทธกาลนั้นพระสงฆ์ทั้งปวงแม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ทรงเลี้ยงชีพด้วยอาหารบิณฑบาตโดยสมัยพุทธกาลนั้นพระสงฆ์จะจาริกไปในบ้านเพื่อขออาหารจากชาวบ้าน การขอในที่นี้หมายถึงไปเดินไปเฉย ๆ ไม่ได้เอ่ยปากขอ แล้วผู้ที่มีศรัทธาก็จะนำอาหารมาถวายใส่บาตร ซึ่งอาหารที่ได้มานั้นก็จะเป็นประเภทอาหารที่ปรุง หรือทำให้สุกแล้ว เพราะด้วยพระธรรมวินัยไม่อนุญาตให้พระสงฆ์ทำอาหารเองได้ ฉะนั้นแล้วพระสงฆ์ก็จะฉันอาหารตามที่ชาวบ้านถวายมา ในสมัย

ปัจจุบันลักษณะของการออกไปขอรับบิณฑบาตก็มีส่วนคล้ายกับสมัยพุทธกาลคือถือบาตรออกเดินไปเพื่อขอรับอาหาร โดยไม่ได้เอ่ยปากขอ แต่ในส่วนของอาหารที่ได้มานั้นส่วนมากเป็นอาหารสำเร็จรูป และอาหารกึ่งสำเร็จรูปด้วยค่านิยมของสังคมที่เปลี่ยนไปโดยเน้นความสะดวกสบาย ซึ่งบางครั้งการบริโภคอาหารโดยที่ไม่สามารถเลือกได้ของพระสงฆ์ ทำให้เกิดโรคต่าง ๆ ขึ้นกับพระสงฆ์ เช่น ความดัน เบาหวาน น้ำหนักเกินมาตรฐาน เป็นต้น ในส่วนของจริยวัตรในการบิณฑบาตของพระสงฆ์ในพุทธกาลนั้นจะมีความสำรวมระวังประพฤติกฎปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดมากกว่าสมัยปัจจุบัน โดยสมัยพุทธกาลนั้นจะเป็นการบิณฑบาตเพื่อเลี้ยงชีพจริงๆ ไม่มีวัตถุประสงค์อื่นแอบแฝง แต่ในสมัยปัจจุบันนี้ส่วนใหญ่ของพระสงฆ์ก็จะเป็นการบิณฑบาตเพื่อเลี้ยงชีพเหมือนพุทธกาล แต่มีพระสงฆ์บางรูปที่ไม่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กล่าวคือมีการออกรับบิณฑบาตโดยมุ่งหวังลาภสักการะ บางทั้งดังปรากฏตามข่าวว่าพระบางรูปรับอาหารบิณฑบาตเกินความพอดีมีการนำเอาอาหารที่ได้ไปขายให้กับแม่ค้า หรือบางรูปเลือกรับเฉพาะเงิน ซึ่งทำให้เกิดความเสื่อมศรัทธาในหมู่พุทธศาสนิกชนบางคนดูข่าวแล้วถึงกับไม่อยากจะทำบุญกับพระสงฆ์ไปเลยก็มี ในประเด็นนี้ผู้ศึกษาจึงอยากให้คณะสงฆ์ ร่วมกับฝ่ายปกครองร่วมกันสอดส่องดูแลพระสงฆ์ที่ประพฤติตนไม่ถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัยและควรมีบทลงโทษเพื่อให้เกิดความกลัว และเพื่อไม่ให้เป็นอย่างแก่ผู้อื่นต่อไป

อภิปรายผล

การวิเคราะห์เปรียบเทียบวัตรปฏิบัติการบิณฑบาตของพระสงฆ์ในสมัยพุทธกาลและในสังคมไทยปัจจุบันสรุปได้ดังนี้

การใช้บาตรของพระสงฆ์ในสมัยพุทธกาลกับสมัยปัจจุบันนั้นในส่วนของข้อวัตรปฏิบัติยังคงยึดเอาหลักพระวินัยเป็นหลัก แต่ในส่วนของ การได้มาซึ่งบาตรนั้นมีความแตกต่างกันตรงที่สมัยพุทธกาลนั้นเป็นเรื่องที่ยากกว่าจะได้บาตรมา ซึ่งปรากฏในเรื่องของพระพาหิยะ ที่แม่ได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าจนสำเร็จเป็นพระอรหันต์แล้ว หากแต่อย่างไรไม่มีบาตร ทำให้ไม่สามารถบวชได้ จึงออกแสวงหาบาตรเป็นเหตุให้ถูกโคแม่ลูกอ่อนขวิดเสียชีวิต (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539 : 183) แต่ในสมัยปัจจุบันนั้นการได้มาซึ่งบาตรนั้นเป็นเรื่องไม่ยากเกินไปนักเพราะสามารถหาซื้อได้ตามร้านสังฆภัณฑ์ต่าง ๆ ได้ อีกทั้งการผลิตบาตรนั้นก็ง่ายกว่าสมัยพุทธกาลเพราะมีเทคโนโลยีเข้ามาช่วย ในส่วนของอาหารที่รับบิณฑบาตของพระสงฆ์แต่เดิมครั้งพุทธกาลนั้นพระสงฆ์ทั้งปวงแม้แต่ต้องคัมภีร์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ทรงเลี้ยงชีพด้วยอาหารบิณฑบาตโดยสมัยพุทธกาลนั้นพระสงฆ์จะจาริกไปในบ้านเพื่อขออาหารจากชาวบ้าน การขอในที่นี้หมายถึงไปเดินไปเฉย ๆ ไม่ได้เอ่ยปากขอ แล้วผู้ที่มีศรัทธาก็จะนำอาหารมาถวายใส่บาตร ซึ่งอาหารที่ได้มานั้นก็จะเป็นประเภทอาหารที่ปรุง หรือทำให้สุกแล้ว เพราะด้วยพระธรรมวินัยไม่อนุญาตให้พระสงฆ์ทำอาหารเองได้ ฉะนั้นแล้วพระสงฆ์ก็จะฉันอาหารตามที่ชาวบ้านถวายมา ในสมัยปัจจุบันลักษณะของการออกไปขอรับบิณฑบาตก็มีส่วนคล้ายกับสมัยพุทธกาลคือถือบาตรออกเดินไปเพื่อขอรับอาหาร โดยไม่ได้เอ่ยปากขอ แต่ในส่วนของอาหารที่ได้มานั้นส่วนมากเป็นอาหารสำเร็จรูป และอาหารกึ่งสำเร็จรูปด้วยค่านิยมของสังคมที่เปลี่ยนไปโดยเน้นความสะดวกสบาย ซึ่งบางครั้งการบริโภคอาหารโดยที่ไม่สามารถเลือกได้ของพระสงฆ์ ทำให้เกิดโรคต่าง ๆ ขึ้นกับพระสงฆ์ เช่น ความดัน เบาหวาน น้ำหนักเกินมาตรฐาน เป็นต้น ในส่วนของจริยวัตรในการบิณฑบาตของพระสงฆ์ใน

พุทธกาลนั้นจะมีความสำรวมระวัง ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดมากกว่าสมัยปัจจุบัน โดยสมัยพุทธกาลนั้นจะเป็นการบิณฑบาตเพื่อเลี้ยงชีพจริงๆ ไม่มีวัตถุประสงค์อื่นแอบแฝง แต่ในสมัยปัจจุบันนั้นส่วนใหญ่ของพระสงฆ์ก็จะเป็นการบิณฑบาตเพื่อเลี้ยงชีพเหมือนพุทธกาล แต่มีพระสงฆ์บางรูปที่ไม่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กล่าวคือมีการออกรับบิณฑบาตโดยมุ่งหวังลาภสักการะ บางทั้งตั้งปรากฏตามข่าวว่าพระบางรูปรับอาหารบิณฑบาตเกินความพอดีมีการนำเอาอาหารที่ได้ไปขายให้กับแม่ค้า หรือบางรูปเลือกรับเฉพาะเงิน ซึ่งทำให้เกิดความเสื่อมศรัทธาในหมู่พุทธศาสนิกชนบางคนดูแล้วถึงกับไม่อยากจะทำบุญกับพระสงฆ์ไปเลยก็มี ในประเด็นนี้ผู้ศึกษาจึงอยากให้คณะสงฆ์ ร่วมกับฝ่ายปกครองร่วมกันสอดส่องดูแลพระสงฆ์ที่ประพฤติตนไม่ถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัยและควรมีบทลงโทษเพื่อให้เกิดความกลัว และเพื่อไม่ให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่ผู้อื่นต่อไป

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “วิเคราะห์เปรียบเทียบวัตรปฏิบัติการบิณฑบาตของพระสงฆ์ในสมัยพุทธกาลและในสังคมไทยปัจจุบัน” มีข้อเสนอจากการวิจัยใน 2 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

เพื่อนำมากำหนดแนวทางการบิณฑบาตของพระสงฆ์ไทยในปัจจุบันให้เข้ากับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัตถุ ส่งผลต่อค่านิยมและคติความเชื่อของประชาชน และให้ประชาชนเกิดความศรัทธาต่อพระสงฆ์ขณะบิณฑบาตที่มีจริยวัตรที่งดงาม อยู่ในกรอบของพระธรรมวินัยที่สอดคล้องกับสภาพบริบทของแต่ละพื้นที่

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาวิจัยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ พฤติกรรมการใส่บาตรของประชาชน
- 2) ควรศึกษาวิจัยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ การดูแลสุขภาพของพระสงฆ์กับการบิณฑบาต
- 3) ควรศึกษาวิจัยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ แนวทางการบิณฑบาตที่ถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัยในสถานการณ์ปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

จำนงค์ ทองประเสริฐ. (2535). *พระพุทธศาสนากับสังคมและการเมือง*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัทต้นอ้อแกรมมีจำกัด.

ธรรมสภา. (ม.ป.ป.). *อสีติมหาเถระสาวก*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบันลือธรรม.

ปัญญา ไขบางบาง. (2548). *พระวินัย 227 พุทธบัญญัติจากพระไตรปิฎก*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภาสถาบันบันลือธรรม.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2542). *สอนนาถ-สอนทิด ชีวิตพระ-ชีวิตชาวพุทธ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสหธรรมิกจำกัด.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2557). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. พิมพ์ครั้งที่ 22.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูสังฆรักษ์บุญเสริม กิตติวัฒน์ และคณะ. (2561). “*สุขภาวะพระสงฆ์ : การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสุขภาวะตามแนววิถีพุทธโดยการบูรณาการสาธารณสุขชุมชนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีในภาคเหนือตอนบน*” . รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระสุริยนต์ ทสสนีโย (น้อยสงวน). (2554). “*ศึกษาวิเคราะห์ บิณฑบาตในฐานะเป็นเครื่องมือหนุนชีวิตและกุศโลบายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา*”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พุทธทาสภิกขุ. (2543). *สุญญตา*. สุราษฎร์ธานี: พิมพ์โดยกองตำราคณะธรรมทาน สวน โมกขพลาราม.

_____. (2543). *คำสอนสำหรับผู้บวชใหม่*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รชนีกร ตาเสน และ ทรงวุฒิตวงรัตนพันธ์. (2562). “*ความเชื่อและพฤติกรรมการทำบุญใส่บาตรและถวายภัตตาหารของชาวพุทธที่เฝ้าต่อ สุขภาพของพระสงฆ์ : กรณีศึกษาในจังหวัดน่าน*”. รายงานการวิจัย. คณะสาธารณสุขศาสตร์: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

รวี จิระปาน และ สรุสิทธิ์ ล้อจิตรอำนาจ. (2562). “*การพัฒนาสัญลักษณ์แนะนำการตักบาตรที่เหมาะสมสำหรับพระสงฆ์ที่เป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง*”. รายงานการวิจัย. ภาควิชาเภสัชกรรมชุมชน คณะเภสัชศาสตร์: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วีรพล พิชนาหะรี. (2560). “*ศึกษาการใช้บาตรในพระพุทธศาสนาเถรวาท*”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เสถียรพงษ์ วรรณปก. (2543). *พุทธศาสนาทรรศนะและวิจารณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.

สมทรง บุญญฤทธิ์. (2535). *มารยาทชาวพุทธ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.

สุภกฤษ บุตรจันท. (2560). “*ศึกษาพฤติกรรมการทำบุญใส่บาตรของพุทธศาสนิกชน ชาวตำบลบางลูกเสือ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก*”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กระบวนการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธของชุมชนบ้านบุญแจ่ม
ตำบลน้ำเลา อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่

The Process of Developing Strong Communities with the Buddhist
Way of Ban Boon Chaem Community, Nam Lao Sub-District,
Rong Kwang District, Phrae Province

พระครูไพบูลย์ธรรมารักษ์¹, พระใบฎีกาศักดิ์ดิษฐ์ ส่วโร², พระราชเขมากร³

Phrakhru Paiboonthammarak¹, Phrabaidika Sakdithat Sangvaro², Phra Rajakhemakorn³

วิทยาลัยสงฆ์แพร่, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย¹,

วิทยาลัยสงฆ์แพร่, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย²,

วิทยาลัยสงฆ์แพร่, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย³

Phrae Buddhist Collage, Mahachulalongkornrajavidyalaya University¹,

Phrae Buddhist Collage, Mahachulalongkornrajavidyalaya University²,

Phrae Buddhist Collage, Mahachulalongkornrajavidyalaya University³

Email: eakkarakdangaye2566@gmail.com

(Received: Sep 3, 2023; Revised: Sep 30, 2023; Accepted: Sep 30, 2023)

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าจากวิจัย “กระบวนการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธของชุมชนบ้านบุญแจ่ม ตำบลน้ำเลา อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่” โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธ 2) เพื่อการศึกษากระบวนการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธของชุมชนบ้านบุญแจ่ม ตำบลน้ำเลา อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ และ 3) เพื่อวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธของชุมชนบ้านบุญแจ่ม ตำบลน้ำเลา อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการศึกษาเชิงเอกสารประกอบการศึกษาภาคสนามจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 15 รูป/คน และการสนทนากลุ่มย่อย แล้วนำมาวิเคราะห์ประกอบเนื้อหาในวิทยานิพนธ์

ผลการศึกษาพบว่า

1. การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธ เป็นทิศทางการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานการพึ่งตนเองโดยอาศัยกระบวนการจัดการชุมชนในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ โดยมีวิธีคิดที่มีพื้นฐานจากระบบคิดเดิมของชุมชนหรือภูมิปัญญาพื้นบ้านผสมผสานเข้ากับวิธีคิดและระบบการจัดการของสังคม ความเข้มแข็งและยั่งยืนของคนหรือสังคมชุมชนเป็นการพัฒนาที่มีความต่อเนื่องจากรากฐานทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม ศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีโดยยึดหลักความพอดีและพึ่งตนเองได้โดยการสร้างคนดีคนเก่งมีความรับผิดชอบและถึงพร้อมด้วยคุณธรรมเชื่อมโยงเป็นเรื่องเดียวกันและเป็นการบูรณาการทางสังคมก็จะก่อให้เกิดความสมดุล

หรือสังคมที่เข้มแข็งและยั่งยืน ซึ่งในการวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 มาทำการวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง จึงเป็นเป้าหมายของการพัฒนาเพราะเป็นรากฐานของความสำเร็จในทุก ๆ ด้าน

2. กระบวนการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งของชุมชนบ้านบุญแจ่ม อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ พบว่ามีกระบวนการ 6 ขั้นตอนประกอบด้วย (1) การวิเคราะห์สถานการณ์ (2) การวางแผน (3) การพัฒนาโครงการและกิจกรรมของชุมชน (4) ติดตามและประเมินผล (5) ดำเนินการส่งเสริมความร่วมมือ และ (6) การวิเคราะห์ผล ซึ่งทั้ง 6 ขั้นตอนนี้มีองค์ประกอบครอบคลุมการพัฒนาใน 4 มิติ คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม

3. ผลการวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง พบว่า กระบวนการทั้ง 6 ขั้นตอนมีเนื้อหาที่สอดคล้องกันกับหลักธรรมสัปปุริสธรรม 7 ธรรมของคนดีธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษมี 7 ประการคือ 1) ฉัมนัญญา รู้หลักหรือรู้จักเหตุ 2) อุตัญญา รู้ความมุ่งหมายหรือรู้เหตุผล 3) อัตตัญญา รู้จักตน 4) มัตตัญญา รู้จักประมาณ 5) กาลัญญา รู้จักกาลเวลา 6) ปริสัญญญา รู้จักชุมชนสังคม 7) บุคคลัญญา รู้จักบุคคล คุณธรรม 7 ประการอันเป็นคุณสมบัติภายในตัวบุคคล ซึ่งมีคุณสมบัติเหล่านี้ เป็นองค์ประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกันอย่างสมบูรณ์ที่จะทำให้บุคคลสามารถจัดการสามารถปฏิบัติการในภาระงานทุกอย่างภายใต้การมีส่วนร่วมและการพึ่งตนเองของชุมชน ให้บรรลุผลสำเร็จในการพัฒนาชุมชนได้ตามเป้าหมาย

คำสำคัญ: การพัฒนาชุมชน, ชุมชนเข้มแข็ง, วิถีพุทธ, ชุมชนบ้านบุญแจ่ม

Abstract

This article presents the results of the research “The Process of Developing Strong Communities with the Buddhist Way of Ban Boon Chaem Community, Nam Lao Sub-District, Rong Kwang District, Phrae Province” with the objectives; 1) to study the concepts and theories concerning Buddhist strong community development, 2) to study the Buddhist strong community development process of Ban Boon Chaem Community, Nam Lao Sub-district, Rong Kwang District, Phrae Province, and 3) to analyze the process of developing a strong community in the Buddhist way of Ban Bun Chaem Community, Nam Lao Sub-district, Rong Kwang District, Phrae Province. This research was qualitative research, using a documentary study method with field studies from in-depth interviews from 15 key informants and small group discussions. Then analyzing the content of the thesis.

The research Finding

1. Development of a strong community in the Buddhist way. It is a direction of development that is based on self-reliance by relying on community management processes in various areas of development, with a way of thinking based on the original thinking system of the community or folk wisdom integrated with the way of thinking and management system

of the society. The strength and sustainability of people or community society is a continual development from the economic, social, political, environment, religion, culture and tradition foundations based on the principles of moderation and self-reliance by creating good, talented, responsible and virtuous people. Linked to the same story and social integration will lead to a balance or a strong and sustainable society. In this research, the researcher used the Sappurisa-dhamma principles to analyze the strong community development process. It is the goal of development because the foundation of success in every aspect.

2. The strong community development process of Ban Boon Chaem community Rong Kwang District, Phrae Province, it was found that there was a 6 steps process consisting of 1) situation analysis 2) planning 3) development of community projects and activities 4) monitoring and evaluation (5) action to promote cooperation and 6) Results analysis, in which all 6 steps have components covering development in 4 dimensions: economic, social, cultural and environmental.

3. The results of the analysis of the strong community development process found that all 6 steps of the process have contents that are consistent with the 7 *Sappurisa-dhamma* principles; 1) *Dhammaññutā* : knowing the law or knowing the cause 2) *Atthaññutā* : knowing the purpose or knowing the consequence 3) *Attaññutā* : knowing oneself 4) *Mattaññutā* : knowing how to be temperate 5) *kālaññutā* : knowing the proper time 6) *Parisaññutā* : knowing the assembly or knowing the society 7) *Puggalaññutā* : knowing the individual. The 7 virtues which are qualities within a person which has these properties. It is a completely interrelated component and factor that enables individuals to be able to manage all tasks within the participation and self-reliance of the community. To achieve success in community development according to the goals.

Keyword: Community development, Strong community, Buddhist way, Ban Boon Chaem Community

บทนำ

การพัฒนาท้องถิ่นอย่างเต็มรูปนั้นนับว่าเป็นสิ่งที่ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของประเทศไทยของเรา ซึ่งท้องถิ่นขาดความเป็นอิสระขาดความช่วยเหลือร่วมมืออย่างถูกวิธีจากรัฐบาลกลาง นักบริหารหรือผู้นำของท้องถิ่นที่สามารถ “ทำให้เกิดความเจริญ” ขึ้นในท้องถิ่นของตนได้ นับว่ามีสมรรถภาพมาก ถึงแม้จะไม่เข้าใจกระบวนการพัฒนาการพัฒนาเลยก็ตาม ความปรารถนาที่จะให้ท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีระบบได้นั้น ต้องเกิดความพยายามและความจริงใจของรัฐบาลกลาง ที่จะร่วมกันสร้างความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค และการบริหารส่วนท้องถิ่น

บนเป้าหมายและวิธีการอย่างมีระบบที่แน่นอน อันที่จะนำไปสู่การพัฒนาชาติบ้านเมืองเป็นส่วนรวม ปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมให้ท้องถิ่นได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาประเทศ ซึ่งรัฐบาลจำเป็นต้องคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้คือ 1) การจัดระบบการปกครองและระเบียบการบริหารราชการแผ่นดินที่แน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องรูปแบบของการบริหารส่วนท้องถิ่น 2) สร้างระบบและระเบียบตลอดจนขั้นตอนของการพัฒนาบทบาทของการบริหารส่วนท้องถิ่นร่วมกัน 3) สร้างสภาวะผู้นำในท้องถิ่น โดยการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ พฤติกรรม ตลอดจนการให้ความรอบรู้ทางการบริหารการพัฒนา จากความหลากหลายและความแตกต่างของของผู้คนในครอบครัวในชุมชนในสังคม ให้และเผื่อแผ่กัน ชุมชนก็จะสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืน (ทาริตา แต่งเส็ง, ฌัฐวิภา ทองรุ่ง และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์, 2563)

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐาน ดังนั้น การใช้หลักธรรมเพื่อการจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ และส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย หลักที่ภูธธัมมิกัตถสังวัตตินิกธรรม (หัวใจเศรษฐี) ได้แก่ 1) อุฏฐานสัมปทา (อุ) หมายถึง ขยันหา การถึงพร้อมด้วยความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่ การงานประกอบอาชีพอันสุจริต 2) อารักขสัมปทา (อา) หมายถึง ขยันรักษา การถึงพร้อมด้วยการรักษา 3) กัลยาณมิตรตตา (กะ) หมายถึง การเลือกคบคนดี การรู้จักคบคนดีหรือมีกัลยาณมิตร และ 4) สมชีวิตา (สะ) หมายถึง มีความเป็นอยู่เหมาะสม (เลือกใช้) หลักศีล แปลว่า การรักษากายใจให้เรียบร้อย และยังหมายถึงข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม (สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2551) อาวาสสัมปทา หมายถึง ที่อยู่ซึ่งเหมาะสมนรมณ์ ไม่พลุกพล่านจอแจเกินไป และการอยู่ร่วมกันต้องรู้จักแบ่งปันเผื่อแผ่สังคหวัตถุธรรม ประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา การอยู่ร่วมกันต้องถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธซึ่งสังคมไทยเป็นสังคมที่มีพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐาน ดังนั้น การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธและมีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น พัฒนาวีถีชีวิตและความเป็นอยู่ ใช้ชีวิตในสังคมอย่างมีคุณค่า ใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างประหยัด และให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม เพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน

พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมพิตร ได้พัฒนาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อที่จะทำให้ประชาชนชาวไทยได้เข้าถึงทางสายกลางของชีวิตและเพื่อคงไว้ซึ่งทฤษฎีของการพัฒนาที่ยั่งยืน เศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักแนวคิดในการพัฒนาตนเองโดยตั้งอยู่บนความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการดำเนินชีวิตตนเอง (ค่านาย อภิปรัชญาสกุล, 2558) และตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ฉบับที่ 10 ฉบับที่ 11 และฉบับที่ 12 ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทุกของภาคส่วน ทั้งในระดับชุมชน ภูมิภาคและประเทศ ในการร่วมกันกำหนดแนวทางในการพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลยั่งยืน โดยใช้ “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาที่เป็นองค์รวมพร้อมทุกด้าน ทั้งสุขภาพ ร่างกาย จิตใจ และชีวิตความเป็นอยู่ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็ง จึงมีการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักการดำเนินกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชน (กมลวรรณ ศรีเจริญจิตร, 2557)

กรณีศึกษาชุมชนบ้านบุญแจ่ม ตำบลน้ำเลา อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่ เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจ

พอเพียงต้นแบบ รองชนะเลิศอันดับ 1 ระดับจังหวัด ตามโครงการเชิดชูเกียรติเครือข่ายพัฒนาชุมชนดีเด่น จังหวัดแพร่ ประจำปี 2556 ได้รับงบประมาณจากกรมการพัฒนาชุมชนปี 2556 (สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่, 2565) จากการทำได้น้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนอย่างเต็มความสามารถ โดยบ้านบุญแจ่มได้มีการดำเนินวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงในครัวเรือน เน้นการพึ่งพาตนเอง เชื่อมั่นในองค์ความรู้ของคนในชุมชน อีกทั้งมีการส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการผลักดันให้ชุมชนของตนเองเป็นแหล่งศึกษาดูงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงลำดับต้น ๆ ของจังหวัดแพร่ และมีศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านบุญแจ่มเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญในการเป็นต้นแบบมาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น จะเห็นได้ว่าแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ถือเป็นแนวคิดในการพัฒนาชุมชนบนพื้นฐานของหลักการและหลักพุทธธรรมในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นเสมือนหลักในการสร้างความสมดุลของชีวิตให้เกิดขึ้นแก่คนในชุมชน และจะเป็นเสมือนสะพานเชื่อมระหว่างคนในชุมชนให้เกิดการมีส่วนร่วมในการกระทำเพื่อการพัฒนาชุมชนของตนเอง และจะสามารถนำไปสู่ชุมชนที่เข้มแข็งได้ในอนาคต

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นจึงเป็นที่น่าสนใจว่า ความยั่งยืนของการพัฒนาชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงตามแนววิถีพุทธ จากกรณีศึกษาชุมชนบ้านบุญแจ่ม ตำบลน้ำเลา อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่ จะมีกระบวนการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธอย่างไร และมีการประยุกต์คำสอนทางพระพุทธศาสนาในการพัฒนาชุมชนของชุมชนบ้านบุญแจ่ม ตำบลน้ำเลา อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่ ให้เกิดเป็นชุมชนเข้มแข็งอย่างไรบ้างที่จะสามารถนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ด้านการพัฒนาชุมชนวิถีพุทธอย่างยั่งยืนและเป็นต้นแบบในสังคมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธ
2. เพื่อการศึกษากระบวนการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธของชุมชนบ้านบุญแจ่ม ตำบลน้ำเลา อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่
3. เพื่อวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธของชุมชนบ้านบุญแจ่ม ตำบลน้ำเลา อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธของชุมชนบ้านบุญแจ่ม ตำบลน้ำเลา อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมชุมชน

ชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนมีการรวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชน โดยมีการเรียนรู้ การจัดการและการแก้ไขปัญหาของชุมชนซึ่งทำให้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง หรือเกิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนตลอดจนมีผลกระทบสู่ภายนอกชุมชน สำหรับกระบวนการ

เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนจะต้องเป็นการดำเนินงานแบบร่วมคิดร่วมทำและมีการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554)

การพัฒนาชุมชน หมายถึง การร่วมกำลังดำเนินการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน ให้ชุมชนมีความเป็นปึกแผ่นและดำเนินงานไปในทิศทางที่ตนต้องการ การทำงานพัฒนาชุมชนในขั้นแรกจะต้องอาศัยความร่วมมือกำลังกัน ของราษฎรในชุมชนนั้นในการช่วยตนเองและร่วมมือกันดำเนินงาน แต่มักจะได้รับความช่วยเหลือ ทางด้านวิชาการจากหน่วยงานราชการหรือองค์การอาสาสมัครอื่น ๆ (Dunham, P. J., Hurshman, A., Litwin, E., Gusella, J., Ellsworth, C., & Dodd, P. W., 1998) การพัฒนาชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของกรรมวิธีทั้งหมดที่ใช้ในการสร้างความเจริญให้ชุมชน เป็นส่วนที่มีลักษณะที่เห็นได้ชัดแตกต่างออกไปโดยประกอบด้วย การช่วยตัวเอง การพิจารณาถึงความต้องการที่แท้จริงของประชาชน การพิจารณาถึงลักษณะของสังคม วัฒนธรรมประเพณีและลักษณะอื่น ๆ ของชุมชนนั้นเป็นส่วนรวม (Peter Du Sautoy, 1962) การพัฒนาชุมชนเป็นขบวนการทางสังคม ซึ่งประชาชน ในชุมชนนั้น ๆ ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและปฏิบัติการก่อตั้งกลุ่มและวางแผนใน การแก้ปัญหาของเขา ตลอดจนขอความช่วยเหลือจากองค์การรัฐบาลหรือองค์การอาสาสมัครอื่น ๆ (Miniclier, L., 1969) การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการที่มุ่งส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น โดยความร่วมมืออย่างจริงจังของประชาชน และควรจะเป็นความคิด ริเริ่มของประชาชนเองด้วย แต่ถ้าประชาชนไม่รู้จักริเริ่มก็ให้ใช้เทคนิคกระตุ้นเตือนให้เกิดความคิดริเริ่ม ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการนี้ได้รับการตอบสนองจากประชาชนด้วยความกระตือรือร้นอย่างจริงจัง (สุภาพ บุญไชย, 2553)

การมีส่วนร่วม คือ การให้ชุมชนในท้องถิ่นผู้ใช้ประโยชน์จากงานนั้น ได้เข้าร่วมทำ ร่วมคิดร่วมตัดสินใจด้วย ซึ่งการที่ชุมชนในท้องถิ่นจะมีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการจัดบริการท้องถิ่นควรจะมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น การปรึกษา การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการรวมถึงการเข้าร่วมประชุมในชุมชน การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและการได้รับผลประโยชน์ร่วมในกิจกรรมท้องถิ่น นิยามศัพท์ของคำว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชน” โดยมีแนวคิดที่น่าสนใจและสอดคล้องกับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ

การมีส่วนร่วมของชุมชนว่าสมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร 2) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนารวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ (สุธี วรประดิษฐ์, 2553) นอกจากนี้ การมีส่วนร่วม ยังหมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชน ได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณา ตัดสินใจการร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลกับประชาชนเอง มนุษย์ทุกคนต่างมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น พร้อมทั้งจะอุทิศเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันมนุษย์สามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและได้รับการชี้แนะอย่างถูกต้อง (วันดี พินิจวรสิน และอรศิริ ปาณินท์, 2551)

2.2 ทฤษฎีชุมชนเข้มแข็ง

1) ทฤษฎีการสร้างกลยุทธ์

ชุมชนเกิดจากการรวมตัวของผู้คนทั้งในชนบทและในเมือง ในหมู่บ้านและระหว่างหมู่บ้าน

อำเภอ จังหวัด ในอาชีพหนึ่งหรือในความสนใจร่วมกันของคนหลายอาชีพจากหลายแห่งหลายพื้นที่การรวมตัวกันดังกล่าวมีทั้งที่เป็นมูลนิธิ เป็นสหกรณ์ สมาคม หรือรูปแบบอื่น ๆ ที่ไม่ได้จดทะเบียนรวมกันเป็นกลุ่มอาชีพเป็นชมรม มีกติกาหลักการและกฎเกณฑ์ของการอยู่ร่วมกัน การเสริมสร้างให้ชุมชนมีการรวมตัวอย่างเข้มแข็งมาร่วมคิดร่วมเรียนรู้สู่การปฏิบัติ มีกระบวนการเรียนรู้และการจัดการองค์ความรู้ในรูปแบบที่หลากหลายตามภูมิสังคม ที่เหมาะสมสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตบนฐานทรัพยากร ภูมิปัญญา และวิถีวัฒนธรรมชุมชนด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรักความเอื้ออาทร มีความสามัคคี เสียสละมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองและผู้อื่น จึงเป็นการอัญเชิญปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชน เพื่อมุ่งไปสู่ความสุขที่เกิดจากความสมดุล ความพอประมาณอย่างมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดีสามารถพึ่งตนเองได้ ชุมชนสามารถบริหารจัดการใช้ประโยชน์จากทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่อย่างมีคุณภาพสอดคล้องเชื่อมโยงกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมชุมชน เพิ่มพูนความสัมพันธ์อันใกล้ชิดทางสังคมระหว่างผู้คนที่ทั้งภายในและภายนอกชุมชน ทั้งนี้ การรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งของคนในชุมชนนอกจากจะสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ยากและสลับซับซ้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาความยากจนที่มีความเป็นองค์รวมเกี่ยวพันทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง ซึ่งต้องอาศัยชุมชนที่เข้มแข็งเป็นเสาหลักในการร่วมมือร่วมใจดำเนินการให้หลุดพ้นจากความยากจนตลอดไปแล้ว ยังช่วยให้ชุมชนสามารถพัฒนาอนาคตของชุมชนได้อีกด้วย (สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชน, 2548)

2) แนวทางพัฒนาการวางแผน

การบริหารจัดการกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง ด้วยการส่งเสริมการรวมตัวเรียนรู้ร่วมคิดร่วมทดลองปฏิบัติจริง รวมทั้งการเสริมหนุนกลุ่มที่มีการรวมตัวอยู่แล้วให้เข้มแข็งเน้นศักยภาพความพร้อมของชุมชน เชื่อมโยงกับการทำมาหาเลี้ยงชีพตั้งแต่ระดับปัจเจก ระดับครอบครัวจนถึงระดับชุมชน คำนึงถึงความพอประมาณและความพออยู่พอกินเป็นลำดับแรกก่อนที่จะเชื่อมต่อกับชุมชนและสังคมภายนอก มีกระบวนการจัดการองค์ความรู้เป็นขั้นเป็นตอน มีเครือข่ายการเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน การจัดการองค์ความรู้และระบบการเรียนรู้ของชุมชนอย่างครบวงจร (สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชน, 2548)

การสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน ด้วยการบูรณาการกระบวนการผลิตบนฐานศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนอย่างสมดุล เน้นการผลิตเพื่อการบริโภคอย่างพอเพียงภายในชุมชน สร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนในการลงทุนสร้างอาชีพและรายได้ที่มีการจัดสรรประโยชน์อย่างเป็นธรรมแก่ชุมชน รวมทั้งการส่งเสริมบทบาทสตรีในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนและนำไปสู่การแก้ปัญหาความยากจนและการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสันติและเกื้อกูลกัน ด้วยการส่งเสริมสิทธิชุมชนและกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสงวน อนุรักษ์ พัฒนา ใช้ประโยชน์และเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

2.2 แนวคิดการพัฒนาชุมชนตามแนวพระพุทธศาสนา

การพัฒนา หมายถึง ทำให้เจริญยิ่งขึ้น ใช้ในความหมายได้หลายประเภท คือ การพัฒนาคน พัฒนาวัตถุ หรือการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เพื่อนำไปสู่มิติที่ดีกว่า ความเจริญเติบโตความก้าวหน้าการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของมนุษย์ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น หรือการเปลี่ยนแปลงสภาพด้านจิตใจจนสามารถทำให้แต่ละบุคคลเจริญขึ้น หรือเพิ่มทับทวียิ่งขึ้น การพัฒนามีทฤษฎีต่าง ๆ คือ ต้องทำให้เจริญ ซึ่งเป็นตัวธรรมะ เพราะธรรมะจะช่วยพัฒนาจิตใจให้สูงขึ้น เมื่อมีจิตใจที่สูงขึ้นแล้ว ก็ย่อมจะทำการพัฒนาไม่ว่าในด้านไหน ก็จะทำให้เกิดผลดี ถ้าจิตใจขาดธรรมะแล้ว ก็ย่อมไม่อาจพัฒนาอะไรได้เลย ธรรมะนั้นจะช่วยให้เราสามารถพัฒนาจิตได้ เมื่อจิตได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องแล้ว ก็ย่อมจะพัฒนาอะไรก็ได้ (พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ), 2514)

การพัฒนา คือ ทำให้มีความเจริญการฝึกอบรม หรือการทำให้เป็นการทำให้มีขึ้นโดยอาศัยหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิและปัญญาหลักการดังกล่าว ได้แก่ 1) อธิศีลสิกขา คือ การฝึกฝนอบรม การพัฒนาด้านความประพฤติ กฎระเบียบวินัยความสุจริต ทางกาย วาจาและอาชีพ 2) อธิจิตตสิกขา คือ การฝึกฝนการอบรม พัฒนาด้านจิตใจ ที่ปลูกฝังคุณธรรมเพื่อสร้างเสริมคุณภาพ สมรรถภาพและสุขภาพจิต 3) อธิปัญญา คือ การฝึกฝนอบรม พัฒนาด้านปัญญา เพื่อทำให้เกิดความรู้เข้าใจในสรรพสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้ตามความเป็นไปตามเหตุปัจจัยอันเกิดขึ้น เพื่อจะช่วยเหลือปัญหาที่บังเกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2547)

การพัฒนาตามหลักการพุทธศาสนา ใช้คำว่า ภาวนา เป็นคำนามในภาษาบาลี มีรูปกิริยาศัพท์เป็นภาเวติ มีความหมายตรงกับคำว่า วุฑฺฒติ หรือวัฒนา หรือพัฒนา ที่ใช้ในภาษาไทย คำว่า ภาวนา ในคำสอนพุทธศาสนา หมายถึง การทำให้มีขึ้นเป็นขึ้น หรือการทำให้เจริญขึ้น การบำเพ็ญ การพัฒนาเพื่อหาสิ่งที่ยังไม่มีให้มีขึ้น โดยเป็นการฝึกอบรมตนให้ดีขึ้นไปกว่าเดิม โดยแก้ไขในสิ่งที่ตนได้กระทำที่บกพร่องไปให้ดีขึ้น หรือภาวนา แปลว่า เจริญ หรือการทำให้เพิ่มพูนขึ้น โดยการฝึกอบรม ตรงกับความหมายว่า สิกขา ฉะนั้น สิกขา กับภาวนาเป็นคำที่ใช้ได้เหมือนกัน เพราะมีความหมายคล้ายกันอย่างใกล้เคียงกัน หรือใช้แทนกันได้ในบางกรณี การปฏิบัติทางพระพุทธศาสนามีหลักการในการพัฒนา (อง.ปญจก. (ไทย) 22/79/114)

ภาวนา 4 คือ การเจริญ การทำให้เป็นให้มีขึ้น การฝึกอบรม การพัฒนา มีแนวทางอยู่ 4 ประการ คือ 1) กายภาวนา หมายถึง การเจริญกาย พัฒนากาย การฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้งห้าด้วยดีและปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณไม่ให้เกิดโทษให้กุศลธรรมงอกงาม และการพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในทางกายภาพ 2) สีลภาวนา หมายถึง การเจริญศีล การพัฒนาความประพฤติ การฝึกอบรมศีลให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน หรือไม่ก่อความเดือดร้อนเสียหายให้กับบุคคลอื่น อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน 3) จิตตภาวนา หมายถึง การเจริญจิต พัฒนาจิต หรือการฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีความเมตตากรุณา มีฉันทะ มีความอดุสาหะ มีความขยันหมั่นเพียร มีความอดทน มีสมาธิและสดชื่นเบิกบานภายในจิตใจ กล่าวคือ การเป็นสุขผ่องใสทางจิตใจ เป็นต้น 4) ปัญญาภาวนา หมายถึง การเจริญปัญญา พัฒนาปัญญา การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นแจ้งโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถหาจิตใจให้เป็น

อิสระสามารถทาดนให้เกิดความบริสุทธิ์จากกิเลสและปลดพ้นจากความทุกข์ โดยมีการแก้ไขปัญหาดได้ด้วยปัญญา เป็นต้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2557)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ การศึกษาเชิงเอกสารประกอบกับการศึกษาภาคสนามจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) แล้วนำมาวิเคราะห์ประกอบเนื้อหาในวิทยานิพนธ์

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มที่ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง มีคุณสมบัติเป็นผู้ที่ทรงภูมิรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน และประชาชนในชุมชนบ้านบุญแจ่ม รวมจำนวนทั้งหมด 15 รูป/คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) (สุวิมล ติรภานันท์, 2555)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยสิ่งที่สนใจศึกษาอยู่บนพื้นฐานของวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยเข้าร่วมในกิจกรรมในพื้นที่ในการศึกษา อาศัยการติดตามอย่างเป็นธรรมชาติ ต่อสถานการณ์ สภาพแวดล้อม การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งลักษณะเด่น อุปสรรคปัญหา สิ่งที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรค ทำการบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกตความเป็นจริง การศึกษาซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสังเกตอาจไม่เพียงพอ ดังนั้นจึงต้องมีการสอบถามข้อมูลเชิงลึกต่อไป

2) แบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิดแสดงความคิดเห็น ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 และ 3 เกี่ยวกับสภาพบริบทชุมชน กระบวนการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธ และวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธของชุมชนบ้านบุญแจ่ม ตำบลน้ำเลา อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ รวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการลงพื้นที่สัมภาษณ์ด้วยตนเอง มีการจดบันทึกและบันทึกเสียง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์โดยพิจารณาประเด็นหลักที่สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีและเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ภาพรวมไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นย่อยของกระบวนการวิเคราะห์ตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธ

แนวคิดการพัฒนาชุมชนเป็นการสร้างชุมชนให้เจริญ โดยอาศัยกำลังความสามารถของประชาชน และความร่วมมือของรัฐบาลร่วมกัน ขบวนการต่าง ๆ ซึ่งประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐใช้ความพยายามร่วมกันเพื่อแก้ไขภาวะเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดีขึ้น รวบรวมท้องถิ่นเข้าเป็นส่วนเดียวกันทั้งประเทศ และเพื่อให้ท้องถิ่นนั้น สามารถมีส่วนช่วยเหลือในการสร้างความเจริญของประเทศด้วย การพัฒนาท้องถิ่นจึงมีองค์ประกอบ 2 ประการ คือ ความร่วมมือของประชาชน หมายถึง ในการแก้ไขระดับการครองชีพของประชาชนให้ดีขึ้น ประชาชนต้องริเริ่มกิจการของตนเองด้วยตัวเองจนเต็มความสามารถและองค์ประกอบอีกประการหนึ่งคือ ความช่วยเหลือทางวิชาการและอื่น ๆ จากรัฐบาลหรือจากที่อื่น ๆ จะต้องดำเนินการในทางที่เป็นการ ส่งเสริมการริเริ่มของประชาชน การช่วยตัวเอง และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้ดียิ่งขึ้น

แนวคิดการพัฒนาชุมชนตามแนวพระพุทธศาสนา คือ ต้องทำให้เจริญ ซึ่งเป็นตัวธรรมะ เพราะธรรมะจะช่วยพัฒนาจิตใจให้สูงขึ้น เมื่อมีจิตใจที่สูงขึ้นแล้ว ก็ย่อมจะทำการพัฒนาไม่ว่าในด้านไหน ก็จะทำให้เกิดผลดี ถ้าจิตใจขาดธรรมะแล้ว ก็ย่อมไม่อาจพัฒนาอะไรได้เลย ธรรมะมันจะช่วยให้เราสามารถพัฒนาจิตใจได้ เมื่อจิตใจได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องแล้ว ก็ย่อมจะพัฒนาอะไรก็ได้ การพัฒนา คือ ทำให้มีความเจริญการฝึกอบรมหรือการทำให้เป็นการทำให้มีขึ้นโดยอาศัยหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิและปัญญาหลักการดังกล่าว ได้แก่

1) อธิศีลสิกขา คือ การฝึกฝนอบรม การพัฒนาด้านความประพฤติ กฎระเบียบวินัย ความสุจริต ทางกาย วาจาและอาชีพ

2) อธิจิตตสิกขา คือ การฝึกฝน การอบรม พัฒนาด้านจิตใจ ที่ปลูกฝังคุณธรรมเพื่อสร้างเสริมคุณภาพ สมรรถภาพและสุขภาพจิต

3) อธิปัญญา คือ การฝึกฝนอบรม พัฒนาด้านปัญญา เพื่อทำให้เกิดความรู้เข้าใจในสรรพสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้ตามความเป็นไปตามเหตุปัจจัยอันเกิดขึ้น เพื่อจะช่วยแก้ไขปัญหาที่บังเกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง

การพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง โดยใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 พบว่า หลักสัปปุริสธรรมนั้นเป็นข้อธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่บริษัทตามโอกาสสถานที่ต่าง ๆ กัน (อง.สตตก. (ไทย) 23/65/143) ซึ่งคุณสมบัติของบุคคลที่ดีในความหมายของพระพุทธศาสนาจะต้องเป็นผู้ประกอบด้วยหลักธรรม 7 ประการในชีวิตประจำวัน นั้นถ้าหากใครมีคุณธรรมของมนุษย์ที่แท้ 7 ประการนี้และสามารถประพฤติได้อย่างถูกต้องตามหลักการเหล่านี้โดยสมบูรณ์แล้วผู้นั้นย่อมได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่พระพุทธเจ้ายกย่องว่าเป็น "สัตบุรุษ" หรือ "คนดีแท้" หรือ "มนุษย์โดยสมบูรณ์" การกระทำหรือพฤติกรรมของเขา มีความเหมาะสมถูกต้องปราศจากความผิดพลาดน่าประโยชน์มาให้ทั้งแก่ตนเองและสังคมโดยรวม ย่อมเอื้ออำนวยประโยชน์สันติสุขแก่สังคมนั้น

2. กระบวนการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธของชุมชนบ้านบุญแจ่ม ตำบลน้ำเลา อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ พบว่า มี 6 ขั้นตอน ได้แก่

1) ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์สถานการณ์ ที่ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ และบริบท

สังคมเปลี่ยนแปลงไปที่เห็นได้ชัดมีอยู่ 4 มิติสำคัญ คือ (1) มิติทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่กำลังประสบอยู่ในปัจจุบันสาเหตุสำคัญเพราะคนในชุมชนไม่สามารถพึ่งพาตนเองในทางเศรษฐกิจได้ (2) มิติทางสังคม เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (3) มิติทางวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม มีความแตกต่างกันอยู่พอสมควร ต้องยอมรับถึงสภาพของสังคมเปลี่ยนแปลงไป (4) มิติทางสิ่งแวดล้อม ที่ได้รับผลกระทบจากสภาพทางสังคมและค่านิยม กล่าวได้ว่า การวิเคราะห์สถานการณ์กระบวนการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งบ้านบุญแจ่ม มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม คือต้องยอมรับว่าชุมชนคือฐานรากที่มีความมั่นคงและมีเสถียรภาพโดยต้องมีการสนับสนุนให้มีการจัดการกระบวนการพัฒนาและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลสารสนเทศที่ศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์

2) ขั้นที่ 2 การวางแผน เป็นการวางแผนกระบวนการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งของบ้านบุญแจ่ม ได้ให้ความสำคัญกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของสังคมส่วนรวมด้วย โดยเชื่อว่าหากเศรษฐกิจเติบโตสูงขึ้นระดับรายได้ของประชากรก็จะเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งจะส่งผลให้มาตรฐานการดำรงชีวิตของประชาชนสูงขึ้นแต่การขยายตัวทางเศรษฐกิจในเชิงปริมาณดังกล่าว ก่อให้เกิดปัญหาหลายประการ เช่น ปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างภาคอุตสาหกรรมกับภาคเกษตรกรรมนำไปสู่ข้อสรุปผลของการพัฒนาที่ผ่านมา จึงการมีระดมด้านความคิด ร่วมคิด มีวัตถุประสงค์เพื่อระดม "พลังความคิด" ให้รู้แจ้งแทงตลอดด้านเศรษฐกิจ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการระดมสมอง เพื่อระดมความคิด เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน ปรับกระบวนการทัศน์มีการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ วิเคราะห์ปัญหาและโอกาสอย่างรอบด้านเพื่อไปสู่การวางแผนที่ครอบคลุมตามเป้าหมายที่วางเอาไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดในการวางแผนพัฒนา

3) ขั้นที่ 3 การพัฒนาโครงการและกิจกรรมของชุมชน เพื่อการพัฒนาเป็นการจัดกิจกรรมที่เป็นระบบในการพัฒนาตัวบุคคลในด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา เพื่อการปฏิบัติหน้าที่องค์การให้บรรลุถึงเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งโครงการที่ดีย่อมทำให้ประสิทธิภาพของการดำเนินงาน และผลตอบแทนที่องค์การหรือหน่วยงานจะได้รับอย่างคุ้มค่า อันจะนำมาซึ่งการพัฒนาของหน่วยงานนั้น

4) การติดตามและการประเมินผล ความสำคัญและจำเป็นของการติดตามและประเมินผล คือ ให้ได้สารสนเทศ (information) เพื่อ 1) ประกอบการตัดสินใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในโครงการทั้งทางตรงและทางอ้อม ใช้ศึกษาเรียนรู้ความสำเร็จ อุปสรรค และความล้มเหลวของโครงการ ตัวอย่างของการใช้ประโยชน์จากข้อมูลสารสนเทศ เช่น (1) ติดตามการใช้ทรัพยากรและงบประมาณเพื่อปรับปรุงการจัดสรรและกระจายทรัพยากรให้โครงการสามารถดำเนินได้ตามเป้าหมายและตามกรอบงบประมาณที่กำหนด (2) ศึกษาปัญหาและสาเหตุของปัญหาอุปสรรคเพื่อดำเนินการแก้ไขได้ตรงจุดตรงเวลา (3) ติดตามความครอบคลุมและประโยชน์ที่กลุ่มเป้าหมายพึงได้รับอย่างทั่วถึง ไม่กระจุกตัวอยู่ที่กลุ่มใดหรือ พื้นที่ใดเป็นพิเศษ (4) ตรวจสอบว่าประชากรกลุ่มเป้าหมายให้การยอมรับและใช้ประโยชน์จากโครงการมากน้อยเพียงใด (5) ประเมินผลกระทบระยะยาวที่เกิดขึ้นกับประชาชน โดยเฉพาะการยกระดับคุณภาพชีวิต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องรายได้ สุขภาพ สิ่งแวดล้อม และความเข้มแข็งของประชาชน และ (6) แสดงความรับผิดชอบของผู้จัดทำโครงการที่จะต้อง

รายงานผลงานผลดำเนินงานให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องรับทราบร่วมกัน

5) ขั้นที่ 5 การส่งเสริมความร่วมมือ การส่งเสริมความร่วมมือของบุคคลในชุมชนต้องได้รับความร่วมมือจากทุกคนในชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ดีของคนในชุมชน และสังคมโดยส่วนรวมมีส่วนร่วมของชุมชนว่าสมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร (2) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ (3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน (4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ โดยสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาคเพราะว่าการส่งเสริมการมีส่วนร่วมมีความเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ เป็นการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ อารมณ์ รวมทั้ง ค่านิยมของประชาชนเป็นเครื่องชี้นำตนเองให้เข้ามามีส่วนร่วม แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การกระทำที่บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทำให้ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม เกิดความผูกพัน มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อกิจกรรมที่ดำเนินงานด้วยความสมัครใจร่วมกัน

6) ขั้นที่ 6 การวิเคราะห์ผลกระทบการพัฒนาเป็นแนวทางในการพิจารณาแก้ไขปัญหาแต่ละปัญหา ตามขีดความสามารถของชุมชน ทำให้ทราบว่าปัญหาใดแก้ไขได้ง่าย ปัญหาใดแก้ไขได้ยากหรือปัญหาใดได้รับการแก้ไขและเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อชุมชนแล้ว ก็สามารถเลือกดำเนินการได้ก่อนหลังตามลำดับ เป็นการเตรียมการสำหรับการแก้ไขปัญหาไว้ล่วงหน้า ในขั้นปฏิบัติการสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริงตามลำดับ เพราะการวิเคราะห์ปัญหาชุมชนนั้นเป็นการเชื่อมโยงปัญหาทั้งหมดเอาไว้ในทุกแง่มุมเพื่อเปรียบเทียบผลได้ผลเสียจากกระบวนการพัฒนาว่าได้ประสบผลสำเร็จมากน้อยแค่ไหน เพื่อให้ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

การนำเสนอการอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้ มีดังนี้

1. จากผลการวิจัยกระบวนการการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธของชุมชนบ้านบุญแจ่ม ตำบลน้ำเลา อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ พบว่า การวิเคราะห์สถานการณ์ ที่ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและบริบทสังคมเปลี่ยนแปลงไปที่เห็นได้ชัดมีอยู่ 4 มิติสำคัญ คือ (1) มิติทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่กำลังประสออยู่ในปัจจุบันสาเหตุสำคัญเพราะคนในชุมชนไม่สามารถพึ่งพาตนเองในทางเศรษฐกิจได้ (2) มิติทางสังคม เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (3) มิติทางวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม มีความแตกต่างกันอยู่พอสมควร ต้องยอมรับถึงสภาพของสังคมเปลี่ยนแปลงไป (4) มิติทางสิ่งแวดล้อม ที่ได้รับผลกระทบจากสภาพทางสังคมและค่านิยม กล่าวได้ว่า การวิเคราะห์สถานการณ์กระบวนการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งบ้านบุญแจ่ม มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม คือต้องยอมรับว่าชุมชนคือฐานรากที่มีความมั่นคงและมีเสถียรภาพโดยต้องมีการสนับสนุนให้มีการจัดการกระบวนการพัฒนาและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลสารสนเทศที่ศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ

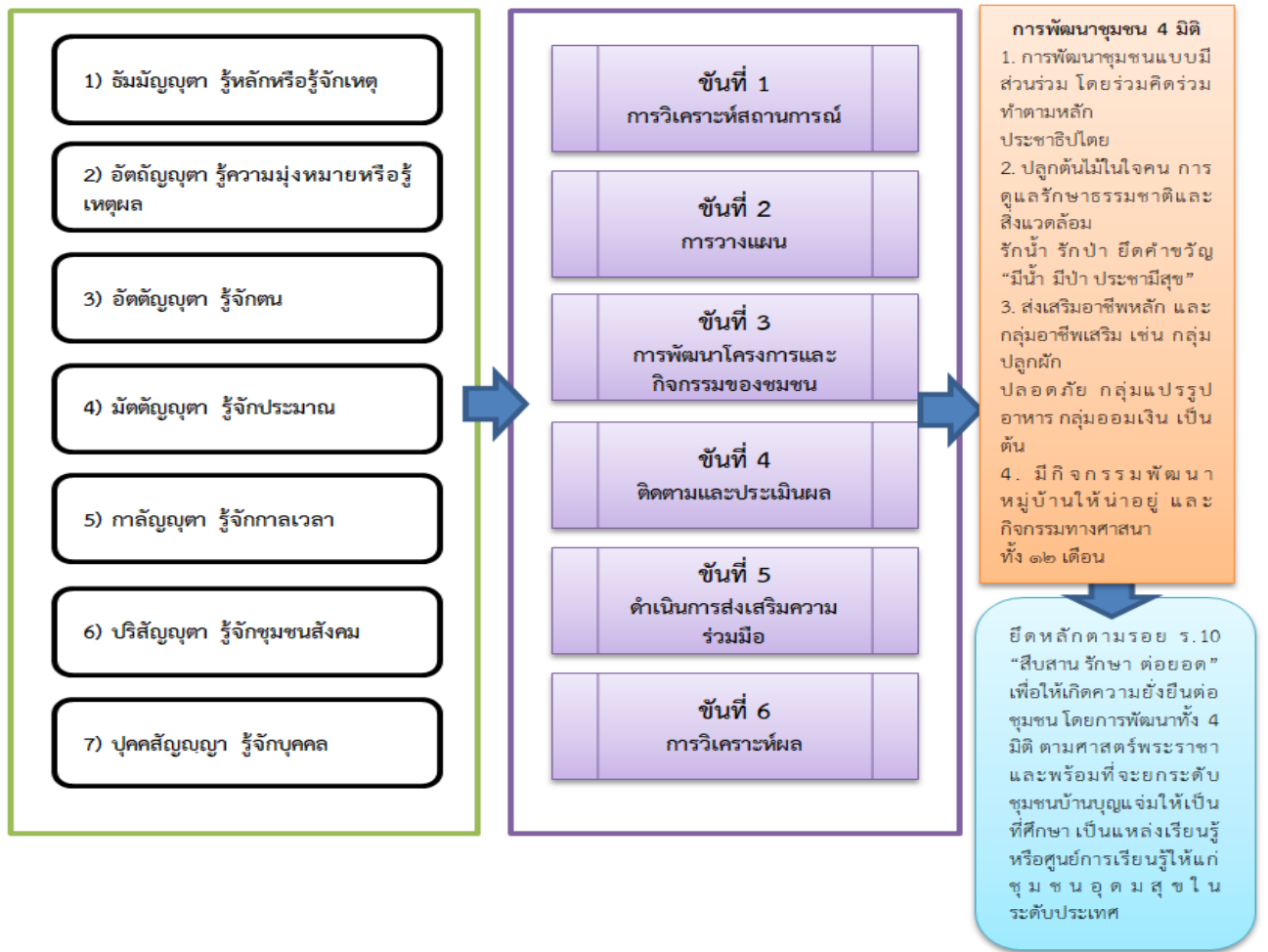
พระมหาสมศักดิ์ ธีรว โส (แหวนคำ) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการพัฒนาชุมชนเมืองและชนบทสู่ความยั่งยืน ในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา” มีผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาและกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเมืองและชนบทในเทศบาลตำบลเชียงคำและองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำแวน ตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า ด้านกระบวนการพัฒนาและกระบวนการมีส่วนร่วมใน 1) มิติทางเศรษฐกิจ จะเห็นได้ว่าเศรษฐกิจแบบพออยู่พอกิน พอประมาณและมั่นคงยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้พ้นจากความยากจนโดยมีอาชีพที่สุจริตโดยใช้ความเป็นวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมผสมผสานความทันสมัยแบบใหม่ ๆ แต่ยังคงรักษารากฐานความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะพื้นที่ของตนไว้ได้อย่างเหนียวแน่น ช่วยให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ และกลุ่มเกษตรกรจำนวนมากมีรายได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัดจากความพยายามในการพลิกฟื้นของดีที่มีอยู่ในชุมชนให้คนภายนอกสัมผัสได้และเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนที่สุด เกิดชีวิตที่มีสุขพ้นจากความยากจนสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีครอบครัวที่อบอุ่นและเป็นสุขตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน 2) มิติทางสังคมมีการสร้างแนวทางปฏิบัติร่วมกันเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันและหลักประกัน ความสมดุลความเสมอภาคให้เกิดขึ้นในสังคมแก้ปัญหาต่างๆของคนในชุมชนและวางแผนไว้เพื่ออนาคตป้องกันจากสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต มีการจัดลำดับความสำคัญนั้นของปัญหา ตรงจุดตามเป้าหมายที่ทุกฝ่ายเห็นว่าควรปรับปรุงแก้ไขพัฒนาร่วมกัน เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐ เกิดสังคมร่วมรับผิดชอบร่วมกันดำเนินงาน ร่วมกันคิด ร่วมลงมือปฏิบัติการ ร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันในการติดตามและประเมินผลให้เกิดความยั่งยืน 3) มิติทางวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมการค้าขายตามวิถี ประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน โดยมีวัดเป็นศูนย์รวมใจในกิจกรรมต่างๆ มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาของตนเอง เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนส่วนหนึ่งเป็นการสืบทอดวิถีชีวิตวัฒนธรรมให้แก่คนรุ่นหลัง ทำให้เกิดการซึมซับทางวิถีวัฒนธรรมของตนเอง สร้างความผูกพันของคนในชุมชนเกิด มีผู้นำรุ่นเก่าถ่ายทอดวิถีชีวิตวัฒนธรรมสู่ผู้นำรุ่นใหม่ เกิดการขยายเครือข่ายทางวัฒนธรรมเกิดผู้นำที่เป็นทางการ และผู้นำที่ไม่เป็นทางการ รวมถึงผู้นำกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีบทบาทผู้นำเพื่อเป็นแบบอย่างให้สมาชิกชุมชนและกลุ่มเยาวชนได้ปฏิบัติตามในการนำวัฒนธรรมที่มีอยู่มาปรับประยุกต์ใช้อย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงรักษารากของวัฒนธรรมไว้อย่างลึกซึ้งและเข้าใจ มิติทางด้านสิ่งแวดล้อมการสร้างจิตสำนึกการตระหนักรู้ถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงระบบการ ควบคุมมลภาวะทางสิ่งแวดล้อมปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนา ให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมเป็นการสร้างแนวปฏิบัติร่วมกันและความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อมปลูกจิตสำนึกให้ทุกคนเพื่อเกิดการหวงแหนเป็นส่วนหนึ่งของการอนุรักษ์โดยใช้วิถีชีวิตของคนในชุมชนมาเป็นตัวกำหนด เกิดการวางแผนการดำเนินการที่เหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมบริโภคและกระแสโลก เป็นการสร้างความสมดุลของสิ่งแวดล้อมในชุมชนนั้น ๆ เกิดคุณค่ามากที่สุดและยั่งยืนต่อไป (พระมหาสมศักดิ์ ธีรว โส (แหวนคำ), 2561)

2. ผลการศึกษา ในส่วนของการวิเคราะห์กระบวนการกับหลักสัปปุริสธรรม 7 พบว่ากระบวนการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งของชุมชนบ้านบุญแจ่ม อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่ ทำให้ผู้วิจัยพบประเด็นที่สำคัญว่า ควรมีแนวทางในการนำองค์ความรู้ไปต่อยอดเพื่อพัฒนากระบวนการตามแนววิถีพุทธที่สอดคล้องกับเนื้อหามากขึ้น โดยผู้วิจัยเลือกหลักสัปปุริสธรรม 7 เพราะเห็นว่า กระบวนการทั้ง 6 ขั้นตอนในการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งบ้านบุญแจ่มที่ประกอบด้วย (1) การวิเคราะห์สถานการณ์ (2) การวางแผน (3) การพัฒนา

โครงการและกิจกรรมของชุมชน (4) ติดตามและประเมินผล (5) ดำเนินการส่งเสริมความร่วมมือ และ (6) การวิเคราะห์ผล มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับหลักธรรมสัปปุริสธรรม 7 ธรรมของคนดีธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ มี 7 ประการคือ 1) ธัมมัญญูตา รู้หลักหรือรู้จักเหตุ 2) อตถัญญูตา รู้ความมุ่งหมายหรือรู้เหตุผล 3) อตตัญญูตา รู้จักตน 4) มัตตัญญูตา รู้จักประมาณ 5) กาลัญญูตา รู้จักกาลเวลา 6) ปริสัจญูตา รู้จักชุมชนสังคม 7) ปุคคสัจญูตา รู้จักบุคคล คุณธรรม 7 ประการอันเป็นคุณสมบัติภายในตัวบุคคล ซึ่งมีคุณสมบัติทั้ง 7 ประการนี้เป็นองค์ประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกันอย่างสมบูรณ์ที่จะทำให้บุคคลสามารถจัดการสามารถ ปฏิบัติการในภาระงานทุกอย่างภายใต้การมีส่วนร่วมและการพึ่งตนเองของชุมชน ให้บรรลุผลสำเร็จในการพัฒนาชุมชนได้ตามเป้าหมาย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ **กัญจนพรพรรณ จุพรมณี** ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการของหมู่บ้านศาลาเม็ง ตำบลท่าผา อำเภอกะลาเจ้าพระยาจังหวัดลำปาง” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการของหมู่บ้านศาลาเม็ง ตำบลท่าผา อำเภอกะลา เจ้าพระยา จังหวัดลำปาง นอกจากการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งแล้วนั้น แนวทางการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งตามหลักธรรมสัปปุริสธรรม 7 ที่นำมาบูรณาการใช้ในการดำเนินการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอีกด้วย นอกจากส่งเสริมความเข้มแข็งของคนในชุมชนแล้วยังได้บ่มเพาะปูพื้นฐานให้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่ มีความเข้มแข็งทางจิตสำนึก สามารถสืบสานวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในชุมชนให้เข้มแข็งสืบต่อไป (กัญจนพรพรรณ จุพรมณี, 2561)

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษากระบวนการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งของชุมชนบ้านบุญแจ่ม อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ ทำให้ผู้วิจัยพบประเด็นที่สำคัญว่า ควรมีแนวทางในการนำองค์ความรู้ไปต่อยอดเพื่อพัฒนากระบวนการตาม แนววิถีพุทธที่สอดคล้องกับเนื้อหามากขึ้น โดยผู้วิจัยเลือกหลักสัปปุริสธรรม 7 เพราะเห็นว่า กระบวนการทั้ง 6 ขั้นตอนในการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งบ้านบุญแจ่มที่ประกอบด้วย (1) การวิเคราะห์สถานการณ์ (2) การวางแผน (3) การพัฒนาโครงการและกิจกรรมของชุมชน (4) ติดตามและประเมินผล (5) ดำเนินการส่งเสริมความร่วมมือ และ (6) การวิเคราะห์ผล มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับหลักธรรมสัปปุริสธรรม 7 ธรรมของคนดีธรรมที่ทำให้เป็น สัตบุรุษมี 7 ประการคือ 1) ธัมมัญญูตา รู้หลักหรือรู้จักเหตุ 2) อตถัญญูตา รู้ความมุ่งหมายหรือรู้เหตุผล 3) อตตัญญูตา รู้จักตน 4) มัตตัญญูตา รู้จักประมาณ 5) กาลัญญูตา รู้จักกาลเวลา 6) ปริสัจญูตา รู้จักชุมชน สังคม 7) ปุคคสัจญูตา รู้จักบุคคล คุณธรรม 7 ประการอันเป็นคุณสมบัติภายในตัวบุคคล ซึ่งมีคุณสมบัติทั้ง 7 ประการนี้เป็นองค์ประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกันอย่างสมบูรณ์ที่จะทำให้บุคคลสามารถจัดการสามารถ ปฏิบัติการในภาระงานทุกอย่างภายใต้การมีส่วนร่วมและการพึ่งตนเองของชุมชน ให้บรรลุผลสำเร็จในการพัฒนาชุมชนได้ตามเป้าหมาย สรุปดังภาพต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ด้านการพัฒนาสังคมควรมีการนำปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ และแนวทางในการแก้ไขปัญหา ด้านการพัฒนาสังคมไปปรับใช้ในหมู่บ้านบุญแจ่ม ตำบลน้ำเลา อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ต่อไป
- 2) ในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจควรมีหน่วยงานติดตามตรวจสอบการเสนอแนวคิดทาง ด้านเศรษฐกิจอย่างเป็นทางการและควรเน้นที่พัฒนาเรื่องปากท้องของประชาชนให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและในด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมควรเน้นการพัฒนาจากการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน โดยการประชาสัมพันธ์กิจกรรมรักษาสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนให้ประชาชนรับทราบและควรมีการเน้นให้มีการอนุรักษ์รักษาแบบยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธของชุมชนในเขตภาคเหนือตอนบน
- 2) การศึกษาเชิงปฏิบัติการในการสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งตามแนวพุทธกับกลุ่มภาคีเครือข่ายการพัฒนาสังคมในจังหวัดแพร่

3) ควรศึกษาการสร้างหลักสูตรในการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งตามแนววิถีพุทธ

4) ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการ ตามหลักสัปปุริสธรรม 7

เอกสารอ้างอิง

กมลวรรณ ศรีเจริญจิตร. (2557). “รูปแบบการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้แก่ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”. *วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

กัญจนพรรณณี จุฬารมณี. (2561). “การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการของหมู่บ้านศาลาเม็ง ตำบลท่าผา อำเภอกะลาจักษ์จังหวัดลำปาง”. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

คำนาย อภิปรัชญาสกุล. (2558). *เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy)*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท โฟกัสมีเดีย แอนด์พับลิชซิ่ง จำกัด.

ทาริตา แต่งเส็ง. ญัฐวิภา ทองรุ่ง และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์. (2563). การพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธ, *Journal of Modern Learning Development*. ปีที่ 5 ฉบับที่ 4 (กรกฎาคม – สิงหาคม): 239-253.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2547). *วิธีคิดแบบหลักพุทธธรรม*. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร จำกัด.

พระมหาสมศักดิ์ อีรวีโส (แหวนคำ). (2561). “กระบวนการพัฒนาชุมชนเมืองและชนบทสู่ความยั่งยืน ในอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดพะเยา”. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนสังคม*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ.

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอร่องควาง จังหวัดแพร่. (2565). *หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอร่องควาง จังหวัดแพร่*. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://district.cdd.go.th/rongkwang/services/> [12 มกราคม 2565].

สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชน. (2548). *แผนชุมชน*. กรุงเทพมหานคร : สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชน.

สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2551). *พจนานุกรมศัพท์พุทธศาสนา ไทย-อังกฤษ*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหามกุฏราชวิทยาลัย.

สุธี วรประดิษฐ์. (2553). “การมีส่วนร่วมของชุมชนงานสารสนเทศสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตราด : สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตราด”. *วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง*. กรุงเทพมหานคร :

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.).

สุภาพ บุญไชย. (2553). *การอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาภูมิทัศน์วัฒนธรรมป่าบุงป่าทามลุ่มน้ำชีโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.).

สุวิมล ตีรกานันท์. (2555). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Dunham, P. J., Hurshman, A., Litwin, E., Gusella, J., Ellsworth, C., & Dodd, P. W. (1998). Computer-mediated social support : Single young mothers as a model system. *American journal of community psychology*. 26 (2): 281-306.

Miniclier, L. (1969). Community Development as a Vehicle of US Foreign Aid. *Community Development Journal*, 4 (1): 8-12.

Peter Du Sautoy. *Status*. (1962). (Community Development Bulletin : Rosenbach).

รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายสาธารณะองค์การบริหาร
ส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่
The Model of People's Participation in Public Policy Development of
Tam Nak Tam Sub-District Administrative Organization Nong Muang
Khai District, Phrae Province

สิริพร อินทรจุฑกุล¹, สุขุม กัณกา²
Siripon Intararujikul¹, Sukhum Kanka²
องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม¹,
วิทยาลัยสงฆ์แพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย²
Tam Nak Tam Sub-District Administrative Organization¹,
Phrae Buddhist collage, Mahachulalongkornrajavidyalaya University²
Email: gifted_land@hotmail.com

(Received: Oct 25, 2023; Revised: Oct 30, 2023; Accepted: Nov 3, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายสาธารณะ องค์การบริหารส่วนตำหนักธรรมอำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงผสมผสาน เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ประชาชนในชุมชน และการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน และผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการสัมภาษณ์ใช้วิธีการบรรยาย ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายสาธารณะองค์การบริหารส่วน ตำบลตำหนักธรรม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ใน ระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการร่วมการตัดสินใจ ด้านการร่วมปฏิบัติ และ ด้านการรับฟังความคิดเห็น ด้านการควบคุม ด้านการวางแผนร่วม และด้านการให้ข้อมูล ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนานโยบายสาธารณะองค์การ บริหารส่วนตำบลตำหนักธรรมจะต้องคำนึงถึงการทำงานร่วมกัน ในรูปแบบของคณะกรรมการ มีการติดต่อ ประสานงาน ประชาคม ร่วมกันภายในชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำในการตัดสินใจร่วมกัน เปิด โอกาสให้ทุกส่วนงานได้แสดงความคิดเห็น ปรีกษาหารือร่วมกันโดยใช้ระบบประชาธิปไตยมาเป็นตัวตัดสินใจ ในการวางแผนการดำเนินงาน ตัดสินใจ ลงมือปฏิบัติร่วมกัน และรับผลประโยชน์ร่วมกัน โดยมีคณะกรรมการ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงาน ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, นโยบายสาธารณะ, รูปแบบ

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the model of people's participation in the public policy development of Tam Nak Tham Sub-district Administrative Organization, Nong Muang Khai District, Phrae Province. This research was the mixed methods both quantitative and qualitative research. Data were collected by using questionnaires people in the community and interviews with community leaders and leaders of Tam Nak Tham Sub-district Administrative Organization The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation. The interview results were used by the method of description. The results of this research were as follows;

1. The results of the analysis of the people's participation in the public policy development of Tam Nak Tham Subdistrict Administrative Organization found that the overall level was at the highest level. Considering in each aspect, found that there were at high levels of opinions in all aspects. it arranged in descending order including decision making, operating cooperation, listening to opinions, control Joint planning and providing information respectively

2. The results of the analysis of the form of people's participation in the public policy development of Tam Nak Tham Sub-district Administrative Organization must consider working together in the form of a board. There was a coordination and the community all together in the community in order to get accurate information for joint decision making, allowing opportunities for all sections to express opinions, discussion together using the democratic system as a decision maker in the planning of operations, decide to act together and received mutual benefits with a monitoring committee to evaluate the operation results, suggestions and solutions to solve problems together in a systematic way.

Keyword: participation, public policy, model

บทนำ

นโยบายสาธารณะในระดับท้องถิ่น เป็นการกำหนดทิศทาง แนวทาง แผนงาน โครงการและกิจกรรมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเลือกที่จะทำเพื่อพัฒนาท้องถิ่นหรือตอบสนองต่อปัญหาของ ท้องถิ่นนั้นๆ โดยหน่วยงานราชการในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค ระดับจังหวัด ต่างมีหน้าที่เป็นหน่วยงานประสานงานเพื่อเป็นการขับเคลื่อนนโยบายที่รัฐบาลได้กำหนดไปปฏิบัติเพื่อให้ประชาชนได้รับ ประโยชน์สูงสุด เช่น โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โครงการกองทุนหมู่บ้าน และโครงการประชารัฐ เป็นต้น โดยรัฐบาลได้ประกาศนโยบายการสร้างรายได้ว่า สนับสนุนและผลักดันให้มีกระบวนการการสร้างรายได้ให้กับประชาชนทุกระดับ โดยจะส่งเสริมแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตามศักยภาพของชุมชน ในระดับฐานรากของประเทศตั้งแต่การผลิต

เพื่อการบริโภค นำผลิตภัณฑ์ที่เหลือออกจำหน่ายเพื่อสร้าง รายได้ในระดับครอบครัว ส่งเสริมการรวมตัวเพื่อ ดำเนินเศรษฐกิจระดับชุมชน เร่งพัฒนาผู้ประกอบการ ขนาดกลางและขนาดเล็กรวมทั้งการส่งเสริม การเชื่อมโยงอย่างเกื้อกูลและสนับสนุนซึ่งกันและกันกับ ธุรกิจขนาดใหญ่สู่ตลาดทั้งภายในประเทศและ ต่างประเทศเพื่อสร้างเสริมกระบวนการสร้างรายได้ให้กับ ประชาชนอย่างเป็นระบบ โดยมีวัตถุประสงค์ของ โครงการเพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ชุมชน สร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนให้สามารถคิดเอง ทำเองใน การพัฒนาท้องถิ่น ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ส่งเสริมความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดย สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมในท้องถิ่น โดยมีระบบ ราชการที่สำคัญเป็นตัวขับเคลื่อนหลัก

การมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในรายงานการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ นโยบายสาธารณะว่าหมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในกระบวนการนโยบายสาธารณะทั้งใน ด้านการให้และรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การให้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ การร่วมตัดสินใจ ทั้งในขั้นตอนการ ริเริ่มนโยบาย การจัดทำแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการปฏิบัติ การติดตาม และประเมินผลตามนโยบายแผนงานโครงการหรือกิจกรรมนั้น (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และคณะ, 2554: 18) ทั้งนี้ ที่ประชุมฯ ได้มีความเห็นเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวว่า ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมต้องเริ่ม จากครอบครัว ชุมชน โรงเรียน และอื่นๆ ซึ่งประชาธิปไตยบรรทัดฐานใหม่ประชาชนทุกภาคส่วนจะต้องมี ส่วนร่วมขับเคลื่อน ร่วมคิดร่วมทำและหาทางออกที่สามารถยอมรับร่วมกันได้ ขณะที่ผู้ออกแบบนโยบาย จะต้องมาจากหลายภาคส่วนหรือผู้มีส่วนได้เสีย อาทิ ประชาชน ชุมชน ส่วนท้องถิ่น เป็นการกระจายโอกาสให้ ประชาชนได้มีส่วนร่วมกำหนดนโยบายสร้างการเป็นหุ้นส่วนระหว่างกัน ทั้งนี้ บรรทัดฐานใหม่ต้องสร้างชีวิตชีวาให้ ไทย ให้นำไปสู่สังคมสันติสุข ทางเศรษฐกิจ สังคม เกิดพลังทางสังคม ที่ครอบคลุมกระบวนการทางนโยบาย ทั้งหมด ไม่ใช่การมีส่วนร่วมแบบผิวเผินเท่านั้น และไม่เพียงพลงเมืองทั่วไป แต่ต้องเป็นพลเมืองตื่นรู้และมี ส่วนร่วม จึงจะทำให้สามารถขับเคลื่อนต่อไปได้ อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมไม่ใช่เพียงการจัดเวที ประชาพิจารณ์เท่านั้น แต่ต้องให้เกิดประชาธิปไตยแบบหาทางออกหรือมีการปรึกษาหารือหาทางออกร่วมกัน ซึ่งรัฐธรรมนูญ 2560 ได้มีเจตนารมณ์ถึงการมีส่วนร่วมหลายมาตรา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมกัน คิดว่าจะเดินหน้าต่อไปอย่างไรให้เกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม กระจายโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม กำหนดนโยบายสร้างการเป็นหุ้นส่วนระหว่างกัน ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชน มี 7 ระดับ ตั้งแต่ระดับ การให้ข้อมูล การรับฟังความคิดเห็น การปรึกษาหารือ การวางแผนร่วม การร่วมตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ และการควบคุม ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 มีบทบัญญัติที่ว่าด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้อย่าง ชัดเจน โดยเฉพาะมาตรา 65 ที่ได้กำหนดเรื่องเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน แต่ยังคงพบปัญหาในกฎหมายระดับ พระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) ที่มีปัญหาในการบังคับใช้ ขณะที่กฎหมายแกนกลางหลักที่รองรับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนมี 3 ฉบับ คือ กฎหมายว่าด้วยสิทธิชุมชน กฎหมายว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบาย สาธารณะ และกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย แต่สิทธินั้นจะเกิดขึ้นได้หรือไม่นั้น จำเป็นต้องมีการปรับแก้ไข พ.ร.บ.ให้สอดคล้องกับหลักการของรัฐธรรมนูญด้วย

จากเหตุผลดังที่ได้กล่าวมา ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนในรายวิชาการเมืองกับนโยบายสาธารณะ จึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายสาธารณะองค์การบริหารส่วนตำหนักธรรม อำเภอนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ เพื่อนำเอาแนวคิดรูปแบบในการพัฒนานโยบายสาธารณะของประชาชนไปเป็นแนวทางในการศึกษาและพัฒนาในองค์กรอื่นๆต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนานโยบายสาธารณะ องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่
2. เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนานโยบายสาธารณะ องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่

ทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายสาธารณะองค์การบริหารส่วนตำหนักธรรมอำเภอนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่” การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

ความหมายและความสำคัญการมีส่วนร่วม

การแบ่งอำนาจในการกำหนดนโยบายและตัดสินใจกำหนดหรือจัดสรรทรัพยากรซึ่งจะไม่สามารถทำได้โดยขาดความเข้าใจร่วมกันได้จิตสำนึกและการประสานงานกันโดยการร่วมมือกันของบุคคลส่วนใหญ่ที่แสดงออก โดยผ่านกลุ่มตัวแทนในการกำหนด และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันซึ่งจะทำให้บุคคลและกลุ่มบุคคลสามารถตัดสินใจในสิ่งที่กระทบต่อชีวิตเขา โดยเฉพาะผลประโยชน์ที่เขาควรจะได้รับจากบริการต่างๆ (Delen, Corazan Alma G, 1997: 230-236) การที่บุคคล กลุ่มคน ประชาชนหรือองค์กรได้ร่วมพิจารณาแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน โดยร่วมกันวางแผนโครงการร่วมกันปฏิบัติงาน ประเมินผลงานพิจารณาตัดสินใจและร่วมกันรับผิดชอบด้วยความสมัครใจ (อเนก เหล่าธรรมทัศน์, 2557: 34) การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม (ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, 2546: 25) การพิจารณา ตัดสินใจ การร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวประชาชนเอง การที่จะสามารถทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท เพื่อแก้ไขปัญหา และนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นได้นั้น ผู้กระทำการเปลี่ยนแปลงจะต้องยอมรับในปรัชญาทางการพัฒนาชุมชนที่ว่ามนุษย์ทุกคนต่างมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมชุมชน ขณะเดียวกันจะต้องยอมรับด้วยความบริสุทธิ์ใจว่ามนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ ถ้ามีโอกาสและการชี้แนะที่ถูกต้อง (นงเยาว์ หลีพันธ์, 2547: 10)

แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม (participation) การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดผลต่อการขับเคลื่อนองค์กรหรือเครือข่าย (อคิน รพีพัฒน์, 2527: 7-8) เพราะมีผลในทางจิตวิทยาเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมย่อมเกิดความ

ภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร ความคิดเห็นถูกรับฟังและนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนาเครือข่าย และที่สำคัญผู้ที่มีส่วนร่วมจะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของเครือข่าย ความรู้สึกเป็นเจ้าของจะเป็นพลังในการขับเคลื่อนเครือข่ายที่ดีที่สุด (Cohen J.M. and Uphoff N.T., 1977: 123-135)

รูปแบบการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนมีความสำคัญอย่างยิ่งใน การพัฒนา ทั้งในระดับองค์กร ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติ โดยเฉพาะองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์กรปกครองที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้มากที่สุด เนื่องจากเป็นองค์กรปกครองที่ได้รับการกระจายอำนาจจากรัฐบาลกลางให้ประชาชนมี อำนาจในการปกครองตนเอง ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปรียบเสมือนรัฐบาลของ ท้องถิ่น มีอำนาจในการบริหารพัฒนาท้องถิ่นที่มีความเป็นอิสระ และสามารถตอบสนองต่อ ความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้มากที่สุด รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน เป็นการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาผ่านท้องถิ่นเพื่อให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารและพัฒนา ท้องถิ่นสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนมากที่สุด ด้วยการแสดงความคิดเห็น การเสนอแนะหรือการเสนอความต้องการ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในรูปของการใช้ สิทธิเลือกทางเลือกเพื่อให้เป็นฉันทามติ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมใน การติดตาม ประเมินผลให้การดำเนินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผ่านกระบวนการ นโยบายสาธารณะที่สำคัญ 3 ส่วนหลัก คือ 1) การมีส่วนร่วมในการผลักดันนโยบาย 2) การติดตามและประเมินผลการนำนโยบายไปปฏิบัติ และ 3) การสะท้อนกลับถึง ค่านิยมต่อของประชาชน นโยบาย เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงนโยบายให้ดียิ่งขึ้นต่อไป (วัชรินทร์ อินทพรหม, 2557: 278)

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ

การจัดสรรผลประโยชน์ หรือคุณค่าแก่สังคม (David Easton, 1953: 19-20) ซึ่งกิจกรรมของระบบการเมืองนี้จะกระทำโดยบุคคลผู้มีอำนาจสั่งการ ซึ่งสิ่งที่รัฐบาลตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำเป็นผลมาจาก “การจัดสรรค่านิยมของสังคม” ทั้งนี้ Easton ได้ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ตัดสินใจนโยบายกับประชาชนในสังคมว่า (Ira Sharkansky, 1970: 1) การตัดสินใจนโยบายใดๆ ของรัฐบาลจะต่อค่านึงถึงค่านิยม และระบบความเชื่อของประชาชนในสังคมเป็นสำคัญ (R. Dye, Thomas, 1978: 5-6)

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสานทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณที่เชื่อมโยง ข้อมูลความคิดเห็น โดยมีวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ได้แก่ ตัวแทนผู้นำ ตัวแทนกลุ่มและตัวแทนประชาชน ผู้นำท้องถิ่น ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ ประชาชน รวมทั้งสิ้น จำนวน 7 คน โดยมีประเด็นที่สำคัญ เช่น รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายสาธารณะ และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ศึกษาความคิดเห็นกับกลุ่ม ประชากรโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการแจกแบบสอบถาม ที่ได้กำหนดไว้ มีการเก็บข้อมูลจากกลุ่ม

ตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำนวนประชากร 3,351 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชากร จำนวน 357 คน โดยใช้สูตรของ Taro Yamana

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 197 คน คิดเป็น ร้อยละ 55.2 และ เพศหญิง จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 44.8 ส่วนใหญ่มีอายุ ต่ำกว่า 50 ปี จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 49.3 อายุ 50 – 60 ปี จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 37.3 และมีอายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 13.4 การศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 40.6 อนุปริญญาหรือเทียบเท่า จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 28 มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 28 และมีอายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 13.4 เป็นลูกจ้าง/พนักงานบริษัท จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 58.3 ค้าขายรายย่อย/อาชีพอิสระ จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 25.2 ผู้ประการ/เจ้าของธุรกิจ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0 นักเรียน/นักศึกษา และรับจ้างทั่วไป จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 3.1 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.4 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายสาธารณะองค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม

จากผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายสาธารณะองค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย (\bar{X} =4.59, S.D=.16) พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการร่วมการตัดสินใจ คิดเป็นค่าเฉลี่ย (\bar{X} =4.63, S.D=.24) ด้านการร่วมปฏิบัติ คิดเป็นค่าเฉลี่ย (\bar{X} =4.61, S.D=.17) และด้านการรับฟังความคิดเห็น คิดเป็นค่าเฉลี่ย (\bar{X} =4.61, S.D=.22) ด้านการควบคุม คิดเป็นค่าเฉลี่ย (\bar{X} =4.60, S.D=.23) ด้านการวางแผนร่วม คิดเป็นค่าเฉลี่ย (\bar{X} =4.57, S.D=.25) และด้านการให้ข้อมูล คิดเป็นค่าเฉลี่ย (\bar{X} =4.52, S.D=.21) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านการให้ข้อมูล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย (\bar{X} =4.52, S.D=.21) พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ข้อที่ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชน เสนอปัญหาเศรษฐกิจของชุมชนเพื่อนำไปพัฒนาเป็นนโยบาย รองลงมาได้แก่ข้อที่ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอข้อมูลข่าวสารปัญหาสังคมในชุมชนต่อองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อนำไปพัฒนาเป็นนโยบาย และ องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชน บอกปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับชุมชนเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนานโยบายสาธารณะ คิดเป็นค่าเฉลี่ย ตามลำดับ

ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนานโยบายสาธารณะ องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม ด้านการรับฟังความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} =61, S.D=.22) พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า

ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ข้อที่ว่า องค์การบริหารส่วนตำบล เปิดโอกาสให้ประชาชนได้นำเสนอโครงการที่ก่อให้เกิดประโยชน์ เพื่อนำเป็นนโยบายดำเนินการสู่แผน รองลงมาได้แก่ข้อที่ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลได้ทำแบบสอบถาม ปัญหาต่างๆ และความต้องการของประชาชน และองค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดทำผู้รับฟังความคิดเห็นเพื่อนำมาเป็นนโยบายในการพัฒนาชุมชน ตามลำดับ

ด้านการปรึกษาหารือ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย (\bar{X} =4.61, S.D=.23) พิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ข้อที่ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงข้อคิดเห็นผ่านช่องทางไลน์ เฟสบุ๊ก ฯลฯ รองลงมาได้แก่ข้อที่ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงข้อคิดเห็นในการจัดสัมมนาปฏิบัติการ และองค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงข้อคิดเห็น โดยตั้งผู้รับฟังความคิดเห็น ตามลำดับ

ด้านการวางแผนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย (\bar{X} =4.63, S.D=.25) พิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ข้อที่ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลได้แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่ปรึกษาและหาแนวทางในการปฏิบัติร่วมกันแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้ง และการเจรจาเพื่อหาทางประนีประนอมกันด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับชุมชนเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนานโยบายสาธารณะ คิดเป็นค่าเฉลี่ย รองลงมาได้แก่ข้อที่ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลได้แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่ปรึกษาและหาแนวทางในการปฏิบัติร่วมกันแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้ง และการเจรจาเพื่อหาทางประนีประนอมกันด้านเศรษฐกิจของชุมชนเพื่อนำไปพัฒนาเป็นนโยบาย และองค์การบริหารส่วนตำบลได้แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่ปรึกษาและหาแนวทางในการปฏิบัติร่วมกันแก้ไขปัญหาสาธารณสุขในชุมชนเพื่อนำไปพัฒนาเป็นนโยบาย ตามลำดับ

ด้านการร่วมตัดสินใจ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย (\bar{X} =4.57, S.D=.24) พิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ข้อที่ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชนหาข้อสรุปร่วมกันในการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขในชุมชนเพื่อนำไปพัฒนาเป็นนโยบาย รองลงมาได้แก่ข้อที่ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชน หาข้อสรุปร่วมกันในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของชุมชนเพื่อนำไปพัฒนาเป็นนโยบาย และองค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชนหาข้อสรุปร่วมกันในการแก้ไขปัญหา ด้านการศึกษาของชุมชนเพื่อนำไปพัฒนาเป็นนโยบาย ตามลำดับ

ด้านการร่วมปฏิบัติ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย (\bar{X} =4.61, S.D=.17) พิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ข้อที่ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ผู้ทรงคุณวุฒิและประชาชนร่วมแก้ปัญหาสาธารณสุขในชุมชน รองลงมาได้แก่ข้อที่ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ผู้ทรงคุณวุฒิและประชาชนร่วมแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชุมชน และองค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ผู้ทรงคุณวุฒิและ

ประชาชนร่วมแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชุมชน ตามลำดับ

ด้านการควบคุม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย (\bar{X} =4.60, S.D=.23) พิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ข้อที่ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชน หาข้อสรุปร่วมกันในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของชุมชนเพื่อนำไปพัฒนาเป็นนโยบาย รองลงมาได้แก่ข้อที่ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชนหาข้อสรุปร่วมกันในการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขในชุมชนเพื่อนำไปพัฒนาเป็นนโยบาย และองค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชนหาข้อสรุปร่วมกันในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับชุมชนเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนานโยบายสาธารณะ ตามลำดับ

3. รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายสาธารณะองค์การบริหารส่วนตำบล คำนำถรณ์

จากการสัมภาษณ์รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายสาธารณะองค์การบริหารส่วนตำบลคำนำถรณ์ ผู้นำในชุมชน และผู้นำองค์กรในท้องถิ่น พบว่า

ด้านการให้ข้อมูล พบว่า ในการให้ข้อมูลข่าวสารนโยบายของภาครัฐ ต้องตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในชุมชน เกี่ยวกับปัญหา การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา การสาธารณสุข และสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ส่วนใหญ่จะได้รับการประชาสัมพันธ์ภายในหมู่บ้าน การประชุมในกลุ่ม มีการประชุม ปรึกษาหารือร่วมกัน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลจะคัดเลือกตัวแทนจากประชาชนในชุมชน เพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในการรับข้อมูลข่าวสารจาก โดยให้มีสิทธิ์ และเสียงในการออกเสียงในที่ประชุม เพื่อจะได้กำหนดเป็นนโยบายในการบริหารจัดการ และเป็นแนวทางในการดำเนินงานร่วมกับชุมชนต่อไป ประชาชนส่วนใหญ่จะได้รับข้อมูลข่าวสารจากการประชาสัมพันธ์ ดังนั้น ในการทำประชาคม หรือแผนจะต้องมีการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงประชามติ โดยการยกมือ เป็นต้น

ด้านการรับฟังความคิดเห็น พบว่า มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแบบสอบถาม ก่อนริเริ่มโครงการต่าง ๆ หรือการบรรยายและเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น มีการประชุม ปรึกษาหารือ สามารถเสนอปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ แสดงความคิดเห็นและเสนอแนวทางการแก้ปัญหาได้อย่างอิสระ การรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชนนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลจะส่งตัวแทนของหน่วยงานมาให้ข้อมูล ในช่วงการประชุมหมู่บ้าน และให้ประชาชนในชุมชนแสดงความคิดเห็น หรือ ทศนคติ หรือการลงประชามติ เพื่อหาข้อสรุป

ด้านการปรึกษาหารือ ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และตัดสินใจร่วมกัน มีการจัดประชุม ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลคำนำถรณ์จะมีการประชุมประจำเดือนภายในหมู่บ้าน เพื่อหารือเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยมีตัวแทนจากองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่นเข้าร่วมการประชุม เพื่อวิเคราะห์ปัญหา เรียงลำดับความสำคัญของปัญหา โดยให้ปัญหาที่มีความสำคัญเร่งด่วนจำเป็นสิ่งที่จะต้องเร่งดำเนินการก่อนและจะต้องดำเนินการในทันที โดยจะคำนึงถึงความเดือดร้อนของประชาชนในชุมชนเป็นหลัก นอกจากนี้ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการถือเป็นสิ่งที่ดี เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้เสนอปัญหา หรือปรึกษาหารือในที่

ประชุม วิเคราะห์ และตัดสินใจ หาวิธีทาง แนวทางแก้ปัญหาให้กับชุมชน โดยเลือกแนวทางที่ได้ทำการตัดสินใจร่วมกัน

ด้านการวางแผนร่วม ในการกำหนดนโยบาย ทิศทางในการดำเนินงานร่วมกัน หรือการวางแผนร่วมกัน จะต้องมีการจัดตั้งเป็นคณะกรรมการคุณวุฒิ จำนวน 8 คน โดยคัดเลือกจากภายในองค์กร และคณะกรรมการจากภายนอกองค์กร เพื่อวางแผนร่วมกัน คือ มีการประชุมปรึกษาหารือกันภายในชุมชน และต้องดำเนินการ การวางแผนการแก้ไขปัญหา ซึ่งกระบวนการนี้จะต้องวางแผนร่วมกับองค์กรหรือหน่วยงานที่มีความรู้ ความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ เป็นพิเศษ หรือเฉพาะด้าน เช่น ข้าราชการท้องถิ่น เพื่อมาให้ข้อมูล และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามแผน มีการวางแผนในเชิงนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม ว่า การวางแผนร่วมกันเป็นกระบวนการที่เกิดจากการนำ ข้อมูลที่ผ่านการเก็บรวบรวม วิเคราะห์จากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ข้อมูลจากมุมมองประชาชนในพื้นที่” มาพิจารณาเพื่อมองภาพรวมและกำหนดทิศทางในการทำงาน การวางแผน (Planning) เป็นกระบวนการ ที่เกิดขึ้นก่อนการเขียนแผน และเป็นขั้นตอนที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการร่วมพิจารณาเพื่อให้ได้ “โจทย์” ในการทำงานที่ตรงต่อความต้องการจำเป็นและสอดคล้องกับความต้องการภายในชุมชนให้ได้มากที่สุด

ด้านการร่วมตัดสินใจ พบว่า ในการตัดสินใจนั้นจะต้องเรียงลำดับตามความสำคัญของนโยบายนั้น ๆ ภายใน 1 ปี จะดำเนินการบริหารจัดการโครงการอะไรบ้าง โดยการประชุมปรึกษาหารือ หาแนวทางในการดำเนินการร่วมกัน จัดเรียงความสำคัญตามความเดือดร้อนของประชาชนในชุมชน ความสำคัญและความจำเป็นจึงเป็นตัวเลือกแรกในการจะทำให้เกิดกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ โดยในหมู่บ้านจะได้ 1 หรือ 2 โครงการ ในการตัดสินใจและถือปฏิบัติร่วมกัน ในการร่วมกันตัดสินใจนั้นจะมีการประชุมหรือปรึกษาหารือร่วมกันภายในชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการตัดสินใจดำเนินการตามแผนนโยบาย โดยมีกระบวนการดำเนินงานแบบประชาธิปไตย คือ ยึดถือเอาเสียงส่วนใหญ่ในที่ประชุมเป็นสำคัญ ในการตัดสินใจเป็นหลัก

ด้านการร่วมปฏิบัติ พบว่า การร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมภายใต้นโยบายและแผนที่ได้ปรึกษาหารือร่วมกันภายในชุมชน โดยการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำหนักธรรม โดยการนำโครงการไปปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งในการดำเนินงานเมื่อประชาชนในชุมชนได้ร่วมกันทำประชาคม หรือกำหนดปัญหา และจะให้ตัวแทนหรือผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำเสนอเข้าสู่สภาองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อมีการประชุม เพื่อให้สภาลงมติและจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการต่อไป โดยจะต้องมีคณะกรรมการแต่ละกลุ่มงานเข้ามาทำการตรวจสอบ ดำเนินงาน ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงานตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตกลงร่วมกัน โดยมีตัวแทนจากชุมชนและองค์กรภาครัฐเข้ามาเกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของแผนงานที่กำหนดไว้ในแต่ละปีงบประมาณ ซึ่งทุกส่วนงานจะต้องทำงานร่วมกัน และหาแนวทางการสำเร็จร่วมกันจนสิ้นสุดกระบวนการ

ด้านการรับผลประโยชน์ พบว่า กระบวนการติดตาม ตรวจสอบ ผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายหรือมาตรฐานที่กำหนด ในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรมนั้น จะต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตาม

เป้าหมาย และรับมือกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงาน หรือภายหลังการดำเนินงาน เช่น ปัญหาสภาพแวดล้อม และภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นตามมา เพื่อที่จะให้การดำเนินงานเกิดผลประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของแผนนโยบายที่ได้วางไว้ให้มากที่สุด สำหรับในส่วนของประชาชนภายในชุมชนจะมีคณะกรรมการที่เลือกจากประชาชนเป็นตัวแทนทำการตรวจสอบร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลตําหนักธรรม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและชอบธรรมในการทำงานร่วมกัน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายสาธารณะองค์การบริหารส่วนตําหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายสาธารณะองค์การบริหารส่วนตําบลตําหนักธรรม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายสาธารณะองค์การบริหารส่วนตําหนักธรรม คือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาเศรษฐกิจของชุมชนเพื่อนำไปพัฒนาเป็นนโยบาย สอดคล้องกับแนวคิดของ อเนก เหล่าธรรมทัศน์ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มคน ประชาชนหรือองค์กรได้ร่วมพิจารณาแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน โดยร่วมกันวางแผนโครงการร่วมกันปฏิบัติงาน ประเมินผลงานพิจารณาตัดสินใจและร่วมกันรับผิดชอบด้วยความสมัครใจ เสนอข้อมูลข่าวสารปัญหาสังคมในชุมชนต่อองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อนำไปพัฒนาเป็นนโยบาย ไม่ว่าจะ เป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับชุมชนสอดคล้องกับแนวคิดของ นางเยาว์ หลีพันธุ์ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณา ตัดสินใจ การร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวประชาชนเอง สามารถทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหา และนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้น การรับฟังความคิดเห็นที่ก่อให้เกิดประโยชน์เพื่อนำเป็นนโยบายดำเนินการสู่แผน และการปฏิบัติตามแผน โดยได้สอบถามปัญหาต่างๆ และความต้องการของประชาชน โดยการจัดทำตู้รับฟังความคิดเห็น สอดคล้องกับความเห็นของ คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ได้กล่าวถึง การรับฟังความคิดเห็นก่อนตัดสินใจ เป็นวิธีการที่มักจะหยิบขึ้นมาทำกันบ่อยๆในระดับนี้ คือ “การทำประชาพิจารณ์” หรือ “การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน” ต้องเน้นย้ำว่ากระบวนการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จะต้องทำตั้งแต่เริ่มคิดและตระหนักถึงปัญหา เพราะความคิดเห็นที่ถูกรับฟังจะได้นำไปปฏิบัติและพัฒนาต่อไป เมื่อได้รับฟังแล้วจึงนำเรื่องที่เป็นประเด็นปัญหามาปรึกษาหารือร่วมกัน สอดคล้องกับความคิดเห็นของคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ การปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและรัฐต้องรับฟังและแก้ไขปัญหาจนประชาชนเกิดความพึงพอใจและมีส่วนร่วมในการผลักดันให้ภารกิจหรือโครงการนั้นเกิดผลสำเร็จ เพราะเห็นว่าจะเกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน สอดคล้องกับ วันชัย วัฒนศัพท์ ได้เสนอแนวคิดถึงการปรึกษาหารือหรือการรับฟังความคิดเห็นเฉยๆ จะไม่เหมาะสม จำเป็นต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมที่ระดับสูงกว่า คือการร่วมเจรจาหาข้อยุติ (negotiation) หรือ เจรจาโดยมีคนกลางกำกับกระบวนการ (mediation) คนกลางที่มากำกับ

กระบวนการจะต้องไม่ใช่ผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจ ผู้ที่จะทำหน้าที่ตัดสินใจคือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหลายหรือคู่เจรจา หากทางออกที่ดีที่สุด มีการวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิดของไพร์ตัน เตชะรินทร์ เกี่ยวกับการร่วมวางแผนนโยบาย หรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรม เพื่อจัดและแก้ไขตลอดจนสนองความต้องการของชุมชนโดยมีการแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่ปรึกษาและหาแนวทางในการปฏิบัติร่วมกันแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้ง และการเจรจาเพื่อหาทางประนีประนอมกันด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับชุมชน การเจรจาเพื่อหาทางประนีประนอมกันด้านเศรษฐกิจของชุมชนเพื่อนำไปพัฒนาเป็นนโยบาย และแก้ไขปัญหาสาธารณสุขในชุมชนเพื่อนำไปพัฒนาเป็นนโยบายต่อไป นอกจากนี้ยังมีการตัดสินใจร่วมกัน หาข้อสรุปร่วมกันในการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขในชุมชน หาข้อสรุปร่วมกันในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของชุมชน การแก้ไขปัญหาด้านการศึกษาของชุมชนเพื่อนำไปพัฒนาเป็นนโยบาย ลงมือปฏิบัติ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิและประชาชนร่วมแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชุมชน และแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชุมชน และควบคุม เปิดโอกาสให้ประชาชนหาข้อสรุปร่วมกันในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สาธารณสุขในชุมชน การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับชุมชนเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนานโยบายสาธารณสุข สอดคล้องกับแนวคิดของ สมศักดิ์ สัมคคีธรรม ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการก่อรูปโครงการของรัฐนั้น ถือว่าเป็นกลไกอันสำคัญกลไกหนึ่งในการที่ประชาชนจะสามารถตรวจสอบการใช้ดุลยพินิจสำหรับตัดสินใจของรัฐอันทำให้การกำหนดโครงการสามารถกระทำได้อย่างโปร่งใส ลดการทุจริตและข้อผิดพลาดต่าง ๆ ลงได้ ด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นมิติอันสำคัญของระบบการปกครองการบริหารที่เรียกว่า “ธรรมาภิบาล”

2. ผลการวิเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายสาธารณสุของค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม

รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนานโยบายสาธารณสุข องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรมจะต้องคำนึงถึงการทำงานร่วมกัน ในรูปแบบของคณะกรรมการ มีการติดต่อประสานงาน ประชาคม ร่วมกันภายในชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำในการตัดสินใจร่วมกัน เปิดโอกาสให้ทุกส่วนงานได้แสดงความคิดเห็น ปรึกษาหารือร่วมกันโดยใช้ระบบประชาธิปไตยมาเป็นตัวตัดสินใจ ในการวางแผนการดำเนินงาน ตัดสินใจ ลงมือปฏิบัติร่วมกัน และรับผลประโยชน์ร่วมกัน โดยมีคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงาน ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรินทร์ อินทพรหม ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนา ทั้งในระดับองค์กร ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์กรปกครองที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้มากที่สุดเนื่องจากเป็นองค์กรปกครองที่ได้รับการกระจายอำนาจจากรัฐบาลกลางให้ประชาชนมีอำนาจในการปกครองตนเอง ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปรียบเสมือนรัฐบาลของท้องถิ่น มีอำนาจในการบริหารพัฒนาท้องถิ่นที่มีความเป็นอิสระ และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้มากที่สุด รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาผ่านท้องถิ่นเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารและพัฒนาท้องถิ่นสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

มากที่สุด นอกจากนี้ เสน่ห์ จัยโต ได้แสดงความคิดเห็นว่า การสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและประชาชนในการฝึกกำลังสำหรับการเผชิญหน้ากับวิกฤติ ป้องกัน และเตือนภัยล่วงหน้าสำหรับปัญหาความมั่นคงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ความสำคัญและองค์ประกอบของนโยบายสาธารณะ เป็นแนวทางปฏิบัติในการนำนโยบายสาธารณะนั้นไปปฏิบัติให้บรรลุผล เพราะเมื่อเข้าใจองค์ประกอบของนโยบายแล้ว ผู้กำหนดนโยบายจะได้ตัดสินใจกำหนดนโยบายเพื่อสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในการสร้างความอยู่ดีกินดีแก่คนในชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

- 1) เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลโดยนำหลักการมีส่วนร่วมในการพัฒนานโยบายสาธารณะไปใช้ในการปฏิบัติงาน
- 2) เป็นแนวทางในการมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน
- 3) ตระหนักถึงการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ และประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- นงเยาว์ หลีพันธ์, (2547), *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในจังหวัดจันทบุรี*, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และคณะ, (2554), *การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ*. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอ.พี.กราฟฟิค ดีไซน์และการพิมพ์ จำกัด.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, (2546), *หลักการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชนบท*, กรุงเทพมหานคร: ไทยอนุเคราะห์ไทย.
- วัชรินทร์ อินทรพรม, (2557), “รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน”, *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, ปีที่ 8(3) กันยายน-ธันวาคม.
- อคิน รพีพัฒน์, (2527), *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย*, กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์.
- อเนก เหล่าธรรมทัศน์, (2557), “ประชาสังคมพัฒนาการและนัยยะแห่งอนาคต”, *วารสารนิเวศวิทยา*, ฉบับที่ 23.
- Cohen J.M. and Uphoff N.T., (1977). *Participation's Place in Rural Development: Seeking Clarity Through Specific*, World Development, New York: Cornell University.
- David Easton, (1953), *The Political System: An inquiry into the state of political science*, New York: Alfred A. Knopf.
- Delen, Corazan Alma G, (1977), *People Participation*, Philippine: Encyclopedia of SocialWorks.
- Ira Sharkansky, (1970), *Policy Analysis in Political Science*, Chicago: Markham.

R. Dye, Thomas, (1978). *Understanding Public Policy*, Englewood Cliffs: Prentice-Hall, Inc.

พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภา
องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ ในเขตตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่
Political participation behavior in election the members of Phrae
provincial administrative organization council Members in Thung Nao
sub-district, Song district, Phrae province

ศักดิ์ชัย นาลัย¹, สมจิต ขอนวงศ์², พระครูโสภณกิตติบัณฑิต³
Sakchai Nalai¹, Somjit Konwong², Phrakru Sophonkittibundit³
องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่¹,
วิทยาลัยสงฆ์แพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย²,
วิทยาลัยสงฆ์แพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย³
Phrae provincial administrative organization¹,
Phrae Buddhist Collage, Mahachulalongkornrajavidyalaya University²,
Phrae Buddhist Collage, Mahachulalongkornrajavidyalaya University³
Email: sakchaiphrae1@gmail.com

(Received: Oct 25, 2023; Revised: Oct 30, 2023; Accepted: Nov 9, 2023)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ในเขตตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่ 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอธิปไตย 7 กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ในเขตตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่ 3) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ในเขตตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจจากการแจกแบบสอบถาม จำนวน 352 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 13 รูป/คน วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบทผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ในเขตตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.69$)

2) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภิธานิยธรรม 7 กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ในเขตตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ($r = .233^{**}$)

3) ปัญหาอุปสรรค พบว่า เนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคระบาดติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้เกิดความไม่สะดวกในการใช้สิทธิเลือกตั้ง ความไม่พร้อมของหน่วยเลือกตั้ง การประชาสัมพันธ์ยังไม่มี ความชัดเจน ข้อเสนอแนะ พบว่า ควรประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ชี้แจงเกี่ยวกับขั้นตอนการใช้สิทธิเลือกตั้ง ตามมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคระบาดติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และควรมีการจัดทำคลิปลิเสมือนการเลือกตั้งจริงให้กับประชาชนได้ศึกษาผ่านสื่อโซเชียลต่าง ๆ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมทางการเมือง ; การเลือกตั้ง ; สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่

Abstract

This Article aimed to study (1) to study the level of political participation behavior of the people in the election of members of the Phrae administrative organization council in Tung Nao Sub-district, Song District, Phrae Province (2) to study the relationship between the principle of Aparihāniyadhamma 7 and the political participation behavior of the people in the election of members of the Phrae administrative organization council in Tung Nao Sub-district, Song District, Phrae Province (3) to study the problems of obstacles, and suggestions on the behavior of the people's political participation in the election of members of the Parliament of the Provincial Administrative Organization Phrae in Tung Nao Sub-district, Song District, Phrae Province. This research is a mixed methods research, including quantitative research using exploratory research methods from the questionnaire distribution with 352 people The data were analyzed by frequency, percentage, mean, and standard deviation and the Pearson correlation coefficient, and qualitative research using in-depth interview methods with Key Informants 13 people, analyze key informant interviews by using content analysis techniques for context The research results were found as follows;

1) The level of political participation behavior of the people in the election of members of the Phrae administrative organization council in Tung Nao Sub-district, Song District, Phrae Province, with the overall being very high ($\bar{x} = 3.69$).

2) The relationship between the principle of Aparihāniyadhamma 7 and the political participation behavior of the people in the election of members of the Phrae administrative organization council in Tung Nao Sub-district, Song District, Phrae Province, overall, has a relatively small positive correlation ($r = .233^{**}$).

3) The problem of obstacles was found that as the spread of the 2019 Corona virus infection disease caused inconvenience in exercising voting rights, the availability of polling agencies, public relations were not clear, suggestions were made. It was found that it should be publicized through online media explaining about the procedures for exercising voting rights in accordance with the measures to prevent the spread of the Corona virus infection disease 2019 and that a virtual video of actual elections should be provided to the public studied through various social media.

Keywords: Political participation ; Election ; The members of phrae provincial administrative organization council

บทนำ

การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพื่อให้ได้มาซึ่งตัวแทนของประชาชนอย่างถูกต้องและเป็นทางการโดยการยอมรับในเสียงส่วนใหญ่ที่ประชาชนผู้มีสิทธิในการเลือกตั้งต่างมาใช้สิทธิของตนเองอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสเลือกตั้งผู้แทนของตนเองเข้าไปบริหารท้องถิ่น ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ตามมาตรา 133 (3) มาตรา 236 และมาตรา 256 (1) ได้บัญญัติให้อำนาจแก่ประชาชนเอาไว้ว่าสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง เป็นสิทธิและหน้าที่ของประชาชนชาวไทยทุกคน ที่มีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ เพื่อไปทำหน้าที่คัดเลือกตัวแทนของตนเองเข้าไปออกกฎหมายและเข้าไปบริหารประเทศ ดังนั้นประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งและทำให้การเลือกตั้งสุจริตและเที่ยงธรรม (ราชกิจจานุเบกษา, 2560: 1)

การเลือกตั้งจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากการแสดงออกทางด้านสิทธิเสรีภาพทางความคิดของประชาชนที่ต้องการตัวแทนของตนเองให้มโนนโยบายในการบริหารในรูปแบบใดต้องให้มีการพัฒนาไปในทิศทางใดและต้องการผู้แทนของตนเองที่มีลักษณะเช่นใด การเลือกตั้งเป็นกลไกการใช้อำนาจอธิปไตยโดยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนที่มีนโยบายตรงกับความต้องการของตนเองให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนด้วยความชอบธรรมเพื่อลดภาวะความตึงเครียดขัดแย้งหรือการสืบทอดอำนาจ และเป็นกลไกที่จะควบคุมให้ผู้แทนที่ดำรงตำแหน่งจากการเลือกตั้งตระหนักอยู่เสมอว่าต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน เพราะประชาชนเป็นผู้กำหนดอนาคตทางการเมืองของตนด้วยการเลือกหรือไม่เลือกตนกลับมาทำหน้าที่ผู้แทนอีก ดังนั้น การเลือกตั้งจึงมีผลกระทบต่อการพัฒนาทางการเมืองโดยประชาชนจะสำนึกถึงความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองซึ่งต้องมีส่วนร่วมในการเลือกผู้แทน (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2544: 18) การเลือกตั้งจึงเป็นการแสดงออกทางการเมืองในด้านสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง และยังเป็นการรักษาอำนาจอธิปไตยของประชาชนด้วยความชอบธรรมตามรัฐธรรมนูญ โดยประชาชนจะต้องมีจิตสำนึกหวงแหนในสิทธิทางการเมืองของตนเอง เพื่อพัฒนากระบวนการทางการเมืองให้มีความชอบธรรม และสุจริต

การเลือกตั้งจึงมีผลกระทบต่อการพัฒนาทางการเมืองโดยประชาชนจะสำนึกถึงความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองซึ่งต้องมีส่วนร่วมในการเลือกผู้แทนเข้าสภาเพื่อทำหน้าที่แทนตน การเลือกตั้งมีความสำคัญมากในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเพื่อให้การเลือกตั้งบรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของระบอบการปกครอง จึงต้องมีการปฏิรูประบบการเลือกตั้งให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคมเศรษฐกิจและการเมือง ในปัจจุบันการซื้อเสียงยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญ และเป็นไปไม่ได้ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะจัดการกับปัญหาการซื้อเสียงเพียงลำพัง เนื่องจากปัญหาการซื้อเสียงเกี่ยวข้องกับคนจำนวนมากทั้งนักการเมืองและผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง นอกจากประเด็นปัญหาข้างต้นแล้ว ตำบลทุ่งน้าวยังมีประเด็นปัญหาที่น่าสนใจในเรื่องของการเลือกตั้ง คือ ใครเลือกใคร เมื่อไร และอย่างไร กล่าวคือ ใครบ้างที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เพศชายหรือหญิง มีรายได้ การศึกษาแตกต่างกันหรือไม่แบบแผนว่าจะเลือกใคร พรรคใด และที่ตัดสินใจจะเลือกใคร ด้วยเหตุผลอะไร มีปัจจัยอะไรเป็นตัวกำหนด ในการตัดสินใจในการลงคะแนนเสียง เนื่องจากในปัจจุบันมีปัจจัยหลาย ๆ อย่างที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจในการลงคะแนนเสียง เช่น ปัจจัยด้านคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครด้านนโยบายของกลุ่ม ด้านผลงาน ด้านความสัมพันธ์ส่วนตัว ด้านการประชาสัมพันธ์ ตลอดจนด้านผลประโยชน์แห่งตนล้วนเป็นปัจจัยที่สำคัญในการตัดสินใจลงคะแนนเสียงของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2545: 75-76) ประชาชนจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเมืองโดยเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย เพื่อเลือกบุคคลเข้าไปทำหน้าที่แทนตนเอง โดยมีปัจจัยด้านความสัมพันธ์ ด้านคุณสมบัติ และด้านผลงานของผู้สมัครเลือกตั้งที่เป็นตัวกำหนดการตัดสินใจของประชาชนในการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ในเขตตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ซึ่งเป็นข้อมูลที่สามารถชี้ให้เห็นได้ชัดถึงมุมมองของประชาชนในด้านที่ตีรวมไปถึงปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ รวมไปถึงจนถึงสะท้อนพฤติกรรมทางการเมืองและปัจจัยที่มีผลต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและสามารถสะท้อนถึงท่าทีหรือมุมมองที่ประชาชนในตำบลทุ่งน้าว ว่ายอมรับหรือปฏิเสธวิธีการเข้าสู่ตำแหน่งแบบเลือกตั้งหรือเชื่อมั่นว่าการเว้นวรรคการเลือกตั้งชั่วคราว เพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาทางการเมืองท้องถิ่น (อบจ.) ด้วยการใช้ระบบราชการนำนั้น จะเป็นการปรับให้ท้องถิ่น (อบจ.) ได้มีความพร้อมที่จะใช้วิธีการเลือกตั้งเพื่อให้ได้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ส.อบจ.) ที่ดีมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับของประชาชนมากขึ้น โดยกำหนดประเด็นปัญหาที่จะทำการศึกษาวิจัยในพื้นที่ตำบลทุ่งน้าว คือ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ในเขตตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ได้แก่ 1) ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง 2) ด้านการลงคะแนนเลือกตั้ง 3) ด้านระยะเวลาการตัดสินใจเลือกตั้ง และแนวทางส่งเสริมพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ในเขตตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่ และปัญหาแนวทาง และข้อเสนอแนะพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ในเขตตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ผลของการศึกษาวิจัยนี้จะก่อให้เกิดแนวทางในการส่งเสริม และกระตุ้นให้ประชาชนได้ตระหนักถึงการใช้สิทธิเลือกตั้ง การลงคะแนน

เลือกตั้ง ระยะเวลาการตัดสินใจเลือกตั้ง และเพื่อการปรับปรุงการดำเนินงานการเลือกตั้งของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ในครั้งต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ในเขตตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาล 7 กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ในเขตตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่
3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ในเขตตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย
งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้
 2. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
 - (1) การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากประชาชนมีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่มีสิทธิเลือกตั้ง ที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่ จำนวน 2,912 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งน้าว, 2563, ออนไลน์) กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Taro Yamane ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อน ที่ 0.05 (วัลลภ สุขสวัสดิ์, 2561 : 76) จำนวน 353 คน
 - (2) การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา, ผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์, ข้าราชการประจำ/ครู-อาจารย์ในชุมชนที่ทำงานใกล้ชิดกับประชาชนตำบลทุ่งน้าว, ตัวแทนผู้นำชุมชน, ตัวแทนกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มต่าง ๆ ของตำบลทุ่งน้าว จำนวน 12 รูป/คน
 3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - (1) การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจจากการแจกแบบสอบถามตามกรอบของวิจัย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ (สุวรรีย์ ศิริโกการภิรมย์, 2546 : 140) มีค่าความเชื่อมั่นตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) (กัลยา วานิชย์บัญชา และฐิตา วานิชย์บัญชา, 2561 : 159) เท่ากับ 0.829
 - (2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ครอบคลุม

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) การวิจัยเชิงปริมาณ นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปเก็บข้อมูล โดยนำแบบสอบถาม จำนวน 352 ชุด โดยแจกจ่ายประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ของตำบลทุ่งน้าวอำเภอสอง จังหวัดแพร่ ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

(2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็น โดย ขออนุญาตใช้วิธีจัดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

(1) การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อใช้อธิบายถึงข้อมูลเกี่ยวกับ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ ในเขตตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่ และทำการวิเคราะห์ด้วยการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรว่า มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันหรือไม่ โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

(2) การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์ การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบบริบท

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ในเขตตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ทั้ง 3 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.69$, S.D. = 0.51)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ในเขตตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม

พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ในเขตตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1 ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง	3.78	0.55	มาก
2 ด้านการลงคะแนนเลือกตั้ง	3.69	0.51	มาก
3 ด้านระยะเวลาการตัดสินใจเลือกตั้ง	3.61	0.64	มาก
ภาพรวม	3.69	0.51	มาก

พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ในเขตตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ทั้ง 3 ด้าน โดยภาพรวม ได้แก่ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง

ด้านการลงคะแนนเลือกตั้ง ด้านระยะเวลาการตัดสินใจเลือกตั้ง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทำให้ทราบว่า ประชาชนในเขตตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่ มีพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า หลักการบริหารนิยธรรม 7 กับพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ในเขตตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ($r = .233^{**}$) พบว่า หลักการบริหารนิยธรรม 7 กับพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ในเขตตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารนิยธรรม 7 กับพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ในเขตตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	พฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้ง	ตัวแปรตาม		
		ด้านการใช้สิทธิการเลือกตั้ง	ด้านการลงคะแนนเลือกตั้ง	ด้านระยะเวลาการตัดสินใจเลือกตั้ง
ตัวแปรต้น				
หลักการบริหารนิยธรรม 7	.233^{**}	.288^{**}	.271^{**}	.098
ด้านการหมั่นประชุมกัน	.491 ^{**}	.385 ^{**}	.479 ^{**}	.465 ^{**}
ด้านการประชุมกันโดยพร้อมเพรียง	.305 ^{**}	.331 ^{**}	.318 ^{**}	.198 ^{**}
ด้านการไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่สมควรบัญญัติ	.218 ^{**}	.287 ^{**}	.252 ^{**}	.079
ด้านการเคารพนับถือผู้ใหญ่	.183 ^{**}	.304 ^{**}	.210 ^{**}	.018
ด้านการให้เกียรติต่อสตรี	.028	.168 ^{**}	.105 ^{**}	-.158 ^{**}
ด้านการเคารพต่อสถานที่	.219 ^{**}	.293 ^{**}	.281 ^{**}	.052
ด้านการดูแลเอาใจใส่ผู้อื่น	-.131 [*]	-.138 ^{**}	-.112 [*]	-.109 [*]

จากตาราง พบว่า หลักการบริหารนิยธรรม 7 มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ในเขตตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์ค่อนข้างน้อย กล่าวคือ เมื่อการบูรณาการหลักการบริหารนิยธรรม 7 กับพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ในเขตตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ส่งผลให้พฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ในเขตตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่ มีมากขึ้น

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาอุปสรรค เกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ ในเขตตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่ พบว่า เนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคระบาดติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้เกิดความไม่สะดวกในการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้วยไม่ได้มีการเลือกตั้งมานาน ทำให้เกิดความไม่พร้อมของหน่วยเลือกตั้ง ทั้งสถานที่ และกรรมการประจำหน่วย การประชาสัมพันธ์ชี้แจงเกี่ยวกับการเลือกตั้งยังไม่มี ความชัดเจนมากเท่าที่ควร และไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ในชุมชน และผู้ป่วยติดเชื้อ ผู้พิการ และผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ไม่ค่อยได้รับความสำคัญในการใช้สิทธิเลือกตั้ง ข้อเสนอแนะ พบว่า ควรประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ชี้แจงเกี่ยวกับขั้นตอนการใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคระบาดติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ให้ชัดเจน และเข้าถึงประชาชนทุกควรมีการจัดทำคลิปเสมือนการเลือกตั้งจริงให้กับประชาชนได้ศึกษาผ่านสื่อโซเชียลต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมของกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งในการทำหน้าที่ให้บริการประชาชนที่เข้าใช้สิทธิเลือกตั้ง ควรแยกสถานที่คัดกรองให้ห่างจากคูหาเลือกตั้ง และจัดระเบียบผู้เข้ามาใช้สิทธิเลือกตั้งให้เป็นไปตามมาตรฐานการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคระบาดติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และควรให้ความสำคัญกับผู้ป่วยติดเชื้อ ผู้พิการ และผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ให้ออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ระดับพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ในเขตตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการลงคะแนนเลือกตั้ง ด้านระยะเวลาการตัดสินใจเลือกตั้ง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทำให้ทราบว่า ประชาชนในเขตตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่ มีพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดนครราชสีมา เขตเลือกตั้งที่ 5” ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดนครราชสีมา เขตเลือกตั้งที่ 5 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.01$) รองลงมาคือ ด้านการลงคะแนนเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.76$) และน้อยที่สุด คือ ด้านระยะเวลาการตัดสินใจเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.58$) ตามลำดับ (พระอธิการวรวิฑูริ์ สุเมโธ (มีธรรม), 2563: 82)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักจริยธรรม 7 กับพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ในเขตตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย

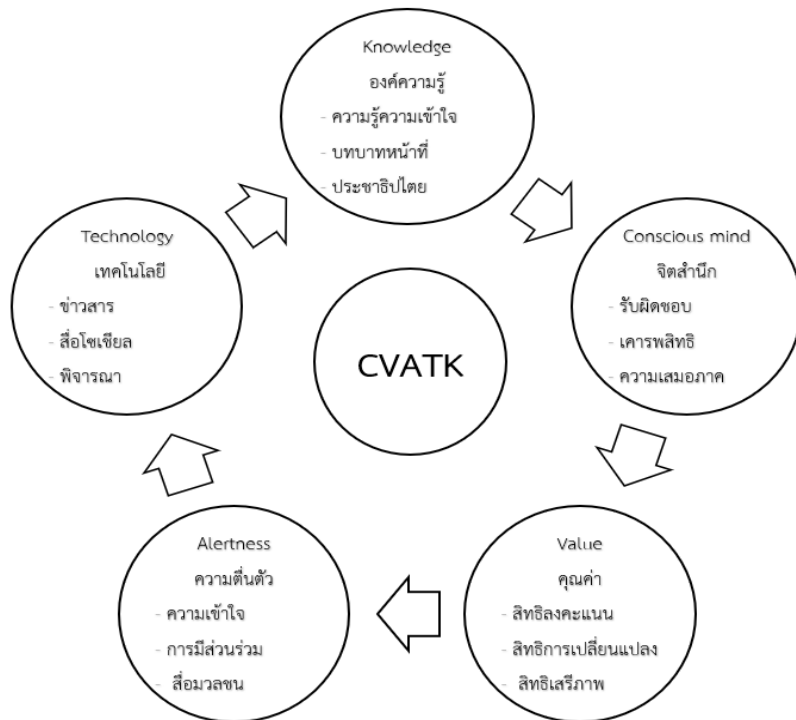
($r = .233^{**}$) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารนิยธรรม 7 กับพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ในเขตตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่ มีความสัมพันธ์ค่อนข้างน้อย เมื่อการบูรณาการหลักการบริหารนิยธรรม 7 กับพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ในเขตตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ส่งผลให้พฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ในเขตตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่ มีมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสอดคล้องกับการวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดนครราชสีมา เขตเลือกตั้งที่ 5” ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและหลักการบริหารนิยธรรม พบว่า อายุ สถานภาพการสมรส และหลักการบริหารนิยธรรมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดนครราชสีมา เขตเลือกตั้งที่ 5 ส่วนเพศ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกตั้ง (พระอธิการวรวิทย์ สุเมธ (มีธรรม), 2563 : 94) และรวมถึงงานวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการเชิงเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าตามหลักการบริหารนิยธรรมในเขตเทศบาลตำบลทุ่งน้าว อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร” ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการเชิงเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่ม เกษตรกรผู้ปลูกข้ากับหลักการบริหารนิยธรรมในเขตเทศบาลตำบลทุ่งน้าว อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง (Pearson Correlatin ($r = .744^{**}$) (พระคาร์ณ อดิภโท (ทองน้อย), 2562: 95)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ในเขตตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่ พบว่า เนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคระบาดติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้เกิดความไม่สะดวกในการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้วยไม่ได้มีการเลือกตั้งมานาน ทำให้เกิดความไม่พร้อมของหน่วยเลือกตั้ง ทั้งสถานที่ และกรรมการประจำหน่วย การประชาสัมพันธ์ชี้แจงเกี่ยวกับการเลือกตั้งยังไม่มี ความชัดเจนมากเท่าที่ควร และไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ในชุมชน และผู้ป่วยติดเชื้อ ผู้พิการ และผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ไม่ค่อยได้รับความสำคัญในการใช้สิทธิเลือกตั้ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลร่องคำ อำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์” ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลร่องคำ อำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ประชาชนส่วนมากได้รับข้อมูลข่าวสารไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร และประชาชนไม่มีศูนย์ข้อมูลข่าวสารระดับหมู่บ้าน ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง และประชาชนไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มทางการเมือง ประชาชนไม่ตระหนัก และใช้ความสำคัญในการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นในการวางแผนโครงการหรือกิจกรรมของชุมชนเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของการบริหารเทศบาลตำบลน้อยมาก เนื่องจากเทศบาลได้ทำการประชาสัมพันธ์น้อยในการแสดงความคิดเห็น (พระมหาสำราญ นนทพุทธิ (ทะศุณย์), 2558: 129-130)

ข้อเสนอแนะ พบว่า ควรประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ชี้แจงเกี่ยวกับขั้นตอนการใช้สิทธิเลือกตั้ง ตามมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคระบาดติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ให้ชัดเจน และเข้าถึง ประชาชนทุกคน ควรมีการจัดทำคลิปเสมือนการเลือกตั้งจริงให้กับประชาชนได้ศึกษาผ่านสื่อโซเชียลต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมของกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งในการทำหน้าที่ให้บริการประชาชนที่เข้าใช้สิทธิเลือกตั้ง ควรแยกสถานที่คัดกรองให้ห่างจากคูหาเลือกตั้ง และจัดระเบียบผู้เข้ามาใช้สิทธิเลือกตั้งให้เป็นไปตาม มาตรฐานการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคระบาดติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และควรให้ความสำคัญกับ ผู้ป่วยติดเตียง ผู้พิการ และผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ให้ออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง ทั้งนี้อาจเป็น เพราะสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดนครราชสีมา เขตเลือกตั้งที่ 5” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนควรพร้อมเพรียงกันไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยให้อยู่ภายในกรอบเวลา ไม่ฝ่าฝืนกฎระเบียบการเลือกตั้ง ให้ความเคารพคณะกรรมการ การเลือกตั้ง อีกทั้งให้เกียรติซึ่งกันและกันโดยไม่จำกัดเพศ ร่วมปรึกษาวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตย ส่งเสริมระบบการเมืองเชิงสร้างสรรค์ให้คงอยู่ในสังคมต่อไป (พระอธิการวรุฒ สุเมโธ (มีธรรม), 2563: 138)

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การนำหลักธรรมอุปทานิยธรรม 7 ได้แก่ (1) ด้านการหมั่นประชุมกัน (2) ด้านการประชุมกันโดยพร้อมเพรียง (3) ด้านการไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่สมควรบัญญัติ (4) ด้านการเคารพนับถือผู้ใหญ่ (5) ด้านการให้เกียรติต่อสตรี (6) ด้านการเคารพต่อสถานที่ (7) ด้านการดูแลเอาใจใส่ผู้อื่น มาบูรณาการกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้ง 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง (2) ด้านการลงคะแนนเลือกตั้ง (3) ด้านระยะเวลาการตัดสินใจเลือกตั้ง ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้จากการวิจัย ได้การส่งเสริมพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ในเขตตำบลทุ่งน้าว อำเภอสอง จังหวัดแพร่ CVATK : MODEL ดังนี้

จากแผนภาพทำให้ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้จากการวิจัย ได้แก่

1. C = Conscious mind จิตสำนึก ประชาชนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองตามรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับเลือกตั้ง ให้เคารพสิทธิในการเลือกตั้งทั้งของตนเองและผู้อื่น ได้รับการบริการจากหน่วยการเลือกตั้งภายในชุมชนด้วยความเสมอภาค

2. V = Value คุณค่า ประชาชนใช้สิทธิลงคะแนนด้วยความเต็มใจ รักษาสิทธิการเปลี่ยนแปลงการปกครองทั้งในระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ และประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้ตามกฎหมาย

3. A = Alertness ความตื่นตัว ประชาชนมีความเข้าใจในความสำคัญของการไปใช้สิทธิเลือกตั้งมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองที่จัดขึ้น และสื่อมวลชนประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งเพื่อกระตุ้นพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน

4. T = Technology เทคโนโลยี ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่มีความหลากหลายผ่านทางโซเชียลมีเดีย เช่น Facebook Line เป็นต้น และใช้สติพิจารณาความจริงของข้อมูลข่าวสารที่มีประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน

5. K = Knowledge องค์ความรู้ ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ มีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเอง และเคารพสิทธิของผู้อื่น และร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ในสังคมตามระบอบประชาธิปไตย

สรุป

พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ในเขตตำบลทุ่งน้ำ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ ประชาชนมีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกตั้ง มีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งมากขึ้น มีความต้องการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ตรวจสอบกิจกรรมทางการเมืองของผู้ลงสมัคร และติดตามผลการเลือกตั้งอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

(1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อกระจายเสียงของหมู่บ้านเพื่อชี้แจงรายละเอียดการเลือกตั้งให้ครบถ้วนเข้าใจง่าย และเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม

(2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำคู่มือเกี่ยวกับกฎระเบียบข้อบังคับ บทลงโทษของผู้กระทำ และความสำคัญของสิทธิการเลือกตั้งของประชาชน

(3) คณะกรรมการการเลือกตั้ง ควรศึกษาทบทวนกฎระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

(1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดซ้อมการเลือกตั้งก่อนมีการเลือกตั้งจริง เตรียมความพร้อมให้คณะกรรมการเลือกตั้ง ทบทวนขั้นตอนการดำเนินงาน พิจารณาตรวจสอบหาข้อบกพร่อง เพื่อพัฒนากระบวนการเลือกของหน่วยเลือกตั้งให้มีประสิทธิภาพ

(2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้สิทธิเลือกตั้ง การปฏิบัติตัวเมื่อมาใช้สิทธิเลือกตั้งแก่ประชาชนอย่างสม่ำเสมอก่อนถึงวันเลือกตั้ง

(3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง การแนะนำตัวผู้สมัครแก่ประชาชนผ่านสื่อต่าง ๆ ที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้มากที่สุด เพื่อให้ประชาชนได้ทราบถึงความสำคัญ และสามารถนำข้อมูลของผู้สมัครมาเป็นส่วนประกอบในการตัดสินใจลงคะแนนเสียง

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ ตามระบอบประชาธิปไตย

(2) ควรศึกษา แนวทางการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่

(3) ควรศึกษา ปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลต่อการตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่

การพัฒนาการปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวพระพุทธศาสนา

Development of local government according to Buddhism

วินิจ ผาเจริญ¹, อภิชา สุขจีน²

Winit phacharoen¹, Aphicha Sukjeen²

วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้¹,

วิทยาลัยสงฆ์แพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย²

Administrative Collage, Maejo University¹,

Phrae Buddhist Collage, Mahachulalongkornrajavidyalaya University²

Email: BuddhaBuddhistBuddhism@gmail.com

(Received: Oct 25, 2023; Revised: Oct 30, 2023; Accepted: Nov 9, 2023)

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอแนวคิดการนำหลักธรรมทางด้านพระพุทธศาสนาด้านหลักอปริหานิยธรรม ซึ่งเป็นธรรมสำหรับการปกครองที่จะช่วยป้องกันความเสื่อม นำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองของหมู่คณะ องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองในสังคมและทำให้สังคมเกิดการพัฒนาและนำมาซึ่งความสงบสุขเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม เป็นพื้นฐานหลักในการมาพัฒนาการปกครองส่วนท้องถิ่น

คำสำคัญ: การพัฒนา, การปกครอง, พระพุทธศาสนา, หลักธรรม

Abstract

This article presents the concept of applying the principles of Buddhism in the aspect of Aparihaniyadhamma. which is fair for governance to help prevent deterioration Leads to prosperity of groups, organizations, agencies, which leads to prosperity in society and causes society to develop and brings peace and order in society. It is the main basis for developing local government.

Keyword: development, politics, Buddhism, Dhamma principle

บทนำ

การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสในการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือบางส่วนในการบริหารท้องถิ่นตามหลักการที่ว่า ถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่นก็ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน ดังนั้น การบริหารการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์กร

ของตนเองอันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง โดยให้องค์กรอันมิได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาล มีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในท้องถิ่น หน่วยการปกครองที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวรื่องกับการให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใดโดยเฉพาะ และหน่วยการปกครองดังกล่าวนี้จัดตั้งและจะอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง การปกครองซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระ เพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่บริหารการปกครองท้องถิ่น มีอำนาจอิสระ พร้อมความรับผิดชอบ ซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลางหรือภูมิภาค แต่ทั้งนี้หน่วยการปกครองท้องถิ่นยังต้องอยู่ภายใต้บทบังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประชาชน ไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2555: 9)

ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้ จะเกิดองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้น ๆ องค์การนี้ จัดตั้งและถูกควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มีอำนาจการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง (ประธาน คงฤทธิศึกษากร, 2524: 15) กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การปกครองตนเองโดยประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมีพื้นฐานจากหลักการกระจายอำนาจการปกครอง (Decentralization) ที่หมายถึง การที่รัฐมอบอำนาจการปกครองให้องค์กรอื่น ๆ ที่ไม่ใช่องค์กรส่วนกลาง จัดทำบริการสาธารณะบางอย่างภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2547: 4-5) การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและดำเนินกิจการบางอย่างโดยดำเนินการกันเองเพื่อบำบัดความต้องการของตนเอง การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์การ มีเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมดหรือบางส่วน มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสมจะปราศจากการควบคุมของรัฐหาได้ไม่ เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น (อุทัย หิรัญโต, 2523: 2) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการปกครองส่วนหนึ่งของประเทศซึ่งมีอำนาจอิสระ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามสมควรอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ต้องไม่มากจนมีผลกระทบกระเทือนต่ออำนาจอธิปไตยของรัฐเพราะชุมชนท้องถิ่นมิใช่ชุมชนที่มีอำนาจอธิปไตย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิตามกฎหมายและต้องมีองค์กรที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (ประหยัด หงส์ทองคำ, 2526: 10)

ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีส่วนช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลางในแง่ที่ว่า ผู้ที่อยู่ในท้องถิ่น และผู้นำส่วนท้องถิ่นย่อมจะเข้าใจถึงปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นดีกว่าคนต่างถิ่น ดังนั้นการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีผลสำคัญคือทำให้ท้องถิ่นรู้จักการแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยรัฐบาลกลางเป็นแต่เพียงหน่วยส่งเสริมด้วยงบประมาณบางส่วน และด้วยความรู้ทางเทคนิค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการพัฒนาชนบทซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลนั้นจำเป็นจะต้องกระทำควบคู่ไปกับการปกครองส่วนท้องถิ่น (ลิขิต ธีรเวคิน,

2548: 335) ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 2 ลักษณะ คือความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นและความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นกับความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยและการพัฒนาประเทศ

1. ความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นและความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่น เนื่องจากความแตกต่างหลากหลายของท้องถิ่นดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ดังนั้นการบริหารจัดการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นย่อมนำมาซึ่งการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้หมดไปตลอดจนอนุรักษ์และบำรุงรักษาสิ่งที่ดีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นซึ่งอาจพิจารณาในด้านที่สำคัญดังนี้

1.1 ด้านการส่งเสริมและอนุรักษ์ทรัพยากรของท้องถิ่นแนวคิดนี้ตั้งอยู่บนฐานความเชื่อว่าคนท้องถิ่นย่อมเป็นผู้ที่ได้ใช้ประโยชน์โดยตรงจากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรของท้องถิ่นดังนั้นจึงย่อมมีความห่วงแหนและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรของท้องถิ่นให้สามารถใช้ได้อย่างยั่งยืนชั่วลูกชั่วหลาน จิตสำนึกเช่นนี้น่าจะมีสูงกว่าคนจากท้องถิ่นอื่น หรือคนส่วนกลางส่งไปปฏิบัติหน้าที่ในท้องถิ่น ดังนั้นจึงควรให้ชุมชนหรือท้องถิ่นได้มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการกับทรัพยากรของท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรในดิน น้ำ ป่าไม้ หรือทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวอื่น

1.2 ด้านการส่งเสริมและอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นเช่นเดียวกันกับการส่งเสริมและอนุรักษ์ทรัพยากรประชาชนในท้องถิ่นย่อมมีความผูกพันกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นเนื่องจากสิ่งเหล่านี้คือวิถีชีวิตของคนท้องถิ่นซึ่งสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน ดังนั้น จึงน่าจะมีความรัก ความห่วงแหนในขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ดั้งเดิมได้ยิ่งกว่าคนจากท้องถิ่นอื่นจึงควรให้ท้องถิ่นได้มีบทบาทตลอดจนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

1.3 ด้านการบริหารจัดการสาธารณูปโภค ความจำเป็นขั้นพื้นฐานและการพัฒนาคุณภาพชีวิต ความแตกต่างหลากหลายของสภาพท้องถิ่นนำไปสู่ความจำเป็นและความต้องการด้านสาธารณูปโภค ความจำเป็นพื้นฐานตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน เช่น ในท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความต้องการด้านสาธารณูปโภค หรือโครงสร้างพื้นฐานอาจเน้นหนักไปที่แหล่งน้ำ เพื่อการอุปโภคบริโภค การเกษตร ในขณะที่ภาคกลางไม่มีปัญหาด้านแหล่งน้ำ แต่มีปัญหาด้านการคมนาคมและการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อรองรับกับการจ้างงาน ตลอดจนระบบการจัดการกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาอุตสาหกรรมนั้นเป็นต้นเมื่อความต้องการของแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างหลากหลายกันเช่นนี้การบริหารจัดการเพื่อตอบสนองกับความต้องการจึงต้องแตกต่างกันออกไป ดังนั้นการให้ท้องถิ่นมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการตลอดจนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตนเอง จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง

2. ความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยและการพัฒนาประเทศ

2.1 ความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตย

ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นต่อความรู้และความเข้าใจพื้นฐานและการพัฒนาประชาธิปไตยนั้นเป็นที่เข้าใจและยอมรับกันมาช้านานแล้วตัวอย่าง ดังปรากฏในบันทึกของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวในเอกสาร Democracy in Siam ดังมีข้อความตอนหนึ่งว่า “ถ้ามีการยอมรับกันว่าวัน

ใดวันหนึ่งเราอาจจะต้องถูกบังคับให้มี ประชาธิปไตยแบบใดแบบหนึ่งในประเทศสยาม เราจะต้องเตรียมตัวของเราอย่างค่อยเป็นค่อยไป เราจะต้องเรียนรู้และทดลองเพื่อจะรู้ว่าระบบการปกครองแบบรัฐสภาจะดำเนินการไปได้อย่างไรในประเทศสยาม เราจะต้องพยายามให้การศึกษาแก่ประชาชนเพื่อที่จะให้ประชาชนมีความสำนึกทางการเมืองที่จะตระหนักถึงผลประโยชน์ที่แท้จริงเหล่านี้ (ของพวกเรา) เพื่อที่ประชาชนจะได้ไม่ถูกชักนำไปโดยพวกนักปลุกระดมหรือพวกที่ฝืนหวนถึงพระศรีอารีย์ ถ้าเราจะต้องมีรัฐสภา เราจะต้องสอนประชาชนว่าจะออกเสียงอย่างไร และจะเลือกผู้แทนที่มีจิตใจฝักใฝ่กับผลประโยชน์ของพวกเขาอย่างแท้จริงอย่างไร มันจะเป็นการดีกว่าแน่นอนสำหรับประชาชนที่จะเริ่มต้นด้วยการควบคุมกิจการท้องถิ่นก่อนที่พวกเขาพยายามที่จะควบคุมกิจการของรัฐโดยผ่านทางสภา ข้าพเจ้าเชื่ออย่างจริงใจว่าถ้าการปฏิรูปเหล่านี้ได้เริ่มใช้ อย่างค่อยเป็นค่อยไปเช่นวิธีนี้ การปกครองระบอบประชาธิปไตยสามารถจะนำ มาใช้ได้โดยไม่มีผลเสียมากนัก แต่กระบวนการนี้ต้องค่อยเป็นค่อยไปและมีการกระทำ อย่างระมัดระวัง ถ้าการทดลองนี้ล้มเหลวลงในทุกขั้นตอนเมื่อนั้นจึงจะเป็นไปได้ที่จะชักจูงประชาชนให้เชื่อว่าประชาธิปไตยเป็นไปไม่ได้สำหรับประเทศสยาม อันตรายอยู่ที่ความไม่อดทน” นอกจากนั้นพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวยังได้ทรงพระราชทานสัมภาษณ์แก่หนังสือพิมพ์ New York Times ฉบับวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2474 ว่า “ข้าพเจ้าเห็นว่าสิทธิเลือกตั้งของประชาชนควรจะเริ่มต้นที่การปกครองท้องถิ่นในรูปเทศบาลข้าพเจ้าเชื่อว่าประชาชนควรมีสติที่มีเสียงในกิจการท้องถิ่น เรากำลังพยายามให้การศึกษาเรื่องนี้แก่เขาข้าพเจ้าเห็นว่าจะเป็นการผิดพลาดถ้าเรามีการปกครองระบอบรัฐสภาก่อนที่ประชาชนมีโอกาสเรียนรู้และมีประสบการณ์อย่างดีเกี่ยวกับการใช้สิทธิเลือกตั้งในกิจการปกครองท้องถิ่น” ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งพื้นฐานในการสร้างความรู้และความเข้าใจระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีหลักการขั้นพื้นฐานแบบเดียวกัน เพียงแต่ประชาธิปไตยระดับชาตินั้นมีความสลับซับซ้อนมากกว่านอกจากนั้นการปกครองท้องถิ่นยังเป็นแหล่งฝึกฝนและพัฒนาบุคลากร เพื่อเข้าสู่การเมืองระดับชาติในประเทศที่ระบบพรรคการเมืองและการเลือกตั้งมีความเข้มแข็ง ผู้นำประเทศหรือนักการเมืองระดับชาติมักเป็นผู้ที่เริ่มต้นบทบาททางการเมืองของคนจากการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภา ระดับท้องถิ่นหรือผู้บริหารระดับท้องถิ่นมาก่อนทั้งสิ้น ตัวอย่างเช่น ประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกาจำนวนมากพัฒนาตนเองเข้าสู่การเมืองระดับชาติด้วยการก้าวมาจากการดำรงตำแหน่งผู้ว่าการมลรัฐมาก่อน แม้กระทั่งในประเทศไทยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวนมากพัฒนาตนเองมาจากการเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ส.จ.) หรือสมาชิกสภาเทศบาล

2.2 ความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ

ความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศนั้นนอกเหนือจากนโยบายการพัฒนาประเทศของรัฐบาล ท้องถิ่นต่าง ถือได้ว่าเป็นกำลังสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นแหล่งทรัพยากรเป็นแหล่งวัตถุดิบ เป็นแหล่งผลิตตลอดจนเป็นตลาดที่สำคัญของประเทศ ดังนั้นการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญเติบโตและมีระบบบริหารจัดการที่ดีจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมซึ่งส่วนหนึ่งรัฐได้ดำเนินนโยบายผ่านทางระบบบริหารราชการส่วนกลาง (กระทรวง ทบวง กรม) และระบบบริหารราชการส่วนภูมิภาค (จังหวัด อำเภอ) แล้วพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

ได้กำหนดให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 35 ของงบประมาณแผ่นดินนับว่าเป็นเม็ดเงินจำนวนมาก และเมื่อรวมกับรายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บได้เองหรือจากทรัพย์สิน หรือเงินสะสมที่มีอยู่ก็เป็นปริมาณที่เกือบเท่ากับรายจ่ายของรัฐบาลทีเดียว ดังนั้น ต้องถือว่าการปกครองท้องถิ่นเป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญในแง่ที่ว่าแหล่งจ้างงานและเป็นที่มาของกิจกรรมด้านเศรษฐกิจที่สำคัญแหล่งหนึ่งของประเทศ นอกจากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยาเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทำหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะในเขตที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมสูงและมีส่วนอย่างสำคัญในการสร้างความเจริญและการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในภาพรวม (วิทยา จิตนุกงศ์, 2550: 3-8)

หลักธรรมในพระพุทธศาสนากับการพัฒนาการปกครองส่วนท้องถิ่น

หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักธรรมที่มีคุณค่าและประโยชน์มากมาย ซึ่งมีทั้งหลักธรรมที่ใช้สำหรับประพฤติปฏิบัติของแต่ละบุคคล และหลักธรรมที่ใช้สำหรับการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข โดยเฉพาะหลักอปริหานิยธรรม ซึ่งเป็นธรรมสำหรับการปกครองที่จะช่วยป้องกันความเสื่อม นำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองของหมู่คณะ องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงการปกครองระดับประเทศ โดยใจความของหลักอปริหานิยธรรมแบ่งเนื้อหาสาระออกเป็นดังนี้

1. การประชุมเป็นนิตย หมายถึง ธรรมข้อแรกในหลัก “อปริหานิยธรรม 7” ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ให้ไว้ และดูเหมือนคนทำงานในยุคสมัยนี้ก็นิยมการประชุมกันเป็นนิตย เพราะถามใครก็ติดประชุมกันทั้งนั้น จนบางวันมีแต่ประชุมและประชุม ซึ่งว่าไปก็ดูท่าจะดีเพราะได้มีการพูดคุยกันบ่อย ๆ งานก็น่าจะก้าวหน้าไปด้วยดี (ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ และ ปารีชาติ สถาปิตานนท์, 2547: 4)

2. การพร้อมเพรียงกันประชุม หมายถึง การประชุม - เลิกประชุม และกระทำกิจที่ควรทำโดยพร้อมเพรียงกัน เพื่อให้เกิดความยุติธรรมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของหมู่คนที่อยู่ร่วมกันไม่กินแหนงแคลงใจกัน จะทำงานอะไรก็สำเร็จได้ เช่นในครอบครัวมีอะไรปรึกษาหารือกันก็ต้องอยู่พร้อม ๆ กัน เพื่อทุกคนจะได้ยอมรับในสิ่งที่จะทำลงไปด้วยความเต็มใจ ซึ่งการพร้อมเพรียงกันประชุมเลิกประชุมโดยพร้อมเพรียงกันซึ่งเป็น 1 ในหลักการของหลักการการประชุมที่ดี (ประมะ สตะเวทิน, 2538: 10-11)

3. การไม่บัญญัติ หรือไม่ล้มเลิกข้อบัญญัติตามอำเภอใจ หมายถึง การไม่บัญญัติหรือไม่ล้มเลิกระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขององค์กร หรือกฎระเบียบข้อบังคับอื่น ๆ ตามความต้องการของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือตามความต้องการของกลุ่มคนใดกลุ่มคนหนึ่งหรือตามอิทธิพลใดอิทธิพลหนึ่งโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องและชอบธรรมการไม่บัญญัติสิ่งที่ขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญและไม่เลิกล้มกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือสิ่งที่บัญญัติไว้แล้ว เพราะกฎหมายรัฐธรรมนูญ นั้นเป็นกฎหมายแม่บทของการปกครองและบริหารประเทศ บ้านเมืองจะสงบสุขได้ ทุกคนจะต้องไม่บัญญัติและไม่ล้มเลิกระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขององค์กร หรือกฎระเบียบข้อบังคับอื่น ๆ ตามความพอใจของตน หรือของกลุ่มโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง

4. การเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา หมายถึง การส่งเสริมสนับสนุนและปฏิบัติตามผู้บังคับบัญชา ให้บรรลุไปตามวัตถุประสงค์และนโยบายขององค์กร ปฏิบัติหน้าที่ตามพันธกิจที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย ด้วยความซื่อสัตย์และขยันหมั่นเพียร ให้ความเคารพเชื่อฟัง ให้เกียรติและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ รอบคอบรวดเร็ว ขยันหมั่นเพียร ถูกต้อง สมเหตุสมผลตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน เพื่อประโยชน์สูงสุดของหน่วยงาน (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2535: 6)

5. เคารพสิทธิสตรี หมายถึง การเปิดโอกาสให้สตรีมีส่วนร่วม ทางการเมืองหรือการเข้าไปมีบทบาทในตำแหน่งหนึ่งสำคัญของภาคราชการและเอกชน ผู้หญิงควรได้ตำแหน่งโดยมีสัดส่วนที่เทียบเท่ากับผู้ชาย ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 27 บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560: 7)

6. ส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม หมายถึง วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นนั้นมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตมาช่วยปลูกฝังจิตสำนึกให้คนรักท้องถิ่นรักแผ่นดินของตนเอง วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชาวไทยนั้นมีความหลากหลายอาจแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ ความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนกล่าวโดยสรุปเนื้อหาสาระการแสดงของทุกภาคจะสะท้อนให้เห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่ที่เป็นจริง ของคนในสังคม ในท้องถิ่นของตนเองแทรกมูขุดลบก้างเพื่อสร้างอารมณ์ สร้างความสุข สนุกสนานให้กับผู้ฟังผู้ชม วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชาวไทยนั้นเป็นมรดกอันมีค่า สมควรช่วยกัน ส่งเสริมรักษาต่อรวมใจกันส่งเสริมและรักษาอนุรักษ์คุณค่าของความเป็นไทยให้มั่นคงยั่งยืนงตลอดไป

7. การอารักขา คุ้มครอง ปกป้อง อันชอบธรรม หมายถึง การคุ้มครองการปกป้อง และการดำรงรักษา พระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไปโดยการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาด้วยการถวายปัจจัยสี่ ด้วยการสนับสนุนการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ด้วยการปลูกฝังจิตสำนึกการมีส่วนร่วมกิจกรรมในทางพระพุทธศาสนา การสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม และพัฒนาคุณภาพชีวิต (พระอธิการวรุฒติ สุเมโธ (มีธรรม), 2563: 53-54)

จึงกล่าวได้ว่า หลักกอธิทานิยธรรม 7 คือ ธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นหลักธรรมที่ใช้สำหรับการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข โดยเฉพาะหลักกอธิทานิยธรรม ซึ่งเป็นธรรมสำหรับการปกครองที่จะช่วยป้องกันความเสื่อม นำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองของหมู่คณะ องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองในสังคมและทำให้สังคมเกิดการพัฒนาและนำมาซึ่งความสงบสุขเป็นระเบียบเรียบร้อย

สรุป

การพัฒนาการปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพที่ดีต้องมีการศึกษาหลักการ แนวคิด รูปแบบใน ทฤษฎีอย่างชัดเจน ซึ่งหลักธรรมที่ใช้สำหรับการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข โดยเฉพาะหลักอปริหานิยธรรม ซึ่งเป็นธรรมสำหรับการปกครองที่จะช่วยป้องกันความเสื่อม นำไปสู่ความเจริญ รุ่งเรืองของหมู่คณะ องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงการปกครองระดับประเทศ ประกอบด้วย 1. การประชุม เป็นนิตย 2. การพร้อมเพรียงกันประชุม 3. การไม่บัญญัติ หรือไม่ล้มเลิกข้อบัญญัติตามอำเภอใจ 4. การเชื่อฟัง ผู้บังคับบัญชา 5. เคารพสิทธิสตรี 6. ส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม และ 7. การอารักขา คัมครอง ปกป้อง อันชอบธรรม อันเป็นธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นหลักธรรมที่ใช้สำหรับการอยู่ ร่วมกันของกลุ่มคนให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข

เอกสารอ้างอิง

- ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2535). *คู่มือเทคนิควิธีการส่งเสริมประสิทธิภาพในหน่วยราชการ*. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ ปฏิบัติการโครงการส่งเสริมประสิทธิภาพในส่วนราชการ สำนักงาน ก.พ.พระราชบัญญัติ ระเบียบ ข้าราชการพลเรือน.
- ประมะ สตะเวทิน. (2538). *หลักนิเทศศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- ประธาน คงฤทธิศึกษากร. (2524). *บทบาทสมาชิกสภาท้องถิ่นในการเป็นกรรมการสภา*. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ประหยัด หงส์ทองคำ. (2526). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- พระอธิการวรวิฑู สุมะโร (มีธรรม). (2563). “พฤติกรรมของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดนครราชสีมา เขตเลือกตั้งที่ 5”. *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์* (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- ลิขิต อีระเวทิน. (2548). *การเมืองการปกครองไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิทยา จิตนุพงศ์. (2550). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. พระนครศรีอยุธยา : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2547). *กฎหมายการปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2555). *การปกครองส่วนท้องถิ่นและอำนาจหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- อุทัย หิรัญโต. (2523). *การปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนโต.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560) “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560”. *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก*.
- ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ และ ปารีชาต สถาปิตานนท์. (2547). *การประชุมอย่างสร้างสรรค์*. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท.

ภาคผนวก

คําแนะนําสําหรับผู้นิพนธ์บทความ

วารสาร มจร โຄศยปริทรศน (Journal of MCU KOSAI Review) ได้กําหนดประเภทของการสงบทบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร ดังนี้

2.1 บทความวิจัย (Research article) เป็นบทความที่มีการค้นคว้าอย่างเป็นระบบ มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลหรือหลักของการศึกษาวิจัยอันที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิชาการ หรือนําผลที่ได้มาปรับประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์

2.2 บทความวิชาการ (Academic article) เป็นการนำเสนอเนื้อหาในด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนะแนวคิดใหม่ทางวิชาการ โดยอาศัยพื้นฐานทางวิชาการเป็นลำดับต้น มีการศึกษารวบรวม เรียบเรียงอย่างเป็นลำดับ โดยบทความที่เขียนขึ้นเพื่อสร้างความรู้ที่มีประโยชน์ในทางวิชาการสำหรับคนทั่วไป

2.3 บทความปริทรศน (Review article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จาก ตำราหนังสือและวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้นิพนธ์มาเรียบเรียงขึ้นโดยมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจัยเปรียบเทียบกันในลักษณะเฉพาะทาง มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ความรู้ทั้งทางกว้างและทางลึกอย่างทันสมัย และมีข้อวิพากษ์ที่ชี้ชัดแสดงให้เห็นแนวโน้มที่ควรศึกษาและพัฒนาต่อไป

รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1. ต้นฉบับพิมพ์เป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ แต่ละเรื่องจะต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ การใช้ภาษาไทยให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์และการเขียนทับศัพท์ภาษาอังกฤษ ตามหลักของราชบัณฑิตยสถาน ให้หลีกเลี่ยง การเขียนภาษาอังกฤษปนภาษาไทย ในข้อความ ยกเว้นกรณีจำเป็น เช่น ศัพท์ทางวิชาการที่ไม่มีคำแปล หรือคำที่ใช่แล้ว ทำให้เข้าใจง่ายขึ้น คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เขียนปนภาษาไทยให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมด ยกเว้นชื่อเฉพาะสำหรับต้นฉบับภาษาอังกฤษควรได้รับการตรวจสอบความถูกต้องด้านการใช้ภาษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษก่อน

2. ขนาดของต้นฉบับ ใช้กระดาษขนาด A4 พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว และให้ตั้งกระดาษขอบกระดาษบน 1.5 นิ้ว ล่าง 1 นิ้ว ซ้าย/ขวา 1 นิ้ว พร้อมใส่เลขกำกับทางมุมขวาบนของกระดาษทุกหน้า โดยมีระยะห่างระหว่างบรรทัด เป็นแบบ double space เพื่อสะดวกในการอ่านและการแก้ไข

3. ชนิดและขนาดตัวอักษร ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK เท่านั้น

- ชื่อเรื่องใช้ตัวอักษรขนาด 20 pt. ตัวหนา
- ชื่อผู้นิพนธ์ใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวปกติ
- หัวข้อหลักใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวหนา
- หัวข้อรองใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวหนา
- บทคัดย่อและเนื้อเรื่องใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวปกติ

4. จำนวนหน้า ความยาวของบทความ 8 - 10 หน้า รวมตาราง รูปภาพ และเอกสารอ้างอิง

ส่วนประกอบของบทความ

1. ชื่อเรื่องบทความ ต้องมีทั้งชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางของหน้าแรก
2. ชื่อผู้นิพนธ์/ผู้เขียน ต้องมีทั้งชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหน่วยงาน
3. การเขียนบทคัดย่อ มีทั้งบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 300 – 350 คำ ตอบบทคัดย่อ
4. กำหนดคำสำคัญ (Keywords) ให้กำหนดคำสำคัญทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 3 - 5 คำ
5. เนื้อเรื่องของบทความ

5.1 บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระสำคัญ ดังนี้

1) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัย และผลการวิจัย โดยให้สรุปสั้น กระชับ และได้ใจความ

2) บทนำ (Introduction) ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัย

3) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) นำเสนอรูปแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4) ผลการวิจัย (Research Finding) นำเสนอผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ความเสนอในรูปแบบตารางหรือแผนภูมิ

5) การอภิปรายผลการวิจัย (Discussion) ให้นำเสนอเป็นความเรียงชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) ข้อเสนอแนะจากการวิจัย (Suggestion) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และนำเสนอประเด็นสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7) กิตติกรรมประกาศ (ถามี) เป็นการนำเสนอเพื่อขอขอบคุณหน่วยงานที่สนับสนุนการวิจัย ทั้งนี้ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณี ชื่อบทความมีชื่อไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์

8) เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการนำเสนอเอกสารที่นำมาใช้อ้างอิงในการเขียนบทความ และต้องเป็นรายการเอกสารอ้างอิงที่ปรากฏในบทความเท่านั้น

5.2 บทความวิชาการ/บทความปริทรรศน์ ให้เรียงลำดับสาระสำคัญ ดังนี้

1) บทคัดย่อ (Abstract)

2) บทนำ (Introduction)

3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ/ระบุงองค์ความรู้ใหม่

4) สรุป (Conclusion)

5) เอกสารอ้างอิง (References)

ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบคนได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้นิพนธ์/ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์ และรายการอ้างอิงจะต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการอ้างอิงต่อ 1 บทความ

1. การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ป ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยไขว้เง็บ เปิด-ปิด แลวระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของการอ้างอิง มีดังนี้

1.1 การอ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) การอ้างอิงพระไตรปิฎกและอรรถกถา ให้อ้างอิงชื่อคัมภีร์ /เล่มที่/ข้อที่/เลขหนา มาด้วย ตัวอย่าง เช่น “ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแกมนุชย์และเทวดาผู้ประกอบเป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพบลูยในโกคะทั้งหลาย ตอกาลไม่นานนัก” (อง. จตุกก. 21/31/37) เป็นต้น

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างอิงชื่อผู้แต่งแลวตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ (พระมหาสุทิตย อากาศโร, 2560) ในกรณีที่เป็นการอ้างอิงเนื้อหาโดยตรงหรือแนวคิดบางส่วนหรือเป็นการคัดลอกข้อความบางส่วนมาโดยตรง ควรระบุเลขหนาไว้ด้วย โดยให้พิมพ์ต่อท้ายพิมพ์ค้นด้วยเครื่องหมาย (,) เช่น (พระมหาสุทิตย อากาศโร, 2560, น. 201-205)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างอิงชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแลวตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย อากาศโร และเชมณัฎฐ อินทรสุวรรณ, 2560) ในกรณีที่เป็นการอ้างอิงเนื้อหาโดยตรงหรือแนวคิดบางส่วนหรือเป็นการคัดลอกข้อความบางส่วนมาโดยตรง ควรระบุเลขหนาไว้ด้วยโดยให้พิมพ์ต่อท้ายพิมพ์ค้นด้วยเครื่องหมาย (,) เช่น (พระมหาสุทิตย อากาศโร และเชมณัฎฐ อินทรสุวรรณ, 2560, น. 204-207)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้อ้างอิงชื่อผู้แต่งรายแรกแลวเพิ่มคำว่า “และคณะ” แลวตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ปัญญา สุนันตา และคณะ, 2560) ในกรณีที่เป็นการอ้างอิงเนื้อหาโดยตรงหรือแนวคิดบางส่วนหรือเป็นการคัดลอกข้อความบางส่วนมาโดยตรง ควรระบุเลขหนาไว้ด้วยโดยให้พิมพ์ต่อท้ายพิมพ์ค้นด้วยเครื่องหมาย (,) เช่น (ปัญญา สุนันตา และคณะ, 2560, น. 21-22)

5) กรณีเนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ไกลเคียงปัจจุบันมากที่สุด

1.2 การอ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Sunanta, 2019) ในกรณีที่เป็นกรอ้างอิงเนื้อหาโดยตรงหรือแนวคิดบางส่วนหรือเป็นการคัดลอกข้อความบางส่วนมาโดยตรง ควรระบุเลขหน้าไว้ด้วยโดยให้พิมพ์ต่อท้ายปีพิมพ์ด้วยเครื่องหมาย (,) เช่น (Sunanta, 2019, p. 21) แต่ถ้ามมีการอ้างอิงมากกว่าสองหน้าขึ้นไป ให้อ้างอิงดังนี้ ตัวอย่างเช่น (Sunanta, 2019, pp. 21-22)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอมป์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Sunanta & Sukjeen, 2019) ในกรณีที่เป็นกรอ้างอิงเนื้อหาโดยตรงหรือแนวคิดบางส่วนหรือเป็นการคัดลอกข้อความบางส่วนมาโดยตรง ควรระบุเลขหน้าไว้ด้วย โดยให้พิมพ์ต่อท้ายปีพิมพ์ด้วยเครื่องหมาย (,) เช่น (Sunanta & Sukjeen, 2019, p. 21) แต่ถ้ามมีการอ้างอิงมากกว่าสองหน้าขึ้นไป ให้อ้างอิงดังนี้ ตัวอย่างเช่น (Sunanta & Sukjeen, 2019, pp. 21-22)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้อ้างนามสกุลผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al.ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Sunanta et al., 2019) ในกรณีที่เป็นกรอ้างอิงเนื้อหาโดยตรงหรือแนวคิดบางส่วนหรือเป็นการคัดลอกข้อความบางส่วนมาโดยตรงควรระบุเลขหน้าไว้ด้วย โดยให้พิมพ์ต่อท้ายปีพิมพ์ด้วยเครื่องหมาย (,) เช่น (Sunanta et al., 2019, p. 21) แต่ถ้ามมีการอ้างอิงมากกว่าสองหน้าขึ้นไป ให้อ้างอิงดังนี้ ตัวอย่างเช่น (Sunanta et al., 2019, pp. 21-22)

2. การอ้างอิงท้ายบทความ

2.1 พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2.2 หนังสือ

รูปแบบ :

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. (ครั้งที่พิมพ์ พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้น). สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง :

จำนง อดิวัฒน์สิทธิ. (2544). สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2.3 บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ). ชื่อเรื่อง. (เลขหน้าให้อ้าง). สถานที่

ที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสุกิจจ สุจินฺโณ. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย. ใน ปวีตร วงษ์วีระ.

ทฤษฎี และวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม. (หน้า 112). กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์.

2.4 บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร. ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา. (2557). การกำหนดประเด็นปัญหาการตั้งชื่อเรื่องและการเขียนวัตถุประสงค์การวิจัยทางสังคมศาสตร์. มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. 3(1), 14 - 15.

2.5 บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ใน ชื่อสารานุกรม (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง). สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนม ครุฑเมือง. (2530). หม้อคอกควาย. ใน สารานุกรมของไขพื้นบ้านไทยในอดีตเขตหัวเมืองฝ่ายเหนือ (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.

2.6 หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์) ชื่อบทความ. ชื่อหนังสือพิมพ์, เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ประชาชนเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น. 13.

2.7 สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตหรือวิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). สถานที่พิมพ์ : ชื่อมหาวิทยาลัย/สถาบันการศึกษา.

ตัวอย่าง :

ทรงวิทย แก้วศรี. (2550). การศึกษาวิเคราะห์ยุทธวิธีในการประกาศศาสนาของพระพุทธเจ้า (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2.8 สัมภาษณ์

รูปแบบ :

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์. (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์). ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์. (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

วรพล ไม้สน (พลังวัชร). (5 พฤศจิกายน 2559). หลักการ วิธีการ เป้าหมายในการปรึกษาทางโหราศาสตร์. (นางณัฐณัช แก้วผลึก, สัมภาษณ์)

2.9 ลี้ออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่). ชื่อเรื่อง. เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ทวีศักดิ์ อุณจิตติกุล. (2561). พระพุทธศาสนาเถรวาท จะสืบทอดดำรงอยู่อย่างไร? เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <https://www.dailynews.co.th/article/666936>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไประดับชำนาญการ คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติที่ 593/2562. เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ>

2.10 ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ :

ชื่อกฎหมาย. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (ถ้ามี). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วัน เดือน ปี).

ตัวอย่าง :

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติและแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างการนิพนธ์บทความวิจัย

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)

ผู้แต่ง¹, ผู้แต่ง², ผู้แต่ง³ (ภาษาไทย)

Author¹, Author², Author³

สังกัด¹, สังกัด², สังกัด³ (ภาษาไทย)

สังกัด¹, สังกัด², สังกัด³ (ภาษาอังกฤษ)

Mail: (ผู้แต่งหลัก/ผู้รับผิดชอบ)

บทคัดย่อ

บทความเป็นการนำเสนอผลการศึกษจากการวิจัย “.....” โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อ.....
2) เพื่อ..... และ 3) เพื่อ..... รูปแบบการวิจัยเป็น.....(การวิจัยเชิงปริมาณ/การ
วิจัยเชิงคุณภาพ/การวิจัยแบบผสมวิธี) มีการใช้แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ เป็นกรอบการ
วิจัย พื้นที่วิจัย คือ..... กลุ่มตัวอย่าง (กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ) คือ จำนวน คน ใช้วิธี
คัดเลือกแบบ.....เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี ชนิด คือ 1) 2) 3) วิเคราะห์ข้อมูล
โดยใช้ ... (สถิติพื้นฐาน/สถิติอ้างอิง ในกรณีการวิจัยเชิงปริมาณ ... ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิเคราะห์เนื้อหา
แล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา) ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 โดยสรุปสาระสำคัญสั้นๆ
2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 โดยสรุปสาระสำคัญสั้นๆ
3. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 โดยสรุปสาระสำคัญสั้นๆ

องค์ความรู้/ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ (จะเป็นประโยชน์หรือนำไปใช้อย่างไรได้บ้าง ประมาณ 1-

3 บรรทัด)

คำสำคัญ: (3-5 คำ);;

Abstract

แปลบทคัดย่อจากภาษาไทย

Keyword: (3-5 words);;

บทนำ

บรรยายหลักการสำคัญ ความเป็นมาเกี่ยวกับหัวข้อเนื้อหา รวมทั้งเกริ่นนำเข้าสู่ความหลักขอ
บทความ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อ...
2. เพื่อ...
3. เพื่อ...

การทบทวนวรรณกรรม

เขียนควรรอธิบายถึงผลการสืบค้นเอกสาร บทความ การวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงให้เห็นถึง
“ช่องว่างของความรู้” (knowledge gap) ที่ยังไม่ถูกพิจารณา ซึ่งการวิจัยครั้งนี้สามารถเติมเต็มช่องว่างของ
ความรู้นี้ได้ การทบทวนวรรณกรรมต้องมีการอ้างอิงอย่างครบถ้วน รวมทั้งควรมีการวิเคราะห์และจัดระบบ
ความสัมพันธ์ของวรรณกรรมเหล่านั้นด้วย

1.
2.
3.

สรุปผลการทบทวนวรรณกรรม เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้เขียนนำเอาทฤษฎี /แนวคิดที่ทบทวนมาใช้ในการ
วิจัยอย่างไร ในประเด็นไหน

วิธีดำเนินการวิจัย

ระบุรูปแบบของการวิจัย ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือและ
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

แสดงผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ศึกษาทุกข้อ

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า
ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ
..... (เอกสารสนับสนุน 2-3 รายการอ้างอิง)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ
..... (เอกสารสนับสนุน 2-3 รายการอ้างอิง)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า
ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ
..... (เอกสารสนับสนุน 2-3 รายการอ้างอิง)

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ระบอบองค์ความรู้อันเป็นผลมาจากการวิจัย การสังเคราะห์ออกมาในลักษณะ แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

ตัวอย่าง

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ทักษะการทำงานกลุ่ม ความมีวินัย และความพึงพอใจ ด้วยชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ดังแผนภาพ

แผนภูมิ/แผนภาพที่.....

จากแผนภูมิ/แผนภาพที่.....แสดงถึง.....สามารถอธิบาย
โดยสังเขปดังนี้

1. การสร้างความสนใจ (Engage) เป็นการนำเข้าสู่บทเรียนหรือเรื่องที่สนใจ ซึ่งอาจเกิดขึ้นเองจากความสงสัยหรือความสนใจของตัวนักเรียนเอง หรือเกิดจากการอภิปรายภายในกลุ่ม เรื่องที่น่าสนใจอาจมาจากเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในเวลานั้น หรือเป็นเรื่องที่เชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่เพิ่งเรียนมา รื้อมาแล้วเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนสร้างคำถาม กำหนดประเด็นที่จะศึกษา ในกรณีที่ยังไม่มีประเด็นใดน่าสนใจ ครูอาจจะจัด กิจกรรมหรือสถานการณ์เพื่อกระตุ้น ยั่วยุ หรือท้าทายให้นักเรียนตื่นเต้น สงสัย ใครรู้ อยากรู้ อยากเห็น หรือขัดแย้ง เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา การศึกษาค้นคว้า หรือการทดลอง เช่น สาธิต ทดลอง นำเสนอข้อมูลเล่าเรื่อง/เหตุการณ์ ให้ค้นคว้า/อ่านเรื่อง อภิปราย/พูดคุย สนทนา ใช้เกม ใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์ สร้างสถานการณ์/ปัญหาที่น่าสนใจ ที่น่าสงสัยแปลกใจ

2. การสำรวจและค้นคว้า (Explore) นักเรียนดำเนินการสำรวจ ทดลอง ค้นหา และรวบรวมข้อมูล วางแผนกำหนดการสำรวจตรวจสอบ หรือออกแบบการทดลอง ลงมือปฏิบัติ เช่น สังเกต วัด ทดลอง รวบรวมข้อมูล ข้อสนเทศ หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ

3. การอธิบาย (Explain) นักเรียนนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและค้นหามาวิเคราะห์ แปลผล สรุป และอภิปราย พร้อมทั้งนำเสนอผลงานในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นรูปวาด ตาราง แผนผัง ผลงานมีความหลากหลาย สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือโต้แย้งกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ หรือไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่กำหนดไว้ โดยมีการอ้างอิงความรู้ประกอบการให้เหตุผลสมเหตุสมผล การลงข้อสรุปถูกต้องเชื่อถือได้ มีเอกสารอ้างอิง และหลักฐานชัดเจน

4. การขยายความรู้ (Elaborate)

4.1 ครูจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ลึกซึ้ง หรือขยายกรอบความคิดกว้างขึ้นหรือเชื่อมโยงความรู้เดิมสู่ความรู้ใหม่หรือนำไปสู่การศึกษาค้นคว้า ทดลอง เพิ่มขึ้น เช่น ตั้งประเด็นเพื่อให้นักเรียน ชี้แจงหรือร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซักถามให้นักเรียนชัดเจนหรือกระจ่างในความรู้ที่ได้หรือเชื่อมโยงความรู้ที่ได้กับความรู้เดิม

4.2 นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น อธิบายและขยายความรู้เพิ่มเติมมีความละเอียดมากขึ้น ยกสถานการณ์ ตัวอย่าง อธิบายเชื่อมโยงความรู้ที่ได้เป็นระบบและลึกซึ้งยิ่งขึ้น หรือสมมุติละเอียดขึ้นนำไปสู่ความรู้ใหม่หรือความรู้ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ประยุกต์ความรู้ที่ได้ไปใช้ในเรื่องอื่นหรือสถานการณ์อื่น ๆ หรือสร้างคำถามใหม่และออกแบบการสำรวจ ค้นหา และรวบรวมเพื่อนำไปสู่การสร้างความรู้ใหม่

5. การประเมิน (Evaluate)

นักเรียนระบุสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้ทั้งด้านกระบวนการและผลผลิต นักเรียนตรวจสอบความถูกต้องของความรู้ที่ได้ เช่น วิเคราะห์วิจารณ์แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน คิดพิจารณาให้รอบคอบทั้งกระบวนการและผลงาน อภิปราย ประเมินปรับปรุง เพิ่มเติมและสรุป ถ้ายังมีปัญหา ให้ศึกษาทบทวนใหม่อีกครั้ง อ้างอิง

ทฤษฎีหรือหลักการและเกณฑ์ เปรียบเทียบผลกับสมมติฐาน เปรียบเทียบความรู้ใหม่กับความรู้เดิม

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

เขียนข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงการเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง (ตัวอย่าง)

- แก้ว ชิตตะชบ. (2555). ประวัติความสำคัญของพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สุนันทา เอ้าเจริญ. (2562). ประสิทธิภาพการป้องกันภาวะตกเลือดหลังคลอดตามแนวทางสามพรานโมเดล โรงพยาบาลสามพราน จังหวัดนครปฐม. *วารสารศิลปการจัดการ*, 3(2), 125-140.
- สมชัย ศรีนอก. (2561). ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. *สัมภาษณ์*, 18 เมษายน.
- อาภรณ์ รัตน์มณี. (9 มิถุนายน 2559). *ทำไมระบบการศึกษาไทยจึงพัฒนาช้า*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2561, จาก <https://www.mcu.ac.th/article/detail/448>.
- Borwornchai, D. (2020). Knowledge management about investigative work that is the best practice of the detective 4.0 era. *Journal of Arts Management*, 4(2), 385-398.
- Kittichayathorn, P. (2012). *Styles and steps of community management movement for drug problem prevention learning center: A case of Thorraneekum, Khok Faet, Nong Chok, Bangkok*(Doctoral dissertation). National Institute of Development Administration.
- McNeil, D. W. et al., (1994). *Anxiety and fear*. In *Encyclopedia of human behavior*. (Vol.1, pp. 151-163). San Diego: Academic Press.
- Schermerhorn, J., Hunt, J., and Osborn, R. (2000). *Organizational Behavior*. (7th ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An introductory analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.

ตัวอย่างการนิพนธ์บทความวิชาการ

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)

ผู้แต่ง1, ผู้แต่ง2, ผู้แต่ง3 (ภาษาไทย)

Author1, Author2, Author3 (ภาษาอังกฤษ)

สังกัด1, สังกัด2, สังกัด3 (ภาษาไทย)

สังกัด1, สังกัด2, สังกัด3 (ภาษาอังกฤษ)

Mail: (ผู้แต่งหลัก/ผู้รับผิดชอบ)

บทคัดย่อ (250-300 คำ)

บทความได้ศึกษาเนื้อหาหรือแนวคิดที่เกี่ยวกับ..... โดยการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอ

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ:;;

Abstract

The concept of this article is study about and the purpose of is to present

Keywords:;;

บทนำ

กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของประเด็นที่จะศึกษา โดยกว้างๆ (มีการอ้างถึงแหล่งที่มาของ

ข้อมูลที่น่าสนใจกล่าวถึงอย่างถูกต้อง)

.....

.....

.....

ปัญหาเชิงพื้นที่หรือเชิงปัญหาเชิงสถานการณ์ (Main Idea)

.....

.....

.....

สรุปหลักการและเหตุผล (Main Idea).....

.....

.....

.....

..... บทความนี้จะนำเสนอในประเด็นดังต่อไปนี้ (ปรับตามบริบท)

.....

.....

.....

เนื้อหาหรือประเด็น 1

.....

.....

.....

เนื้อหาหรือประเด็น 2

.....

.....

.....

เนื้อหาหรือประเด็น 3

.....

.....

.....

ฯลฯ

องค์ความรู้จากการศึกษา

ให้เขียนระบุงค์ความรู้ซึ่งเป็นการสังเคราะห์จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ศึกษา ซึ่งอาจมีการนำเสนอในรูปแบบแผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

ตัวอย่าง

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ดังแผนภาพ

แผนภูมิ/แผนภาพที่

จากแผนภูมิ/แผนภาพที่.....แสดงถึง.....สามารถอธิบายโดยสังเขปดังนี้

1. การสร้างความสนใจ (Engage) เป็นการนำเข้าสู่บทเรียนหรือเรื่องที่สนใจ ซึ่งอาจเกิดขึ้นเองจากความสงสัยหรือความสนใจของตัวนักเรียนเอง หรือเกิดจากการอภิปรายภายในกลุ่ม
2. การสำรวจและค้นคว้า (Explore) นักเรียนดำเนินการสำรวจ ทดลอง ค้นหา และรวบรวมข้อมูล

วางแผนกำหนดการสำรวจตรวจสอบ หรือออกแบบการทดลอง ลงมือปฏิบัติ เช่น สังเกต วัด ทดลอง รวบรวม ข้อมูล ข้อเสนอแนะ หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ

3. การอธิบาย (Explain) นักเรียนนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและค้นหาวิเคราะห์ แผลผล สรุป และอภิปราย พร้อมทั้งนำเสนอผลงานในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นรูปวาด ตาราง แผนผัง ผลงานมีความ หลากหลาย สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือโต้แย้งกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ หรือไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่กำหนดไว้

4. การขยายความรู้ (Elaborate) ครูจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ลึกซึ้งขึ้น หรือขยายกรอบความคิดกว้างขึ้นหรือเชื่อมโยงความรู้เดิมสู่ความรู้ใหม่หรือนำไปสู่การศึกษาค้นคว้า ทดลอง เพิ่มขึ้น เช่น ตั้งประเด็นเพื่อให้นักเรียน ชี้แจงหรือร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซักถามให้นักเรียนชัดเจนหรือกระจ่างในความรู้ที่ได้หรือเชื่อมโยงความรู้ที่ได้กับความรู้เดิม

5. การประเมิน (Evaluate)

นักเรียนระบุสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้ทั้งด้านกระบวนการและผลผลิต นักเรียนตรวจสอบความถูกต้อง ของความรู้ที่ได้ เช่น วิเคราะห์วิจารณ์แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน คิดพิจารณาให้รอบคอบทั้งกระบวนการ และผลงาน อภิปราย ประเมินปรับปรุง เพิ่มเติมและสรุป ถ้ายังมีปัญหา ให้ศึกษาทบทวนใหม่อีกครั้ง อ้างอิง ทฤษฎีหรือหลักการและเกณฑ์ เปรียบเทียบผลกับสมมติฐาน เปรียบเทียบความรู้ใหม่กับความรู้เดิม

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (ตัวอย่าง)

แก้ว ชิตตะขบ. (2555). *ประวัติความสำคัญของพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สุนันทา เอ้าเจริญ. (2562). ประสิทธิภาพการป้องกันภาวะตกเลือดหลังคลอดตามแนวทางสามพรานโมเดล โรงพยาบาลสามพราน จังหวัดนครปฐม. *วารสารศิลปการจัดการ*, 3(2), 125-140.

สมชัย ศรีนอก. (2561). ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย. *สัมภาษณ์*, 18 เมษายน.

อาภรณ์ รัตน์มณี. (9 มิถุนายน 2559). *ทำไมระบบการศึกษาไทยจึงพัฒนาช้า*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2561, จาก <https://www.mcu.ac.th/article/detail/448>.

Borwornchai, D. (2020). Knowledge management about investigative work that is the best practice of the detective 4.0 era. *Journal of Arts Management*, 4(2), 385-398.

Kittichayathorn, P. (2012). *Styles and steps of community management movement for drug problem prevention learning center: A case of Thorraneekum, Khok Faet, Nong Chok, Bangkok* (Doctoral dissertation). National Institute of Development Administration.

McNeil, D. W. et al., (1994). *Anxiety and fear*. In Encyclopedia of human behavior. (Vol.1, pp. 151-163). San Diego: Academic Press.

Schermerhorn, J., Hunt, J., and Osborn, R. (2000). *Organizational Behavior*. (7th ed.). New York: John Wiley & Sons.

Yamane, T. (1973). *Statistic: An introductory analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.

จริยธรรมการตีพิมพ์บทความ

จริยธรรมในการตีพิมพ์

1. เนื้อหาในบทความที่ตีพิมพ์ลงในวารสารเป็นการแสดงถึงความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป รวมทั้งไม่มีส่วนรับผิดชอบใดๆ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว
2. บทความทุกบทความที่นำมาตีพิมพ์ในวารสารต้องไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารอื่นใดมาก่อน ยกเว้นบทความแปลภาษาต่างประเทศที่ผู้เขียนและสำนักพิมพ์ยินยอมให้แปลเป็นภาษาไทย
3. บทความใดที่ได้รับการตีพิมพ์และมีผู้อ่านที่ตระหนักว่ามีการลอกเลียนหรือแอบอ้างโดยปราศจากการอ้างอิงหรือทำให้เข้าใจผิดว่าเป็นผลงานของผู้เขียน ขอความกรุณาแจ้งให้กองบรรณาธิการทราบทันที
4. บทความทุกบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารต้องได้รับการตรวจและประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 2 ท่าน
5. บทความจากผู้เขียนทั้งภายในและภายนอกสถาบัน ต้องได้รับการตรวจและประเมินในลักษณะ Double blinded

จริยธรรมของผู้เขียน

1. ผู้เขียนต้องรับรองว่าบทความที่ส่งเข้ามายังวารสารยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์ หรืออยู่ในกระบวนการกลั่นกรองบทความในวารสารอื่น
2. ผู้เขียนต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน
3. ผู้เขียนต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของวารสารอย่างเคร่งครัด ทั้งรูปแบบการจัดเอกสาร และหลักเกณฑ์การอ้างอิง
4. ผู้เขียนต้องมีชื่อของตนเอง และผู้เขียนร่วม (หากมี) ปรากฏอยู่ในไฟล์บทความที่ส่งเข้ามายังระบบตอบรับบทความออนไลน์ของวารสาร
5. ผู้เขียนต้องมีการอ้างอิงเนื้อหาต่างๆ ในบทความของตนเอง ทั้งข้อความ ภาพ ตาราง เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น โดยให้ระบุแหล่งที่มาของข้อมูลด้วยการอ้างอิงตามรูปแบบที่วารสารกำหนด และระบุอย่างเป็นหมวดหมู่ในบรรณานุกรมตามหลักเกณฑ์การอ้างอิงของวารสาร หากพบการละเมิดลิขสิทธิ์ ทางวารสารจะดำเนินการถอนบทความออกจากการเผยแพร่ทันที และหากมีการฟ้องร้อง ทางวารสารฯ จะไม่รับผิดชอบ และให้เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว
6. ผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อน ไม่สร้างข้อมูลเท็จ บิดเบือน ตกแต่ง หรือตัดเนื้อความเพื่อประสงฆ์ให้สอดคล้องกับผลสรุป
7. เมื่อผู้เขียนได้รับผลการประเมินบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ต้องทำการปรับปรุง แก้ไขตามคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ และส่งกลับมายังกองบรรณาธิการในกรอบเวลาที่กำหนด
8. กรณีบทความที่ผู้เขียนส่งเข้ามาเป็นการแปลมาจากบทความภาษาต่างประเทศ ผู้เขียนต้องรับรองว่า

ผลงานที่ส่งมานั้นเป็นผลงานใหม่และไม่เคยตีพิมพ์ที่ใดมาก่อน และสำนักพิมพ์ยินยอมให้แปลเป็นภาษาไทย

9. ผู้เขียนไม่สามารถนำบทความที่ถูกตีพิมพ์ในวารสารแล้วนำไปแก้ไข ดัดแปลง หรือแปลเป็นภาษาอื่นๆ เพื่อนำเสนอลงตีพิมพ์ในวารสารอื่น และนำเสนอบทความในรูปแบบต่างๆ

จริยธรรมของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการต้องกำกับ ติดตาม ดูแล และประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวารสาร การรับรองคุณภาพของผลงานวิจัย ผลงานวิชาการ ความถูกต้องตามหลักจริยธรรมสากล และการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาจากความต้องการทางธุรกิจ

2. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียนและผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ ซึ่งวารสารกำหนดเกณฑ์การประเมินคุณภาพบทความสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิแบบปกปิดรายชื่อ (Double blinded)

3. บรรณาธิการต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง และหากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่นเกินตามที่กำหนดไว้ จะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้เขียนหลักทันทีเพื่อขอคำชี้แจงเพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การลงตีพิมพ์บทความนั้นๆ

4. บรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน และผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความโดยเด็ดขาด เพื่อรักษาไว้ซึ่งจริยธรรม จรรยาบรรณการทำงานอย่างเคร่งครัด

5. บรรณาธิการสามารถชี้แจงหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการตรวจสอบประเมินบทความ (peer review) และมีความพร้อมในการชี้แจงความเบี่ยงเบนต่างๆ จากกระบวนการตรวจสอบที่ได้รับรู้ไว้

6. หากปรากฏการประพฤติทุจริตภายหลังการดำเนินการตรวจสอบแล้ว บรรณาธิการต้องดำเนินการเพิกถอนบทความนั้นด้วยความชัดเจนที่จะสามารถพิสูจน์ได้ ทั้งนี้การเพิกถอนนี้ต้องให้ผู้อ่านและระบบฐานข้อมูลอื่นๆ ทราบด้วย

จริยธรรมของผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินควรคำนึงถึงคุณภาพบทความตามหลักวิชาการและจริยธรรมสากลเป็นหลัก โดยพิจารณาความสำคัญ ความใหม่ คุณค่าของเนื้อหาในบทความ ใช้ความเชี่ยวชาญเพื่อวิเคราะห์คุณภาพและความเข้มข้นของผลงาน โดยปราศจากอคติหรือความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลทางวิชาการรองรับ เป็นเกณฑ์ในการตัดสิน และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้เขียน

2. ผู้ประเมินต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลทุกส่วนของบทความที่ทำการประเมินให้แก่บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ

3. ผู้ประเมินต้องใส่ความคิดเห็นทางวิชาการของตนลงในแบบฟอร์มการประเมิน ที่อยู่ในระบบตอบรับบทความออนไลน์ของวารสาร ด้วยความเป็นนักวิชาการ มีความชัดเจน ปราศจากความอคติ รวมทั้งต้องส่งผลการประเมินบทความตรงตามกรอบเวลาที่กองบรรณาธิการวารสารกำหนด

4. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลทุกส่วนของบทความที่ตนประเมินไปเป็นผลงานของตนเอง ยกเว้นการอ้างอิงบทความหลังจากบทความที่ตนประเมินได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่เรียบร้อยแล้ว
5. กรณีผู้ประเมินพบว่าบทความที่ประเมินเป็นบทความที่มีความเหมือนหรือซ้ำซ้อนผลงานอื่น ผู้ประเมินต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที
6. ผู้ประเมินต้องไม่แสวงหาประโยชน์จากผลงานทางวิชาการที่ตนเองได้ทำการประเมิน

